

КЫРГЫЗ БАНКЫ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫ

ЖЫЛДЫК ОТЧЁТ

финансылык отчёт

2023

Бишкек-2024

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2023-жыл үчүн жылдык отчёту.
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2023-жыл үчүн финансылык отчёту

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2023-жыл үчүн жылдык отчёту Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 11-августундагы №92 “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын 50 жана 64-беренелерине ылайык даярдалган.

Улуттук банктын 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчёту Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 17-апрелиндеги №2024-П-15/18-7-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчёту Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 17-апрелиндеги №2024-П-15/18-6-(ВД) токтому менен бекитилген.

Редакциялык кеңеш:

Төрага	Сейткасымова Р.Р.
Кеңештин мүчөлөрү:	Жамалидинов У.Т. Абдырахманов М.И. Абылгазиева А.Б. Акулуева М.Ш. Мамбеткул кызы А. Сарыажиев Э.А. Султанкулов И.Дж.

Жооптуу катчы   Сырдыбаева Н.М.

Сандарды тегеректөөдөн улам, акыркы катардагы суммалар дал келбей калышы мүмкүн.

Басылманы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен гана кайра басууга уруксат берилет, ал эми цитата келтирүүдө булагын милдеттүү түрдө көрсөтүү талап кылынат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2024-жыл.

Басылманын мазмунуна жана аны таркатууга байланыштуу суроолор менен 720001, Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча жайгашкан Улуттук банктын Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын басылмалар бөлүмүнө кайрылуу зарыл.

Телефон: (+996 312) 61 08 59
Электрондук почта: nsyrdybaeva@nbkr.kg
    www.nbkr.kg

«М-МАХИМА» ЖЧК тарабынан калыпка салынган жана басылып чыгарылган.
Бишкек ш., Тыныстанов көч., 197/1.
Тиражы: 200 нуска

МАЗМУНУ

2-китеп

IV. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2023-ЖЫЛ ҮЧҮН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТУ

7-ГЛАВА. 2023-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

7.1 Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусу	8
7.2 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчёт.....	12
7.3 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчёт	13
7.4 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчёт	14
7.5 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёт	15
7.6 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчёт	17
7.7 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчётко карата эскертүүлөр.....	19

8-ГЛАВА. 2023-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

8.1 Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусу	118
8.2 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчёт	122
8.3 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчёт	123
8.4 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчёт	124
8.5 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёт	125
8.6 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчёт	127
8.7 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөр	129

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНКЫНЫН
2023-ЖЫЛ ҮЧҮН
ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТУ

IV

7-ГЛАВА. 2023-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ	8
КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТ	
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчёт	12
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчёт	13
Жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчёт	14
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёт	15
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчёт	17
Консолидацияланган финансылык отчётко карата эскертүүлөр	19

ул. Ибраимова 103
БЦ «Виктори», 7 этаж
Бишкек, 720011
Кыргызская Республика

T: +996 (312) 90 05 05
Ф: +996 (312) 91 05 05
contact@bakertilly.kg
www.bakertilly-ca.com

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына жана Аудит боюнча комитетине

Аудитордун ой-пикири

Биз, 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчёттон, көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчёттон, жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчёттон, капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчёттон жана көрсөтүлгөн датага карата бүткөн жыл ичинде акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача маалыматты кошо алганда, консолидацияланган финансылык отчётко карата эскертүүлөрдөн турган Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары – Улуттук банк) жана анын туунду уюмдарынын (мындан ары – Топ) консолидацияланган финансылык отчётуна аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген консолидацияланган финансылык отчётто Топтун 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл ичиндеги анын консолидацияланган финансылык натыйжалары менен консолидацияланган акча каражаттарынын жылышы, консолидацияланган финансылык отчётко карата 2-эскертүүдө көрсөтүлгөн консолидацияланган финансылык отчётту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин милдеттерибиз корутундунун “Консолидацияланган финансылык отчётко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги” бөлүгүндө чагылдырылган. Биз, Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңеш тарабынан кабыл алынган Кесипкөй бухгалтерлердин эл аралык этика кодексине (мындан ары – Кодекс) жана Кыргыз Республикасында финансылык отчётко жүргүзүлгөн аудитке тиешелүү этикалык талаптарга ылайык, Топко көз каранды эмеспиз жана биз ушул талаптарга жана Кодекске ылайык башка этикалык милдеттерди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин пикирди билдирүүгө негиз болуу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Улуттук банктын 2023-жыл үчүн жылдык отчётунда камтылган башка маалыматтар

Башка маалыматтарга Улуттук банктын 2023-жыл үчүн жылдык отчётунда камтылган маалыматтар кирет, бирок ага консолидацияланган финансылык отчёт жана ал боюнча биздин аудитордук корутунду кирбейт. Башка маалыматтар үчүн жоопкерчилик жетекчиликке жүктөлөт.

Консолидацияланган финансылык отчёт жөнүндө биздин пикир башка маалыматтарга таркатылбайт жана биз бул маалымат боюнча кандай болбосун формада ишенимдүүлүктү билдирген корутунду бербейбиз.

Консолидацияланган финансылык отчётко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга жана башка маалымат менен консолидацияланган финансылык отчёт ортосунда же аудиттин жүрүшүндө биз ээ болгон маалыматтар ортосунда олуттуу дал келбестиктер жок экендигин, ошондой эле башка маалыматтарда башкача олуттуу бурмалоолор камтылбай тургандыгын кароого милдеттүүбүз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалыматтар кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Бизде мындай фактылар тууралуу маалымат жок.

Маанилүү жагдай – эсепке алуу принциптери

Биз көңүлүңүздөрдү консолидацияланган финансылык отчётко карата 2-эскертүүгө бурабыз, анда эсепке алуу принциптери чагылдырылган. Консолидацияланган финансылык отчёт Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын талаптарын сактоодо Улуттук банкка көмөк көрсөтүү максатында даярдалган.

Демек, бул консолидацияланган финансылык отчёт башка максаттар үчүн жараксыз болушу мүмкүн. Биздин бул маселе боюнча модификацияланган пикирибиз жок.

Башка маалыматтар

Топтун 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчётуна аудит башка аудитор тарабынан жүргүзүлгөн, ал 2023-жылдын 14-апрелинде бул отчёт тууралуу модификацияланбаган аудитордук корутундусун билдирген.

Жетекчиликтин жана Аудит боюнча комитеттин консолидацияланган финансылык отчёту үчүн жоопкерчилиги

Жетекчилик консолидацияланган финансылык отчётко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган консолидацияланган финансылык отчётту даярдоо принциптерине ылайык консолидацияланган финансылык отчёттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган консолидацияланган финансылык отчётту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Консолидацияланган финансылык отчётту даярдоодо жетекчилик, Топту жоюу, анын ишин токтотуу ниетин билдирген учурларды кошпогондо же жетекчиликтин мындан башка альтернативасы жок болсо, Топ өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө баа берүү, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүү жана бухгалтердик эсепке алуунун негиздери катары иш үзгүлтүксүздүгү боюнча принциптердин колдонулушу үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Аудит боюнча комитет Топтун консолидацияланган финансылык отчёттун даярдоо процессин көзөмөлдөө үчүн жооптуу болуп саналат.

Консолидацияланган финансылык отчётко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат – консолидацияланган финансылык отчётто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталарга жол берүүдөн улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо. Жеткиликтүү ишеним толук ишенимде болуу дегенди түшүндүрөт, бирок Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит олуттуу бурмалоолорду дайым аныктай тургандыгын гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасында келип чыгышы мүмкүн жана пайдалануучулар ушул консолидацияланган финансылык отчёттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерге алардын өз-өзүнчө же биригип таасирин тийгизиши ыктымалдыгын болжолдосок, алар олуттуу болуп эсептелинет.

Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен консолидацияланган финансылык отчётто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Жогоруда белгиленген алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;
- аудит үчүн мааниге ээ ички контролдоо системасы түшүнүгүн, Топтун ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирди билдирүү максатында эмес, жагдайларга ылайык келген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын талаптагыдай мүнөзүнө, жетекчилик тарабынан эсептелген баалоо маанилеринин жана тиешелүү маалыматтардын чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- жетекчилик тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча колдонулган жол берүүнүн укук ченемдүүлүгү боюнча тыянак чыгарып, алынган аудитордук далилдердин негизинде Топ өз ишин үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгү боюнча олуттуу шектенүүлөр жаралышы мүмкүндүгүнөн улам жаралган жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик орун алышы мүмкүндүгү же жоктугу жөнүндө тыянак чыгарабыз. Эгерде олуттуу белгисиздик жагдайы орун алгандыгы жөнүндө тыянакка келсек, биз аудитордук корутундуда консолидацияланган финансылык отчётто маалыматтарды талапка ылайык чечмелөөгө көңүл бурууга же маалымат

талаптагыдай чечмеленбесе, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет. Бирок келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Топ өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготууга алып келиши мүмкүн;

- бүтүндөй консолидацияланган финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана мазмунунун чагылдырылышына, анын ичинде маалыматтардын чечмеленишине, ошондой эле консолидацияланган финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз;
- консолидацияланган финансылык отчет жөнүндө ой-пикирибизди билдирүү үчүн Улуттук банктын финансылык маалыматы жана Топтун чарба иши боюнча жетиштүү талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Биз Топто аудит жүргүзүү, контролдоо жана аудитти жетектөө үчүн жоопкерчиликтүү болуп саналабыз. Аудитордук ой-пикир үчүн жооптуу болуп аудитор эсептелинет.

Биз жетекчилик жана Аудит боюнча комитет менен маалымат алмашуу аркылуу өз ара иш алып барабыз, ошондой эле аудиттин пландаштырылган көлөмү жана мөөнөтү жана аудитор көңүл бурган олуттуу маселелер, анын ичинде биз аудит процессинде аныктаган ички контролдук системасындагы олуттуу кемчиликтер жөнүндө маалыматтарды беребиз.

Биз ошондой эле жетекчиликке жана Аудит боюнча комитетке көз карандысыздыкка карата бардык тиешелүү этикалык талаптарды аткаргандыгыбыз жана аудитордун көз карандысыздыгына таасирин тийгизиши мүмкүн деген бардык негиздүү мамилелер жана башка маселелер жөнүндө, ал эми зарыл учурларда – бардык тиешелүү алдын алуу чаралары жөнүндө кабарлаганыбызды билдиребиз.

Кубат Алымкулов

Долбоор боюнча өнөктөш

Сертификатталган бухгалтер, FCCA (Улуу Британия)

Кыргыз Республикасынын аудиторунун

2009-жылдын 19-октябрындагы № А0069 сертификаты

Аудит боюнча өнөктөш,

Директор, “Бейкер Тилли Бишкек” ЖЧК

“Бейкер Тилли Бишкек” ЖЧК Аудиторлордун, аудитордук уюмдардын, кесиптик аудитордук бирикмелердин бирдиктүү мамлекеттик реестринин “Ачык кызыкчылык субъекттеринин, ири ишкердик субъекттеринин аудитине жол берилген аудитордук уюмдардын реестринде” катталган. Жеке каттоо номери 2101510, 2023-жылдын 9-августу.

2024-жылдын 15-апрели,

Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

Нурлан Бекенов

Долбоор боюнча өнөктөш

2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчёт

(миң сом)

	Эскертүү- лөр	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	7	127 413 613	81 833 825
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	8	127 465 578	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9	-	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер		-	6 493 771
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10	36 325 677	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11	14 330 901	11 348 563
Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	12	676 676	458 266
Негизги каражаттар	13	2 127 855	2 398 136
Пайдалануу укугу формасындагы активдер		-	125 903
Материалдык эмес активдер		39 272	169 111
Сагуу үчүн каралган активдер		-	532 567
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	14	127 985 566	133 964 725
Пайда салыгы боюнча кийинкиге калтырылган активдер	30	3 725	2 889
Пайда салыгы боюнча учурдагы активдер		-	93
Башка активдер	15	2 891 360	1 630 777
Сагуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	16	14 437 340	-
Жыйынтыгында, активдер		453 697 563	403 549 170
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	17	207 251 028	197 935 938
Туунду финансылык милдеттенмелер		-	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	18	58 999 018	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	19	42 636 978	31 808 702
Кардарлардын каражаттары		-	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	20	53 283 397	34 159 748
Алынган кредиттер		-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	21	10 204 524	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер		-	127 827
Пайда салыгы боюнча кийинкиге калтырылган милдеттенмелер		-	13 483
Башка милдеттенмелер	22	508 487	641 752
Сагуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу милдеттенмелер	16	6 542 684	-
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		379 426 116	343 175 408
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	23	4 000 000	4 000 000
Милдеттүү резерв		8 262 982	7 244 293
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв		47 886 430	35 858 965
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв		(178 976)	(279 165)
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		13 336 437	12 757 103
Сагуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу резервдер	16	144 529	-
Жыйынтыгында, Улуттук банктын менчик ээлерине тиешелүү капитал		73 451 402	59 581 196
Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү		820 045	792 566
Жыйынтыгында, капитал		74 271 447	60 373 762
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		453 697 563	403 549 170

Куленбеков К.Э.*Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу*

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы**Абылгазиева А.Б.***Башкы бухгалтер*

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

19-116-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчёт

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	24	5 989 550	3 339 980
Пайыздык чыгашалар	24	(8 441 837)	(4 071 330)
Таза комиссиялык чыгаша	24	(2 452 287)	(731 350)
Комиссиялык кирешелер		167 794	114 759
Комиссиялык чыгашалар		(56 606)	(43 119)
Таза комиссиялык киреше		111 188	71 640
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди (түзүү)/ калыбына келтирүү	25	(79 326)	136 499
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	26	14 839 333	12 247 324
Башка активдер жана кредиттик мүнөздөгү шарттуу милдеттенмелер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв түзүү	25	(18 670)	(47 459)
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш		273 115	130 972
Башка кирешелер	27	520 472	918 803
Таза пайыздык эмес киреше		15 534 924	13 386 139
Операциялык кирешелер		13 193 825	12 726 429
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаатууга кеткен чыгашалар		(579 354)	(609 319)
Административдик чыгашалар	28	(2 263 082)	(1 847 471)
Башка чыгашалар	27	(351 756)	(581 602)
Операциялык чыгашалар		(3 194 192)	(3 038 392)
Салык салууга чейинки пайда		9 999 633	9 688 037
Пайда салыгы боюнча чыгашалар	30	(55 926)	(53 020)
Улуттук банкка жана консолидациялануучу туунду уюмдарга тиешелүү жыл ичиндеги пайда		9 943 707	9 635 017
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге тиешелүү жыл ичиндеги пайда	16	965 617	359 283
Жыл ичиндеги пайда		10 909 324	9 994 300
Көзөмөлдөбөгөн акционерлердин үлүшүнө тиешелүү пайда		63 378	45 179
Улуттук банктын менчик ээлерине тиешелүү пайда		10 845 946	9 949 121

Куленбеков К.Э.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

19-116-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчёт

(миң сом)

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	10 909 324	9 994 300
Белгилүү шарттарды аткарууда кийинки мезгилдердеги пайданын же чыгымдын курамына кайра классификацияланууга тийиш болгон башка жыйынды киреше /(чыгым)		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	25 475 425	3 608 173
- пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялардан реализацияланган таза пайда	(13 447 960)	(11 898 214)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза пайда/(чыгым)	85 143	(177 689)
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу башка резервдерди таануу	81 632	-
Пайда салыгын алып салуу менен жыл ичиндеги башка жыйынды пайда/ (чыгым)	12 194 240	(8 467 730)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше	23 103 564	1 526 570
Төмөнкүлөргө тиешелүү:		
- Улуттук банктын менчик ээлерине	23 040 072	1 482 232
- көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүнө	63 492	44 338
	23 103 564	1 526 570

Куленбеков К.Э.
Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Башкы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

19-116-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёт

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган пайыздар		4 062 260	2 959 725
Төлөнгөн пайыздар		(8 220 057)	(4 020 138)
Алынган комиссиялык төлөмдөр		167 777	308 677
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр		(31 852)	(151 629)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	26	1 391 373	703 721
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык инструменттер менен операциялар боюнча таза реализацияланган пайда		-	12 448
Башка кирешелер		551 452	765 760
Эмгек акы боюнча чыгашалар		(1 467 659)	(1 566 903)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаууга кеткен чыгашалар		(697 818)	(142 152)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик жана башка чыгашалар		(927 839)	(1 243 988)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып чыгышы		(5 172 363)	(2 374 479)
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/азаюусу			
Туунду уюмга инвестицияны сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификациялоого байланыштуу акча каражаттар		2 695 848	-
Алтын		22 490 639	-
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар		8 036 335	21 141 184
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		3 166 609	35 692 150
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		2 526 768	4 113 775
Кардарларга берилген кредиттер		-	(130 029)
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер		-	174 363
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас		(40 062 496)	(128 781 523)
Башка активдер		(1 385 733)	6 033
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азаюусу)			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар		9 315 089	58 381 427
Туунду финансылык милдеттенмелер		-	(40 650)
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары		1 985 172	17 703 094
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары		(4 992 032)	(10 253 070)
Кардарлардын каражаттары		154 618	825 949
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		20 723 446	15 876 062
Башка милдеттенмелер		(28 358)	49 064
Операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кирүүсү		19 453 543	12 383 350
Төлөнгөн пайда салыгы		(52 856)	(46 428)
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза агылып кирүүсү		19 400 686	12 336 922

19-116-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёт (уландысы)

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду уюмга инвестицияны сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификациялоого байланыштуу акча каражаттар		458 155	-
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(178 873)	(274 086)
Негизги каражаттардын колдонуудан калышынан түшүүлөр		-	64
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды сатып алуу		(8 374 025)	(5 696 301)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр		2 687 964	3 130 764
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан алынган пайыздар		1 193 083	999 690
Алынган дивиденддер		39 699	22 176
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		(4 173 997)	(1 817 693)
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду уюмга инвестицияны сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификациялоого байланыштуу акча каражаттар		(6 607 884)	-
Алынган кредиттер боюнча түшүүлөр		-	181 371
Ижара боюнча төлөмдөр		-	(87 249)
Төлөнгөн дивиденддер		(36 070)	(22 822)
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып кириши/ (чыгышы)		(6 643 954)	71 300
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүшү		8 582 738	10 590 529
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		33 437	(203 408)
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		3 436 836	(3 297 167)
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	8	93 632 364	86 542 410
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	8	105 685 372	93 632 364
Акчалай эмес операциялар			
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин пайдасына ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган, АКУ боюнча милдеттенмелерди өткөрүп берүү	21	(6 584 371)	(12 219 462)

Куленбеков К.Э.
Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Баикы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

19-116-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу резервдер	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал	Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү	Жыйынтыгында
2023-жылдын 1-январына карата калдык	4 000 000	7 244 293	35 858 965	(279 165)	-	12 757 103	59 581 196	792 566	60 373 762
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	-	10 845 946	10 845 946	63 378	10 909 324
Башка жыйынды финансылык натыйжа	-	-	-	85 029	-	-	85 029	114	85 143
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза пайда	-	-	-	85 029	-	-	85 029	114	85 143
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу башка резервдерди таануу (16-эскертүү)	-	-	-	-	81 632	-	81 632	-	81 632
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу башка резервдерди которуу (16-эскертүү)	-	-	-	-	78 057	(78 057)	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоодон резервди которуу (16-эскертүү)	-	-	-	15 160	(15 160)	-	-	-	-
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	-	-	25 475 425	-	-	-	25 475 425	-	25 475 425
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(13 447 960)	-	-	-	(13 447 960)	-	(13 447 960)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	-	-	12 027 465	100 189	144 529	10 767 889	23 040 072	63 492	23 103 564
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (23-эскертүү)	-	-	-	-	-	(9 168 200)	(9 168 200)	-	(9 168 200)
Уставдык капиталды толуктоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Милдеттүү резервге которуу (23-эскертүү)	-	1 018 689	-	-	-	(1 018 689)	-	-	-
Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүнө дивиденддер Башка	-	-	-	-	-	(1 666)	(1 666)	(36 070)	(36 070)
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	-	1 018 689	-	-	-	(10 188 555)	(9 169 866)	(36 013)	(9 205 879)
2023-жылдын 31-декабрына карата калдык	4 000 000	8 262 982	47 886 430	(178 976)	144 529	13 336 437	73 451 402	820 045	74 271 447

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчёт (уландысы)

(миң сом)

Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынты-акционерлерине тиешелүү капитал	Көзөмөлдө-бөгөн катышуу үлүшү	Жыйынты-гында
2 000 000	8 325 042	44 149 006	(102 317)	11 998 053	66 369 784	770 996	67 140 780
				9 949 121	9 949 121	45 179	9 994 300
Башка жыйынды финансылык натыйжа			(176 848)	-	(176 848)	(841)	(177 689)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза чыгым							
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда		3 608 173			3 608 173		3 608 173
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда		(11 898 214)			(11 898 214)		(11 898 214)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа		(8 290 041)	(176 848)	9 949 121	1 482 232	44 338	1 526 570
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар							
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (23-эскертүү)				(8 273 258)	(8 273 258)		(8 273 258)
Уставдык капиталды толуктоо	2 000 000	(2 000 000)					
Милдеттүү резервге которуу (23-эскертүү)		919 251		(919 251)			
Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүнө дивиденддер						(22 822)	(22 822)
Башка				2 438	2 438	54	2 492
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал кура-мында чагылдырылган операциялар боюнча	2 000 000	(1 080 749)		(9 190 071)	(8 270 820)	(22 768)	(8 293 588)
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	4 000 000	7 244 293	(279 165)	12 757 103	59 581 196	792 566	60 373 762

Куленбеков К.Э.**Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу**

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы**Абылгазиева А.Б.****Башкы бухгалтер**

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

19-11-б-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТКО КАРАТА ЭСКЕРТҮҮЛӨР

(миң сом)

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат, ал 1992-жылдын 12-декабрында “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Улуттук банк 2022-жылы Улуттук банктын ишин жөнгө салган мыйзам актыларын Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келтирүү боюнча иштерди жүргүзгөн. 2022-жылдын 30-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамын кабыл алган, бул Мыйзам 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген жана учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзамга ылайык жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасынын натыйжалуу, ишенимдүү жана коопсуз иштешине өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта резервдерин тескөө; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын 5 областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 721 жана 702 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун (мындан ары – Топ) башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		Ишкердик түрү
	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры	
“Керемет Банк” ачык акционердик коому	97,45	97,45	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
“Кепилдик фонд” ачык акционердик коому	91,22	91,22	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр
“Кыргыз инкассациясы” жабык акционердик коому	100,00	100,00	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК ассоциацияланган уюмга салынган инвестицияларга ээ (тиешелүүлүгүнө жараша акциялардын 46,71 пайызы жана 49,42 пайызы).

Ушул консолидацияланган финансылык отчет Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 17-апрелиндеги токтому менен бекитилген.

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу калыптанып келе жаткан өлкө болуу менен Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, Кыргыз Республикасында финансылык-чарба иштерин жүргүзүү экономикасы өнүгүп жаткан өлкөлөргө мүнөздүү тобокелдиктер менен байланыштуу. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы Кыргыз Республикасынын экономикасын эл аралык капитал рынокторундагы туруксуз жагдайдын таасирине дуушар болушун шарттайт.

Сунушталган консолидацияланган финансылык отчетто Кыргыз Республикасында бизнес жүргүзүү шарттарынын Улуттук банктын ишине жана финансылык абалына кандай таасир тийгизип жатканына жетекчиликтин көз карашы чагылдырылган. Экономикада келечекте орун алышы ыктымал болгон шарттардын айкын таасири жетекчиликтин аларга баа берүүсүнөн айырмаланышы ыктымал.

2 КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ

(а) Жалпы бөлүк

Бул консолидацияланган финансылык отчёт Топтун консолидацияланган финансылык абалын жана ишинин натыйжалуулугун Улуттук банктын эсепке алуу саясатына ылайык ишенимдүү берүү максатында жана Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын жоболорун эске алуу менен даярдалды.

“Ишенимдүү берүү” концепциясы тандалган концепциянын талаптарына ылайык келүүнү билдирет, ошондой эле:

- финансылык отчётту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу жетекчиден маалыматты ушул концепцияда каралган көлөмгө караганда көбүрөөк көлөмдө ачып берүүнү талап кылышы мүмкүндүгүн түшүндүрөт, же;
- финансылык отчётту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу үчүн концепциянын талаптарынан жетекчинин четтөөсү талап кылынышы мүмкүндүгүн айкын формада тааныйт. Мындай четтөөлөр өзгөчө сейрек жагдайларда гана талап кылынышы мүмкүн деп болжолдонот.

Топтун эсепке алуу саясаты Финансылык отчёттун эл аралык стандарттары (мындан ары - ФОЭС) боюнча кеңеш тарабынан чыгарылган жана Финансылык отчёттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчётту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген, төмөнкүлөрдү эске албаганда:

- алтын рыноктук нарк боюнча кайра бааланат, ал эми эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары пайда саналса, анда ал башка жыйынды киреше аркылуу таанылат. Эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары чыгым саналса, анда ал пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчётто таанылат, буга мурда таанылган таза реализацияланбаган пайда эсептен чыгарылган учурлар кирбейт, мындай болбосо ал башка жыйынды киреше катары таанылат. Алтындын жана чет өлкө валютасындагы активдердин, милдеттенмелердин жыйынды позициясынын бөлүгүн таанууну токтотууда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчётто таанылат;
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделинин мүнөздөмөлөрү болгон учурда классификацияланат, мисалы, өткөн мезгилдерде сатуу көлөмүнүн жоктугу же аздыгы, бул активдерди тескөө ыкмасын жана маалыматтын кызыккан тарапка кандайча берилишин толук чагылдырат. Тандалган классификациядан жана баалуу кагаздарды кыска мөөнөттүү мезгилде сатуу ниетинен улам, бул финансылык активдер акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёттун операциялык иши бөлүгүндө көрсөтүлгөн.

Бул консолидацияланган финансылык отчёт Топ жакынкы келечекте өз ишин улантат деген көз караштан улам даярдалган.

2 КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул консолидацияланган финансылык отчёт 3-эскертүүдө (а) көрсөтүлгөндөй, адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана консолидацияланган финансылык отчёттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Консолидацияланган финансылык отчётко камтылган статьялар Топ анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрөнүн валютасында өлчөнөт (“функционалдык валюта”). Улуттук банктын жана анын туунду уюмдарынын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Топ жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана алардын ишине байланыштуу башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдырат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул консолидацияланган финансылык отчёттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

(г) Салыштырмалуу маалыматты сунуштоо

2023-жылдын 27-декабрында Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун акцияларынын пакетин сатып алуусу жөнүндө” Мыйзамынын долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна сунушталган. 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк туунду уюмду сатуу ыктымалдыгын жогору баалаган, ушул себептен “Керемет Банк” ААК туунду уюмга салынган инвестицияга ФОЭСтин (IFRS) “Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер, жана токтотулган иш” деп аталган 5-стандарты колдонулган. ФОЭСтин (IFRS) “Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер, жана токтотулган иш” деп аталган 5-стандартынын 34-параграфынын салыштырмалуу маалыматты сунуштоого коюлган талаптарына ылайык – пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчёттун жана жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчёттун маалыматтары отчёттук мезгилде салыштыруу үчүн берилип, шайкеш келтирилген.

Консолидацияланган финансылык маалымат сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

(a) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Бул жерде алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын консолидацияланган финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто эске алынат.

(ii) Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын жана башка жалпы таанылган эл аралык стандарттардын талаптарына ылайык келген куйма түрүндөгү алтын, good delivery эл аралык сапат стандарттарынын сапаттык өзгөчөлүктөрүнө ээ, бирок Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын сертификаты менен тастыкталбаган куйма түрүндөгү алтын, ошондой эле алтын түрүндө запас түптөө максатында, өндүрүштүк жана башка максаттарда, ошондой эле баалуу металлдар менен операцияларды арттыруу жана баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү үчүн сатылып алынган, стандартка туура келбеген куйма, пластина, гранул жана башка түрдөгү алтын саналат.

Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын талаптарына жооп берген, алтын куйма түрүндөгү алтындын запасы алтындын курамына кайра классификацияланышы мүмкүн. Алтын түрүндөгү запас кайра классификацияланган учурда, кайра баалоонун жыйынтыктарын башка жыйынды кирешенин курамында чагылдыруу менен рыноктук наркы боюнча кайра бааланат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар ички баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Топтун запастарын түзүү үчүн дайындалган.

Алар Топтун активдүү инвестициялык операцияларында колдонулбайт жана Топтун алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Улуттук банктын жана анын туунду уюмдарынын функционалдык валютасына операциялар жүргүзүлгөн күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчёттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчёттук күнгө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчёттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт.

Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер адилет наркты аныктоо күнүнө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым отчёттунда капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат.

Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчётто чагылдырылат.

Алмашуу курстары

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык отчётту даярдоодо Топ тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
АКШ доллары/сом	89,0853	85,6800
Евро/сом	98,5328	91,4377
Атайын карыз алышуу укугу/сом	119,5599	114,0271
Канада доллары/сом	67,2951	63,3025
Австралия доллары/сом	60,7695	58,2453
Англия фунт стерлинги/сом	113,4902	103,2958
Кытай юаны/сом	12,5343	12,3378
Орус рубли/сом	0,9935	1,1763
Алтындын трой унциясы/сом	183 729,5227	155 282,1480

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттун максаттары үчүн акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын жана адилет наркынын олуттуу өзгөрүү тобокелдигине дуушар болбогон “ностро” түрүндөгү эсептерди камтыйт жана ал Топ тарабынан кыска мөөнөттүү милдеттенмелерди жөнгө салуу үчүн колдонулат.

Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

(г) Консолидациялоо принциптери

Бул консолидацияланган финансылык отчетто Улуттук банктын, ошондой эле Улуттук банк тарабынан контролдоого алынган уюмдардын отчету камтылган. Төмөнкү учурларда уюм контролдоого алынган катары саналат, эгерде Улуттук банк:

- инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарына ээ болсо;
- инвестиция объекти – уюмдун иш жыйынтыгынын өзгөрүүсү боюнча укуктарга ээ болсо / тобокелдиктерди тартса; жана
- өзгөрүлмө жыйынтык өлчөмүнө таасир этүү максатында инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарынан пайдалана алса.

Эгерде фактылар жана жагдайлар жогоруда келтирилген үч контролдоо элементтеринин биринде же бир нечесинде өзгөрүү жүргөндүгүн көрсөтсө, Топ инвестиция объекти контролго алынгандыгына баа берет.

Туунду уюмду консолидациялоо Топ аны контролдоого алган учурдан тартып башталат жана аны контролдоону жоготкон учурдан тартып токтотулат. Атап айтканда, жыл ичинде ээ болгон же сатылган туунду уюмдун кирешелери жана чыгашалары, пайда же чыгым жана жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто, Топ туунду уюмду контролдоого алган учурдан тартып Топ ошол уюмду контролдой калган күнгө чейин камтылат.

Пайда же чыгым жана башка жыйынды кирешенин ар бир компоненти Топ менен көзөмөлдөбөгөн үлүштүн ортосунда бөлүштүрүлөт. Туунду уюмдардын жалпы жыйынды кирешеси, бул көзөмөлдөбөгөн үлүштөр боюнча терс калдыктын келип чыгышына алып келсе дагы, Топ менен көзөмөлдөбөгөн үлүштөр ортосунда бөлүштүрүлөт.

Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү

Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайданын же чыгымдын, ошондой эле түздөн-түз же кыйыр түрдө Топко таандык болбогон туунду уюмдардын таза активдеринин үлүшүн түшүндүрөт.

Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто – өзүнчө, ал эми финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто – өздүк капиталдын курамында, башкы уюмдун акционердик капиталынан өзүнчө сунушталат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер, Топ келишим боюнча тиешелүү финансылык инструменттер боюнча тарап катары иш алып барган шартта, Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчётунда чагылдырылат. Топ, финансылык активдерди сатып алуу жана сатуу утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, аларды бүтүм келишилген күн боюнча чагылдырат.

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү*

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепке алууда таанылган бардык финансылык активдер баштапкы таануудан кийин Топтун бизнес-моделине ылайык амортизацияланган же адилет наркы боюнча бааланууга тийиш, бул финансылык активдерди жана акча агымдары келишиминде каралган мүнөздөмөлөрдү башкаруу үчүн зарыл, мында чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер жана “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга резервди эсептөө жөнүндө” жобого ылайык классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар эске алынбайт.

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Топ ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, мындай инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Топ башка жыйынды кирешенин курамында үлүштүк инструменттерге инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта (“адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы”), Топ мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделде финансылык активдерди тескөө келишиминде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделине салыштырганда, активдердин тез сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт. Улуттук банк тарабынан өткөн мезгилдерде сатуунун көлөмүнүн жоктугу же аздыгы, ошондой эле келечектеги күтүүлөр өзүнчө эмес, финансылык активдерди тескөөнүн белгиленген максатына жетишкендиги жана акча каражаттардын агымдарынын ишке ашырылышы боюнча бирдиктүү, толук талдап-иликтөөнүн алкагында каралат, жана жогоруда көрсөтүлгөн фактыны бул активдерди которуу шарты катары кайра классификациялоонун критерийи деп кабыл алынбайт.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептери (8-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү).

Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептердеги калдыкты колдоого алуу ликвиддүүлүктү тескөө максатында жүзөгө ашырылат. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептерден төлөмдөр Топ өз функциясын аткаруусу үчүн күндөлүк операцияларды камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестицияларды жумшоонун негизги максатынан болуп ликвиддүүлүктү жана эл аралык резервдин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестициялар Улуттук банктын функцияларын аткаруу максатында финансы рынокторунда мөөнөтүнөн мурда сатылышы мүмкүн. Натыйжада жетекчилик, бул статьялар бизнес-моделдин алкагында топтоо жана сатып өткөрүү үчүн кармалып турат, демек, башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат деп аныктаган.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайдалар же чыгымдар буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгымдын курамына которулуп, активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструментти колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (8-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- кардарларга берилген кредиттер;
- амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (15-эскертүү).

Баштапкы баа берүүдөн кийин финансылык активдер амортизацияланган наркы боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымды алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен методу аркылуу бааланат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы же амортизацияланган наркы боюнча классификацияланбаган бардык башка финансылык активдер пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык аныкталат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылат.

Кайра классификациялоо. Топ ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар Топтун финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген бизнес-моделдеги өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө келтирилген “Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу” бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Баалуу кагаздарды сатып алуу жана кайтарым сатуу келишими боюнча алууга каралган эсептер жана баалуу кагаздарды сатуу жана кайтарым сатып алуу келишими боюнча төлөөгө каралган эсептер*

Топ өз иш процессинде финансылык активдерди сатуу жана кайтарым сатып алуу жөнүндө макулдашууларды (мындан ары – “Репо келишимдери”), ошондой эле сатып алуу жана кайтарым сатуу жөнүндө макулдашууларды (мындан ары – “Кайтарым сатып алуу репо келишимдери”) түзөт. Репо жана кайтарым репо операциялары Топ тарабынан ликвиддүүлүктү тескөө каражаттарынын бири катары колдонулат.

Репо бүтүмдөрү – бул финансылык активдерди башка тарапка алынган акча же башка сый акыга эквиваленттүү суммада, плюс топтолгон пайыз түрүндө келечекте финансылык активдерди кайтарым сатып алуу боюнча милдеттенме менен бирге акчалай же башка сый акынын ордуна өткөрүп берүү тууралуу макулдашуу. Репо келишимдери боюнча операциялар эсепте каржылоо операциялары катары чагылдырылат.

Репо келишимдери боюнча сатылган финансылык активдер мындан ары да консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат, ал эми мындай келишимдер боюнча алынган каражаттар банктардагы депозитардык инструменттердин курамында активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, алынган депозит катары чагылдырылат.

Кайтарым сатып алуу репо келишимдери боюнча сатылып алынган активдер консолидацияланган финансылык отчетто баалуу кагаздарды же башка активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, депозитте жайгаштырылган каражаттар катары чагылдырылат жана банктардагы каражаттар жана/же берилген кредиттер катары классификацияланат.

Топ баалуу кагаздар боюнча репо келишимдерин жана кадимки рынок тажрыйбасына ылайык ал камсыздоого алган же берген баалуу кагаздар менен насыя бүтүмдөрүн түзөт. Кайтарым сатып алуу операцияларынын стандарттуу шарттарына ылайык, Кыргыз Республикасында камсыздоону алуучу бүтүм боюнча эсептешүүдө эквиваленттүү баалуу кагаздарды кайтарып берген шартта, камсыздоону сатууга же кайра күрөөгө коюуга укуктуу.

Баалуу кагаздардын контрагенттерге берилиши менчик укугуна байланыштуу тобокелдиктер жана пайдалар да берилген учурда гана финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

(iii) *Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер жана милдеттенмелер*

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер туунду финансылык инструменттерди түшүндүрөт жана өзүнө валюталык-пайыздык свопторду камтыйт. Туунду финансылык инструменттер алгач инструмент түзүлгөн күнгө карата адилет наркы боюнча таанылат, андан соң ар бир отчеттук күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат. Натыйжада келип чыккан пайда/чыгым дароо пайдага же чыгымга кошулат.

Алгылыктуу адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык актив катары, ошол эле учурда терс адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык милдеттенме катары таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Топ пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдерди тааныйт:

- банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (8-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү);
- башка финансылык активдер (15-эскертүү); жана
- берилген финансылык гарантиялар (29-эскертүү).

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (төмөндө өзүнчө каралган түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо) баалануучу резерв аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчёттук күндөн кийинки (“биринчи стадия”) 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган бардык учурлардын натыйжасында келип чыгат (“экинчи стадия” жана “үчүнчү стадия”).

Финансылык инструментти бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмү көлөмүндө баалануучу резервди түзүү аны баштапкы таануу учурунан тартып инструмент боюнча кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда же болбосо финансылык инструмент дефолтко учураган шартта түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча резервдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөм көлөмүндө түзүлөт.

Сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча, Топ баштапкы таануу учурунан тартып активдин бардык колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын бардык өзгөрүлгөн өлчөмдөрүн баалоо резерви катары тааныйт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгым курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмдөрү алгылыктуу динамикага ээ болгон учурда мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$ECL = EAD * LGD * PD, \text{ мында}$$

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоо фактысы аныкталган шартта, Топ нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда Топ кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтүндө күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде баалануучу резервдин өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата “экинчи стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Топ отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Топ өткөн мезгилдер үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Топтун болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата “үчүнчү стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кеңири маалымат төмөндө келтирилген.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Нарксыздануу белгилери Moody’s Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, (мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody’s, Fitch, S&P) эл аралык рейтингдик агенттиктердин, Топтун контрагенттеринин финансылык отчетторун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлин аныктоого мүмкүндүк берген башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- баштапкы таануудагы рейтингте салыштырганда жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан көп рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Ваа2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Топтун контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагент катары менен 2 (эки) жыл же андан жогору мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымга туш болсо;
- Топтун төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айып пулдар, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчёттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Топ менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Ностро эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча орточо жылдык калдыкка барабар (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген), ал Улуттук банктын отчёттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчёттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Дефолт учурундагы жоготуулар катары Топко келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары менен Топ контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик чыгымдардын кыйла жогорулашынын белгилеринен болуп бул эмитенттердин суверендүү рейтингинин баштапкы таануудагы рейтингге салыштырмалуу эл аралык рейтингдик агенттиктин шкаласы боюнча 2 (эки) же андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөшү саналат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Топ менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчёттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келишимдик акча агымдарынын келтирилүүчү наркына барабар. Банктардагы эсептер жана депозиттер боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоо үчүн дисконттоо коэффициенттери финансылык актив боюнча натыйжалуу пайыздык чен болуп саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар келишимге ылайык Топко таандык боло турган акча агымдары менен Топ контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү болуп саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөшү амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу начарлашынын белгиси болуп саналат.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгиси катары төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздар калдыгына келтирилген наркка барабар.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн дефолт учурунда жоготуулар Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине дал келген дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолт келип чыгуу тобокелдигинин төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. берилген кредит биринчи стадияга кирет, мында акыркы инстанция кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүк системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредит кирбейт.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Эгерде, банктын же финансылык уюмдун отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдыгы көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк системасында дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун 40 же 10 пайызына кирсе, анда бул факт банктын жана эл аралык уюмдун кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Берилген кредиттин кредиттик нарксыздануу белгиси катары келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарбагандык болуп саналат:

- “овернайт” кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча - төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

Банктарга жана башка эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - [\sum_{i=1}^n Collateral_i * (1 - Disc\_factor_i)]}{EAD}, \text{ мында}$$

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

Collateral_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

Disc_factor_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык уюмдардын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

Финансылык гарантия боюнча келишимдер

Финансылык гарантия боюнча келишим – бул, карыз алуучу карыздык инструменттин шарттарына ылайык төлөмдөрдү өз учурунда жүргүзбөгөндүгүнө байланыштуу гарантия ээси тарткан чыгымдардын ордун жабуу үчүн эмитентти белгилүү бир төлөмдөрдү жүргүзүүгө милдеттендирүүчү келишим.

Топ тарабынан түзүлгөн финансылык гарантия келишимдери боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, андан кийин (эгерде, жетекчилик аларды пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категорияга киргизбесе) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган күтүлүүчү кредиттик чыгымдар алдында баалануучу резервдин суммасы; жана
- пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчётто таанылган, топтолгон амортизацияны эсептен чыгаруу менен (зарылчылыгына жараша) баштапкы таанылган сумма.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаган финансылык гарантия боюнча келишимдер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчётто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчётто башка кирешелердин курамында чагылдырылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчётто төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

- Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салынган катары;
- Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган карыздык инструменттер үчүн: күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв инвестицияларды кайра баалоо боюнча резервдин курамында кайра баалоо суммасын таануу менен активдердин баланстык наркына киргизилет;
- Кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенмелер жана финансылык гарантия боюнча келишимдер үчүн: баалануучу милдеттенме катары; ошондой эле
- Эгерде, кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенмеде пайдаланылган компонент сыяктуу эле, пайдаланылбаган компонент да камтылса жана Топ пайдаланылбаган компонент үчүн күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды пайдаланылган компонент үчүн чыгымдардан өзүнчө бөлүп аныктай албаса, анда Топ отчётто эки компонент үчүн чогуу алынган баалануучу резервди көрсөтөт. Чогуу алгандагы сумма пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан алып салуу катары берилет. Баалануучу резервдин өлчөмүнүн пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан кандай болбосун артышы баалануучу милдеттенме катары көрсөтүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(vi) Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнү ортосунда финансылык актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле убакыт ичинде, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

Финансылык активдерди модификациялоодо Топ бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Топ сапаттык жана сандык факторлорду иликтеп чыгат.

Топ модификацияланган финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттык жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат.

Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишим шарттары өзгөргөн учурда Топ баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчёттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуу мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

Топ тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта гана (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык актив жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда, финансылык активди таанууну токтотот.

Эгерде Топ активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өзүлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүндүгү өлчөмүндө чагылдырат. Эгерде Топ өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми акча каражаттарын берүүдө алынгандарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Топ өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчёттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруу ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайда же чыгым курамына кошулат.

Топ карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Ижара

Топ ижарачы катары

Топ, кыска мөөнөттүү ижарадан жана төмөн нарктагы активдерди ижарага алуудан тышкары бардык ижара келишимдерин таанууда жана баалоодо бирдей ыкманы колдонот. Топ ижара төлөмдөрүн жүргүзүүгө карата ижара боюнча милдеттенмелерди жана базалык активдерди пайдалануу укугун билдирген пайдалануу укугу формасындагы активдерди тааныйт.

Пайдалануу укугу формасындагы активдер

Топ пайдалануу укугу формасындагы активдерди ижара башталган күнгө карата тааныйт (б.а. базалык актив пайдалануу үчүн жеткиликтүү болгон күн). Пайдалануу укугу формасындагы активдер баштапкы нарк боюнча, топтолгон амортизацияны жана нарксыздоодон кийин топтолгон чыгымдарды алып салуу менен ижара боюнча милдеттенмелерди кайра баалоого корректироваларды киргизүү менен бааланат. Пайдалануу укугу формасындагы активдердин баштапкы наркында ижара боюнча таанылган милдеттенмелердин өлчөмү, ижара боюнча алынган демилгелөөчү төлөмдөрдү эсептен чыгаруу менен ижара башталган күнгө карата же мындай күнгө чейин ишке ашырылган баштапкы түз сарптоолор жана ижара төлөмдөрү камтылат. Эгерде Топ ижара мөөнөтүнүн акырында ижарага алынган активге карата менчик укугуна ээ боло тургандыгына анчалык ишенбесе, пайдалануу укугу формасында таанылган актив төмөнкү мезгилдерге караганда кыйла кыска мезгил ичинде линиялык метод түрүндө амортизацияланат: болжолдуу активди пайда алуу менен колдонуу мөөнөтү же ижара мөөнөтү. Пайдалануу укугу формасындагы активдердин нарксыздануусу текшерилет.

Ижара боюнча милдеттенмелер

Ижара башталган күнгө карата Топ ижара мөөнөтү ичинде ишке ашырыла турган ижара төлөмдөрүнүн келтирилген наркы боюнча бааланган ижара боюнча милдеттенмелерди тааныйт. Ижара төлөмдөрүндө алууга карата ижара боюнча кандай болбосун демилгелөөчү төлөмдөрдү эсептен чыгаруу менен белгиленген төлөмдөр (анын ичинде айкын белгиленген төлөмдөр), индекске же ченге жараша белгиленүүчү өзгөрүлмө ижара төлөмдөрү жана жоюу наркында гарантиялар боюнча төлөнө турган суммалар камтылат. Ижара төлөмдөрүндө ошондой эле, эгерде Топ ушул опционду аткара тургандыгына толугу менен ишенсе сатып алууга опционду аткаруу баасы жана эгерде ижара мөөнөтү Топ ижараны токтотууга опционду потенциалдуу аткара тургандыгын чагылдырса, ижараны токтотуу үчүн айып пул төлөөлөрү камтылат. Индекстен же ченден көз каранды болбогон өзгөрүлмө ижара төлөмдөрү, мындай төлөмдөрдү жүргүзүүгө алып келген жагдай же шарт келип чыккан мезгил ичиндеги чыгаша катары таанылат.

Ижара төлөмдөрүнүн келтирилген наркын эсептөө үчүн Топ, эгерде ижара келишиминде каралган пайыздык ченди жеңил аныктоо мүмкүн эмес болсо, ижара башталган күнгө карата кошумча карыздык каражаттарды тартуу ченин колдонот. Ижара башталган күндөн кийин ижара боюнча милдеттенмелер өлчөмү пайыздардын чегерилишин чагылдыруу үчүн жогорулайт жана ишке ашырылган ижара төлөмдөрүнүн жүргүзүлүшүн чагылдыруу үчүн азаят. Мындан тышкары, модификация учурунда, ижара мөөнөтү өзгөртүлгөндө, белгиленген ижара төлөмдөрү иш жүзүндө өзгөргөндө же базалык активди сатып алууга опционду баалоо өзгөрсө, ижара боюнча милдеттенмелердин баланстык наркы кайра бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Ижара

Кыска мөөнөттүү ижара жана төмөн нарктагы активдерди ижарага алуу

Топ кыска мөөнөттүү ижара келишимдерине карата кыска мөөнөттүү ижараны таануудан бошотууну колдонот (б.а. аларда ижара башталган күнгө карата алдын ала каралган ижара мөөнөтү 12 айдан ашпаган мөөнөттү түзгөн жана сатып алууга опцион каралбаган келишимдерге карата). Топ ошондой эле, анын наркы төмөн деп эсептеген (б.а. 5000 АКШ долларынан аз) кеңсе жабдуусу боюнча ижара келишимине карата төмөн нарктагы активдер боюнча ижараны таануудан бошотууну колдонот. Кыска мөөнөттүү ижара жана төмөн нарктагы активдерди ижарага алуу боюнча ижара төлөмдөрү ижара мөөнөтү ичинде линиялык методдо ижара боюнча чыгаша катары таанылат.

Операциялык ижара – Топ ижарага берүүчү катары

Топ алар боюнча активге ээ болууга байланыштуу дээрлик бардык тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербеген ижара операциялык ижара катары классификацияланат. Ижарадан келип чыккан киреше бүтүндөй ижара мөөнөтү ичинде линиялык методго ылайык эсепке алынат жана операциялык мүнөзгө ээ болгондуктан пайда же чыгым жөнүндө отчеттогу пайда курамына камтылат. Операциялык ижара келишимдерин макулдашуу жана түзүү процессинде келип чыккан баштапкы түз сарптоолор ижарага берилген активдин баланстык наркына кошулат жана бүтүндөй ижара мөөнөтү ичинде ижарадан киреше сыяктуу эле негизде таанылат. Шарттуу ижара төлөмдөрү алар алынган мезгил ичинде пайда катары таанылат.

(ж) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Калтырылган салыктардан айырмаланган башка финансылык эмес активдер ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча нарксыздануу белгилеринин болушу боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин ордун толтуруу наркы катары сатуу боюнча чыгашалар жана пайдалануудан алынган баалуулуктар эсептен алынгандан кийинки адилет нарктын эң эле жогору өлчөмү саналат. Пайдалануудан баалуулукту аныктоодо келечекте алуу болжолдонгон акча каражаттарынын агымы салык салууга чейинки дисконттоо ченин пайдалануу менен ошол учурга карата келтирилген алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Акча каражаттарынын агылып киришин шарттабаган, башка активдер менен шартталган акча каражаттардын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон активдердин орду толтурулуучу наркы, актив аларга таандык болгон, акча каражаттарын топтогон активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын топтогон активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуучу наркынан ашса, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксызданышынан келип чыккан бардык чыгымдар пайда же чыгым курамында чагылдырылат жана орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр болгондо гана калыбына келтирилет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(з) Ассоциацияланган уюмга инвестициялар

Топтун ассоциацияланган уюмга инвестициялары үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектиси боюнча пайдасында же чыгымында камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестиция объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестиция объектисинен алынган дивиденддер инвестициянын баланстык наркын азайтат.

Топ инвестициялар объектисинин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

(и) Негизги каражаттар

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен баштапкы наркы боюнча консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуу болжолдонгон мөөнөт ичинде эскилиги жеткендиги боюнча бирдей ченемде чегерүү методу боюнча чегерилет жана пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объект сатылып алынган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн аны куруу иштери аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(и) Негизги каражаттар, уландысы

Негизги каражаттардын ар кандай объектилерин пайдалуу колдонуу мөөнөттөрү төмөндө келтирилген:

Имараттар	50-75 жыл
Курулмалар	20 жыл
Эмерек жана жабдуулар	7 жыл
Компьютердик жабдуулар	7 жыл
Транспорт каражаттары	7 жыл
Аймакты ыңгайлаштыруу	10 жыл

(к) Материалдык эмес активдер

Сатылып алынган материалдык эмес активдер консолидацияланган финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, эскилиги жеткендиги боюнча бирдей ченемде чегерүү методу боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдерди пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5 жылга чейинкини түзөт.

(л) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер

Узак мөөнөттүү активдер жана колдонуудан калган активдер тобу, эгерде алардын баланстык наркы, негизинен, өндүрүштүк иште пайдалануу процессинде эмес, сатуу учурунда орду жабылса, анда сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Эгерде, актив (же колдонуудан калган топ) мындай активдерди (же колдонуудан калган топту) сатуунун адаттагы, типтүү болуп саналган шарттарында гана аны учурдагы абалында тез арада сатуу үчүн жеткиликтүү болсо, анда аталган шарт аткарылган катары саналат, ошол эле учурда активди сатуу ыктымалдуулугу жогору деңгээлде болууга жана аны сатуу үчүн каралган катары классификацияланган учурдан тартып бир жыл ичинде сатып өткөрүүгө тийиш.

Эгерде Топ туунду уюмдун контролдук топтомун сатуу планын кабыл алса, мындай туунду уюмдун бардык активдери жана милдеттенмелери жогоруда аталган критерийлерди аткарууда Топ мурдагы туунду уюм сатылгандан кийин андагы көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүн сактап калгандыгына карабастан, сатуу үчүн каралган катары кайра классификацияланат.

Эгерде Топ көз каранды же биргелешкен ишканага финансылык салымдын же анын бир бөлүгүнүн колдонуудан калышы боюнча сатуу планын кабыл алса, жогоруда айтылган шарттар аткарылган шартта, мындай финансылык салым же анын бир бөлүгү сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Мында Топ сатуу үчүн каралган катары классификацияланган бөлүгүнө карата үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(л) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер, уландысы

Сатуу үчүн каралган катары классификацияланбаган көз каранды же биргелешкен ишканага салымдардын калган бөлүгү үлүштүк катышуу ыкмасын колдонуу менен эсепке алынышы улантылат. Эгерде, салымдардын колдонуудан калышы Топтун көз каранды же биргелешкен ишканага олуттуу таасирин жоготуусуна алып келсе, анда Топ алар колдонуудан калган учурда үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот.

(м) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Топ келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат. Топ бүтүм келишилген күн боюнча финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Топтун туунду финансылык милдеттенмелеринен тышкары бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Топ финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

Топ менен кредитор ортосунда карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Топ учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Топ, эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка пайда же чыгымдын курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайдаларда же чыгымдарда таанылууга тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Жүгүртүүгө чыгарылбаган банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен сарптоолор, алар жүгүртүүгө чыгарылганга чейин башка активдер курамында эсепке алынат.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто өзүнчө статья катары чагылдырылат.

(о) Уставдык капитал жана резерв

Топ уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Топтун уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү резерв пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгү республикалык бюджетке чегерилгенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү резерв баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

(п) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылган ишке чегерилүүчү бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

Пайда салыгынын суммасында күндөлүк салыктын суммасы жана калтырылган салыктын суммасы камтылат. Пайда салыгы башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша башка жыйынды кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайда же чыгым курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонууда болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жылдар ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(п) Салык салуу, уландысы

Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери консолидацияланган финансылык отчётто чагылдыруу үчүн аныкталган, активдер менен милдеттенмелердин баланстык наркы менен алардын салык базасынын ортосунда келип чыгуучу убактылуу айырмага карата чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери төмөнкү убактылуу айырмаларга карата таанылбайт: консолидацияланган финансылык отчётто гудвиллди чагылдырууга байланышкан жана салык салынуучу базаны азайтпаган айырмалар, аларды баштапкы чагылдыруу фактысы бухгалтердик да, салык салынуучу да пайдага таасирин тийгизбеген активдерге жана милдеттенмелерге кирүүчү айырмалар; ошондой эле башкы компания аталган айырмалардын ишке ашырылган убактысын контролдоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болгон жана бул убактылуу айырмалар жакынкы аралыкта ишке ашырылбай тургандыгына ишенген учурда, туунду уюмдарга салынган инвестицияларга байланыштуу убактылуу айырмалар.

Кийинкиге калтырылган салык активдерин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелерин эсептөө салык боюнча натыйжаларды чагылдырат, алар Топ ал боюнча отчёттук мезгилдин акырына карата активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркынын ордун жабууну же калыбына келтирүүнү пландаштырып жаткан ыкмага жараша болот.

Кийинкиге калтырылган салык активдеринин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелеринин өлчөмү салык чендерине жараша аныкталат, алар келечекте, убактылуу айырманы калыбына келтирүү учурунда, отчёттук күнгө карата колдонуудагы же күчүнө кирген мыйзамдарга таянуу менен колдонулат.

Кийинкиге калтырылган салык активдери келечекте убактылуу айырманын, салыктар жана пайдаланылбаган салык жеңилдиктери боюнча кабыл алынбаган чыгашалардын ордун жабууга жетиштүү өлчөмдө салык салынуучу пайда алуу ыктымалдыгына жараша чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдеринин өлчөмү тиешелүү салык пайдасын ишке ашыруу ыктымалдыгы жок болгон даражада азайтылат.

(р) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчётто таанылышы

Топ кардарларга сунуштаган ар кандай кызмат көрсөтүү түрлөрүнөн комиссиялык киреше алат. Комиссиялык кирешелер төмөнкү эки категорияга бөлүнүшү мүмкүн:

Белгилүү бир мезгил аралыгында кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо үчүн алынган комиссиялык кирешелер

Белгилүү бир мезгил аралыгында кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо үчүн алынган комиссиялык кирешелер тиешелүү милдеттер аткарылгандыгына жараша ошол мезгил ичинде чегерилет. Мындай статьяларда комиссиялык кирешелер жана активдерди тескөө үчүн сый акы, жооптуу сактоо жана башка башкаруучулук жана консультациялык кызмат көрсөтүүлөр камтылат. Эгерде кредитти колдонуу мүмкүндүгү жогору болсо, кредитти берүү үчүн милдеттенмелер үчүн комиссиялык төлөм жана кредит берүүгө байланыштуу башка комиссиялык төлөм келерки мезгилдерге кирет (кредиттерди берүүгө түздөн-түз байланыштуу сарптоолор менен катар эле) жана насыя боюнча натыйжалуу пайыздык ченди корректировкалоо катары таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(р) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

Операцияларды жүзөгө ашыруу боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодон түшкөн комиссиялык кирешелер

Үчүнчү жактын атынан операцияларды жүзөгө ашыруу боюнча сүйлөшүүлөрдү өткөрүү же анда катышуу үчүн алынган комиссиялык төлөм, мисалы, Банктын аткаруу милдети катары акцияларды же башка баалуу кагаздарды сатып алууда макулдашуу түзүү же болбосо бизнестерди сатып алуу же сатуу, мындай операция аяктагандан кийин таанылат. Аткарууга карата белгилүү бир милдеттерге байланыштуу комиссиялык төлөмдөр (же комиссиялык төлөмдөрдүн бөлүгү) тиешелүү критерийлер аткарылгандан кийин таанылат. Эгерде келишимде өзгөрүлмө ордун толтуруу каралса, комиссиялык кирешелер өзгөрүлмө ордун толтурууга мүнөздүү белгисиздикти андан ары жоюуда пайданын таанылган топтолмо жыйынтыгынын суммасы олуттуу азайтылбай тургандыгынын жогору деңгээлде мүмкүн боло турган деңгээлде гана таанылат.

Башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат көрсөтүү сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификациялангандарды эске албаганда, бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайдалар же чыгымдар эсептеринде “Таза пайыздык киреше” курамында “Пайыздык кирешелер” жана “Пайыздык чыгашалар” катары чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамында камтылат.

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуу мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгерде колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тигил же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптар төлөгөн жана алган суммалар, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор баштапкы таануу учурунда пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксызданбаган болуп саналган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдин өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет. Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервди эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (РОСІ) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(с) Фидуциардык активдер

Топ үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди консолидацияланган финансылык отчёттон алып салат, себеби бул активдер Топтун активдери болуп саналбайт.

(т) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет жана финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчётто, чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укук, ошондой эле же өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат. Чегерүүнү ишке ашыруу укугу келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайдан көз каранды болбоого жана юридикалык жактан бардык төмөндө келтирилген жагдайлардан корголууга тийиш:

- адаттагы иштин жүрүшүндө;
- дефолт учурунда; жана
- уюмдун, же контрагенттердин биринин кудуретсиздиги же банкроттугу учурунда.

ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчётто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Жаңы стандарттар, колдонуудагы стандарттарга жана түшүндүрмөлөргө карата оңдоолор жана түшүндүрмөлөр

Топ консолидацияланган финансылык отчётту даярдоодо өз ишинде колдонгон жана 2023-жылдын 1-январынан башталган жылдык отчёттук мезгилдер үчүн күчүнө кирген бардык жаңы жана кайра каралган стандарттарды кабыл алган.

Төмөндө чыгарылган, бирок Топтун консолидацияланган финансылык отчёту жарыяланган күнгө карата күчүнө кире элек стандарттар, түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр келтирилет. Стандарттар күчүнө кирген күндөн тартып колдонула турган болсо, Топ бул стандарттарды, түзөтүүлөрдү жана түшүндүрмөлөрдү колдонууну көздөйт.

- ФОЭСтин (IAS) “Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчёт” жана ФОЭСтин (IFRS) “Финансылык инструменттер: маалыматты ачып берүү” деп аталган 7-стандарттарына түзөтүүлөр, аларды сунуштоо жабдуучуларды каржылоо механизмдеринин ачыктыгын жана алардын милдеттенмелерге жана акча агымдарына тийгизген таасирин жогорулатууга багытталган маалыматты ачып берүү талаптарын киргизет;
- ФОЭСтин (IAS) “Финансылык отчётту берүү” деп аталган 1-стандартына түзөтүүлөр отчёттук күнгө карата болууга жана олуттуу мааниге ээ болууга тиеше болгон милдеттенмелерди кеминде 12 ай мөөнөткө төлөөнү кийинкиге калтыруу укугунун негизинде, кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү деп классификациялоону талап кылат. Бул укукка отчёттук датага карата же ага чейин аткарылууга тийиш болгон ковенанттар гана таасир этиши мүмкүн;

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

Жаңы стандарттар, колдонуудагы стандарттарга жана түшүндүрмөлөргө карата оңдоолор жана түшүндүрмөлөр, уландысы

- ФОЭСтин (IAS) “Ижара” деп аталган 16-стандартына түзөтүүлөр өзгөрүлмө төлөмдөрдү эсепке алуунун жаңы моделин киргизет жана сатуучу-ижарачылардан кайрадан ижарага алуу менен сатуу операцияларын кайра баалоону талап кылат жана кайра эсептөөнү талап кылышы мүмкүн;
- ФОЭСтин “Туруктуу өнүгүүгө байланыштуу финансылык маалыматты ачып берүүгө жалпы талаптар” деп аталган 1-S стандартын жана “Климаттын өзгөрүшүнө байланыштуу маалыматты ачып берүү” деп аталган 2-S стандартынишке киргизүү, алар корпоративдик башкаруу, стратегия жана тобокелдиктерди тескөө чөйрөлөрүндө туруктуу өнүгүүгө байланыштуу бардык темалар боюнча банктык отчеттун негизин камсыз кылышат. Бул стандарттар инвесторлордун келечектеги акча агымдарына баа беришине таасир эте турган маалыматты ачып берүүгө да багытталган.

Топтун пикири боюнча жогоруда көрсөтүлгөн стандарттардын колдонулушу кийинки мезгилдерде Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбейт.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Топтун эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик башка булактардан алуу мүмкүн болбогон активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кайра каралып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансылык активдердин бардык категориялары боюнча чыгымдарды баалоо пикирди колдонууну талап кылат, атап айтканда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды аныктоо учурунда жана кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйүшүн баалоо учурунда келечектеги акча агымдарынын келип чыгуу көлөмүн жана мөөнөтүн жана камсыз кылуу наркын баалоо зарыл. Мындай эсептөө баалары бир катар факторлордон көз каранды болот, аларды өзгөртүү күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын баа берүү резервдеринин ар кандай суммаларына алып келиши мүмкүн. Улуттук банктын күтүлүүчү кредиттик чыгымдарын эсептөөлөр өзгөрүлмө баштапкы маалыматтарды жана алардын өз ара көз карандыларды тандоо боюнча бир катар жол берүүлөрдү камтыган татаал моделдердин жыйынтыгы болуп саналат. Пикирлер жана эсептөө баа берүүлөрү деп эсептелген күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдеринин элементтерине төмөнкүлөр кирет:

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

- Дефолт ыктымалдыгын аныктоо үчүн (PD) Улуттук банк тарабынан колдонулуучу ички кредиттик рейтингди ыйгаруу системасы;
- Улуттук банк тарабынан кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйгөндүгүн баалоо үчүн колдонулуучу критерийлер, анын натыйжасында финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар бүтүндөй мөөнөт ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар менен бирдей суммада бааланууга жана сапаттуу баа берилиши зарыл;
- Ар кандай формулаларды жана баштапкы маалыматтарды тандоону кошо алганда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдерин иштеп чыгуу;
- Макроэкономикалык сценарийлер жана экономикалык маалыматтар ортосундагы өз ара байланыштарды, ошондой эле дефолтко учуроо ыктымалдыгынын көрсөткүчтөрүнө (PD), дефолттун тобокелдикке дуушарлануу көлөмүнө (EAD) жана дефолтко учуроодо жоготууларга (LGD) таасирин аныктоо; жана
- Болжолдуу макроэкономикалык сценарийлерди тандоо жана күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баа берүү моделдери үчүн экономикалык баштапкы маалыматтарды алуу үчүн ыктымалдуулукту эске алуу менен аларга баа берүү.

Толук маалымат 25-эскертүүдө берилген.

6 КЛАССИФИКАЦИЯЛОО БОЮНЧА ӨЗГӨРТҮҮЛӨР

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетту 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн берилген консолидацияланган финансылык отчетту сунуштоо формасына ылайык келтирүү үчүн, ага классификациялоо боюнча өзгөртүүлөр киргизилген. Ушул консолидацияланган финансылык отчеттун сунушталып жаткан формасы Топтун финансылык абалын тагыраак чагылдырат. Бул өзгөртүүлөр Топтун 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетундагы финансылык натыйжаны өзгөрткөн жок.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетко классификациялоо боюнча өзгөртүүлөрдүн таасири төмөнкүдө көрсөтүлгөн.

(миң сом)

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчеттун статьялары	ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартын колдонууга жана классификациялоо өзгөртүлгөнгө чейин	ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартын колдонуунун таасири	Классификациялоонун өзгөрүүсүнүн таасири	ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартын колдонуудан жана классификациялоо өзгөргөндөн кийин
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	4 198 834	(940 846)	81 992	3 339 980
Башка кирешелер	1 045 721	(44 926)	(81 992)	918 803

(миң сом)

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттун статьялары	ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартын колдонууга жана классификациялоо өзгөртүлгөнгө чейин	ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартын колдонуунун таасири	Классификациялоонун өзгөрүүсүнүн таасири	ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартын колдонуудан жана классификациялоо өзгөргөндөн кийин
Алынган пайыздар	2 877 733	-	81 992	2 959 725
Башка кирешелер	847 752	-	(81 992)	765 760

7 АЛТЫН

	<u>2023-жылдын 31-декабры</u>	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы эсептердеги жана куйма түрүндөгү алтын	127 413 613	81 833 825
	<u>127 413 613</u>	<u>81 833 825</u>

Чет өлкө банктарындагы эсептердеги жана куйма түрүндөгү алтын Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык.

Алтындын чет өлкө банктарындагы депозиттерде концентрацияланышы

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Fitch Ratings Inc. (мындан ары – Fitch) эл аралык агенттиги тарабынан ыйгарылган А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтинг менен чет өлкө банктарындагы эсептериндеги алтынга ээ (2022-жылы: Улуттук банк АА-деңгээлиндеги кредиттик рейтинг менен чет өлкө банктарындагы эсептериндеги алтынга ээ болгон).

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын өздүк капиталынын 10 пайызынан ашкан чет өлкө банктарындагы эсептериндеги алтын калдыгына ээ.

8 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Банктардагы эсептер жана депозиттер		
Банктардагы “ностро” эсептери		
- AAA кредиттик рейтингинен	2 189 137	32 271 115
- A- дан AA+ чейинки кредиттик рейтингинен	34 189 664	7 756 526
- BB- дан BBB чейинки кредиттик рейтингинен	36 886	1 125 612
- C дан CCC чейинки кредиттик рейтингинен	-	24 335
- B- дан BBB+ чейинки кредиттик рейтингинен	-	6 852
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	4 149 924	1 378 234
Жыйынтыгында, банктардагы “ностро” эсептери	40 565 611	42 562 674
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(170 469)	(209 600)
	40 395 142	42 353 074
Банктардагы мөөнөттүү депозиттер		
- AA- дан AA+ чейинки кредиттик рейтингинен	8 399 257	10 258 510
- A- дан A+ чейинки кредиттик рейтингинен	10 794 352	12 593 166
- B дан BBB чейинки кредиттик рейтингинен	-	110 931
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	2 597 201	2 085 107
Жыйынтыгында, банктардагы мөөнөттүү депозиттер	21 790 810	25 047 714
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(10 442)	(12 009)
	21 780 368	25 035 705
Эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер		
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп	15 809 958	19 682 157
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	28 501 250	11 318 843
- эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	-	4 336 363
Жыйынтыгында, эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер	44 311 208	35 337 363
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(20)	(5)
	44 311 188	35 337 358
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 978 880	20 278 295
Жыйынтыгында, кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	127 465 578	123 004 432

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык уюмдарда концентрацияланышы

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Top, AA+ кредиттик рейтингине ээ үч банкта жана башка финансылык уюмдарда (2022-жылдын 31-декабрына карата: Адан AAA чейинки кредиттик рейтингинен менен беш банкта жана башка финансылык уюмдарда) эсептер боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө алганда өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 70 511 246 миң сомду (2022-жылдын 31-декабрына карата: 83 908 266 миң сом) түзгөн.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 25-эскертүүдө чечмеленген.

8 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёттун максаттары үчүн төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Банктарындагы акча эквивалентинде камтылган “ностро” эсептери	40 395 304	42 353 074
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	28 501 242	11 318 841
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп	15 809 946	19 682 154
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 978 880	20 278 295
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	105 685 372	93 632 364

Акча каражаттарынын эквиваленттери мөөнөтү өткөн катары саналбайт.

9 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	-	2 526 768
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	159 335	153 244
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди эсептен алып салганга чейинки кредиттер	159 335	2 680 012
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(159 335)	(153 244)
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	2 526 768

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтинг агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтинг агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 25-эскертүүдө чечмеленген.

9 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин күрөөлүк камсыздоосу жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2023-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %	2022-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	-	-	2 526 768	100
	-	-	2 526 768	100

Жогорку таблицада чагылдырылган сумма, кредиттердин баланстык наркы менен чектелген жана милдеттүү түрдө камсыздоонун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоонун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркына эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттерге ээ эмес.

10 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
АА+ кредиттик рейтингиндеги Канада Өкмөтүнүн казына облигациялары	-	5 053 240
Кредиттик рейтинг ыйгарылбаган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигациялары	-	691 406
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	-	5 744 676
Кредиттик рейтинг ыйгарылбаган эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздары	34 551 825	31 628 731
ААА кредиттик рейтингдеги агенттик баалуу кагаздар	1 773 852	1 685 967
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	36 325 677	39 059 344

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топ үлүшү өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан бир контрагентке ээ. 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча аталган контрагентке карата кредиттик тобокелдикке дуушарлануусу 25 344 500 миң сомду (2022-жылдын 31-декабрына карата: 27 209 614 миң сом) түзөт.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 25-эскертүүдө чечмеленген.

11 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
В- кредиттик рейтингиндеги Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигациялары	14 569 557	11 494 467
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(238 656)	(145 904)
	14 330 901	11 348 563

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 25-эскертүүдө чечмеленген.

12 АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Ассоциацияланган уюмга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Баланстык нарк
2022-жылдын 1-январы	344 582
Контролдоо мүмкүндүгүнө ээ болуунун натыйжасында туунду уюмга инвестициялардын колдонуудан калышы	
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	113 684
2022-жылдын 31-декабры	458 266
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	233 416
Туунду уюмга инвестицияны сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификациялоонун натыйжасында ассоциацияланган уюмдагы үлүштүн жоюлушу (16-эскертүү)	(15 006)
2023-жылдын 31-декабры	676 676

Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик кылуу үлүшү, %	2023-жылдын 31-декабры	Ээлик кылуу үлүшү, %	2022-жылдын 31-декабры
“Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК	Процессингдик кызмат көрсөтүүлөрү	46,71	676 676	49,42	458 266
			676 676		458 266

Топтун ассоциацияланган уюму катталган жана өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзөт.

2022-жылдын 30-апрелинде “БПБ” ЖАКтын 263 520 миң сом өлчөмүндөгү өткөн жылдын бөлүштүрүлбөгөн пайдасы уставдык капиталда акционерлердин үлүштөрүнө пропорционалдуу жөнөкөй ээси көрсөтүлгөн акцияларды чыгаруу аркылуу “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүүгө багытталган. Жүгүртүлүүчү акциялардын санын көбөйтүүнүн жыйынтыгы боюнча “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталында Топтун үлүшү өзгөргөн жок.

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

Жер	Имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орногуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
209 036	1 158 402	589 930	645 644	170 558	527 826	3 301 396
-	20	101 131	20 957	28 358	126 613	277 079
-	-	(100 730)	(16 463)	(36 935)	(29 750)	(183 878)
-	(207 894)	(186 112)	(223 797)	(13 520)	-	(631 323)
-	58 679	15 092	338	-	(84 667)	(10 558)
209 036	1 009 207	419 311	426 679	148 461	540 022	2 752 716
Амортизация						
-	(206 225)	(200 941)	(408 608)	(87 486)	-	(903 260)
-	(24 090)	(90 414)	(76 232)	(22 527)	-	(213 263)
-	-	100 730	16 463	36 935	-	154 128
-	49 210	136 535	139 439	12 350	-	337 534
-	(181 105)	(54 090)	(328 938)	(60 728)	-	(624 861)
209 036	828 102	365 221	97 741	87 733	540 022	2 127 855
Баланстык нарк						
209 036	828 102	365 221	97 741	87 733	540 022	2 127 855

Баитаткы нарк**2023-жылдын 1-январына карата калдык**

Сатып алуулар

Колдонуудан калгандар

Туунду уюмду сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификациялоонун натыйжасында

Ордунан которулгандар

2023-жылдын 31-декабрына карата калдык**Амортизация****2023-жылдын 1-январына карата калдык**

Жыл ичиндеги чегерүүлөр

Колдонуудан калгандар

Туунду уюмду сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификациялоонун натыйжасында

2023-жылдын 31-декабрына карата калдык**Баланстык нарк****2023-жылдын 31-декабрына карата**

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер	Имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орногуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
<i>Бааштакы нарк</i>							
2022-жылдын 1-январына карата калдык	206 132	1 120 278	559 204	741 379	135 450	393 398	3 155 841
Сатып алуулар	2 904	13 749	66 122	44 951	35 108	226 300	389 134
Колдонуудан калгандар	-	(2 412)	(52 746)	(140 686)	-	(47 735)	(243 579)
Ордунан которулгандар	-	26 787	17 350	-	-	(44 137)	-
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	209 036	1 158 402	589 930	645 644	170 558	527 826	3 301 396
<i>Амортизация</i>							
2022-жылдын 1-январына карата калдык	-	(174 780)	(147 653)	(439 987)	(64 781)	-	(827 201)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	-	(33 857)	(105 912)	(109 300)	(22 705)	-	(271 774)
Колдонуудан калгандар	-	2 412	52 624	140 679	-	-	195 715
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	-	(206 225)	(200 941)	(408 608)	(87 486)	-	(903 260)
<i>Баланстык нарк</i>							
2022-жылдын 31-декабрына карата	209 036	952 177	388 989	237 036	83 072	527 826	2 398 136

2023-жыл ичинде 10 558 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган (в 2022-жылы: болгон эмес).

Негизги каражаттар объектилерин сатып алууга же курууга байланыштуу насыялар боюнча капиталдаштырылган сарптоолор 2023 жана 2022-жылдар ичинде болгон эмес.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата алынган кредиттер боюнча күрөөгө коюлган негизги каражаттар болгон эмес.

14 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨГҮ ЗАПАСТАР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Алтын түрүндөгү запастар	122 139 214	129 853 589
Монетардык эмес алтын	5 846 352	4 111 136
	127 985 566	133 964 725

Топ тарабынан 2023-жыл ичинде баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түптөө максатында эл аралык резервдин курамына кирбеген алтын менен операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запастар Топтун активдүү инвестициялык операцияларына катышпайт жана Топтун алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

15 БАШКА АКТИВДЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	510 740	846 601
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(135 001)	(200 882)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	375 739	645 719
Берилген аванстар	1 631 618	144 249
Запастар	778 939	746 770
Нумизматикалык баалуулуктар	96 210	80 738
Башкалар	8 854	13 301
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	2 515 621	985 058
	2 891 360	1 630 777

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 25-эскертүүдө чечмеленген.

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча берилген аванстарда 1 171 миң сом суммасындагы бүтө элек курулуштун объектиси боюнча курулуш-монтаждоо жумуштарын аткарууга мамлекеттик менчиктеги формасына ээ болгон ишканага алдын ала төлөө камтылат.

16 САТУУ ҮЧҮН КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ АКТИВДЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	14 437 340	-
	14 437 340	-

2023-жылдын 27-декабрында Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун акцияларынын пакетин сатып алуусу жөнүндө” Мыйзамынын долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна сунушталган.

16 САГУУ ҮЧҮН КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ АКТИВДЕР (УЛАНДЫСЫ)

Кыргыз Республикасынын 2024-жылдын 1-мартындагы № 63 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун акцияларынын пакетин сатып алуусу жөнүндө” Мыйзамы менен Министрлер Кабинетинин атынан Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги Улуттук банктан “Керемет Банк” ААКтын бардык жөнөкөй добуш берүүчү акцияларынын 97,45 пайызын түзгөн “Керемет Банк” ААКтын 84 770 588 даана акцияларынын пакетин сатып алгандыгы аныкталган.

“Керемет Банк” ААКтын сатып алынып жаткан акцияларынын пакетинин адилет наркы жана баасы 7 126 432 миң сом өлчөмүндө аныкталган.

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ААК сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер катары классификацияланган. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн “Керемет Банк” ААКтын ишинин жыйынтыгы төмөндө көрсөтүлгөн.

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	1 365 499	999 254
Пайыздык чыгашалар	(354 988)	(305 729)
Таза пайыздык киреше	1 010 511	693 525
Комиссиялык кирешелер	186 602	177 164
Комиссиялык чыгашалар	(135 642)	(116 055)
Таза комиссиялык киреше	50 960	61 109
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди калыбына келтирүү/(түзүү)	544 892	(15 423)
Чет өлкө валютасында жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	104 968	386 203
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык инструменттер менен жүргүзүлгөн операциялардан таза пайда/(чыгым)	12 588	(23 910)
Шарттуу милдеттенмелер боюнча резервди калыбына келтирүү/(түзүү)	40 722	(62 307)
Башка кирешелер	16 441	44 942
Таза пайыздык эмес киреше	719 611	329 505
Операциялык киреше	1 781 082	1 084 139
Административдик чыгашалар	(765 152)	(700 869)
Башка чыгашалар	(50 313)	(13 055)
Операциялык чыгашалар	(815 465)	(713 924)
Салык салууга чейинки пайда	965 617	370 215
Пайда салыгы боюнча чыгашалар	-	(10 932)
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге тиешелүү жыл ичиндеги пайда	965 617	359 283

16 САТУУ ҮЧҮН КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ АКТИВДЕР (УЛАНДЫСЫ)

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер катары классификацияланган “Керемет Банк” ААКтын активдери жана милдеттенмелери төмөндө көрсөтүлгөн.

	2023-жылдын 31-декабры
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	4 045 429
Кардарларга берилген кредиттер	6 905 255
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	728 113
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	1 117 688
Ассоциацияланган уюмга инвестициялар (12-эскертүү)	15 006
Негизги каражаттар (13-эскертүү)	354 072
Пайдалануу укугу формасындагы активдер	92 796
Материалдык эмес активдер	125 865
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	908 865
Пайда салыгы боюнча учурдагы активдер	93
Башка активдер	144 158
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	14 437 340
Туунду финансылык милдеттенмелер	9 769
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	72 345
Кардарлардын каражаттары	5 690 116
Алынган кредиттер	547 215
Ижара боюнча милдеттенмелер	84 563
Пайда салыгы боюнча кийинкиге калтырылган милдеттенмелер	13 483
Башка милдеттенмелер	125 193
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу милдеттенмелер	6 542 684
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу таза активдер	7 894 656
Башка жыйынды кирешеге кирген статьялар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	(15 160)
Башка резервдер	159 689
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге байланыштуу резервдер	144 529

17 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана монеталарга төмөнкүлөр камтылган:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	210 545 932	202 397 440
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(3 294 904)	(4 461 502)
	207 251 028	197 935 938

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар калкта жана уюмдарда болгон жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын билдирет.

18 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	45 510 202	33 357 408
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктардын жана финансы уюмдарынын эсептери	11 747 956	17 773 593
Башка финансы уюмдарынын эсептери	1 740 860	5 717 604
	58 999 018	56 848 605

2023-жылдын 31-декабрына карата Топто эки коммерциялык банктын эсептери боюнча өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан калдыгы катталган (2022-жылдын 31-декабрына карата: төрт коммерциялык банктар). Бул банктардын эсептериндеги калдыктардын жалпы көлөмү 2023-жылдын 31-декабрына карата 17 510 937 миң сомду (2022-жылдын 31-декабрына карата: 32 342 616 миң сом) түзгөн.

19 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин күндөлүк эсептериндеги каражаттарды камтыйт.

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Улуттук валютада	42 179 078	30 270 363
Чет өлкө валютасында	457 900	1 538 339
	42 636 978	31 808 702

20 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2023 жана 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкү төлөө мөөнөтү жана баланстык наркындагы баалуу кагаздар кирет:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	42 349 561	14 560 227
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	7 109 375	7 543 234
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 182 күн болгон ноталары	3 504 778	-
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 7 күн болгон ноталары	319 683	-
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	-	12 056 287
	53 283 397	34 159 748

Топ акча-кредит саясатын жүргүзүүнүн алкагында баалуу кагаздарды чыгарууга жана алар менен кабыл алынган эл аралык тажрыйбага ылайык операциялардын бардык түрлөрүн ишке ашырууга укуктуу. Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары саналат.

21 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 204 524	16 171 080

Атайын карыз алуу укуктарын (мындан ары – АКУ) бөлүштүрүү, алардын суммасын эл аралык валюта фондунун (мындан ары – ЭВФ) мүчөсү болгон өлкөлөрдүн эл аралык резервдерин толуктоо жана ликвиддүүлүгүн колдоо максатында ЭВФтин мүчөсү болгон өлкөлөрдүн ортосунда анын чечими боюнча АКУ суммаларын шартсыз бөлүштүрүү болуп саналат. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өнүгүү саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылган (32-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайын бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген.

Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргыз Республикасын кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон.

21 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

2021-жылы ЭВФ COVID-19 пандемиясынын терс таасирин жөнгө салуу зарылдыгынан улам, катышуучу өлкөлөрдүн арасында АКУну бөлүштүргөн, жыйынтыгында 2021-жылдын 23-августунда Кыргыз Республикасы бөлүштүрүлгөн АКУнун өлчөмүн 170 222 миңге көбөйткөн. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

2022-жылдын 13-майында Улуттук банк тарабынан Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине 2021-жылы ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн АКУну өткөрүп берүү жөнүндө макулдашууга кол коюлган. Ага ылайык, бөлүштүрүлгөн АКУ Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын ордун жабуу максатына колдонулат.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк тарабынан Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине тиешелүүлүгүнө жараша 56 386 миң АКУ жана 113 836 миң АКУ өткөрүлүп берилген. 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын жана Финансы министрлигинин ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелери тиешелүүлүгүнө жараша 84 737 миң АКУ жана 170 222 миң АКУ (2022-жылдын 31-декабрына карата: тиешелүүлүгүнө жараша 141 123 миң АКУ жана 113 836 миң АКУ) түзгөн.

Кийинки таблицада Топтун финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Топтун акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

21 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

	2023-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2023-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	-	623 633	(6 590 189)	10 204 524
	16 171 080	-	623 633	(6 590 189)	10 204 524
			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2022-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	2022-жылдын 31-декабры
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080
	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080

(i) ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр Улуттук банк тарабынан ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине өткөрүлүп берилген АКУ жана чегерилген пайыздар боюнча өзгөрүүлөрдү өзүнө камтыйт.

22 БАШКА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Кредитордук карыз	265 680	296 289
Жыйынтыгында, башка финансылык милдеттенмелер	265 680	296 289
Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга бааланган резерв	100 426	137 386
Башкалар	142 381	208 077
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес милдеттенмелер	242 807	345 463
	508 487	641 752

23 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан 2022-жылдын 30-июнунда бекитилген жана 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы Улуттук банктын милдеттүү резервинин эсебинен 2 000 000 миң сомго көбөйтүлгөн. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын уставдык капиталы 4 000 000 миң сомду түзгөн.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү резерв

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан төмөн болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайда чегерилбейт. Бул учурда пайда Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан он пайызына чейинкини түзсө, анда пайданын жетимиш пайызы республикалык бюджеттин кирешесине которулат. Пайданын Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетинин кирешесине чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин он пайызына барабар же андан ашык болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100 пайызы которулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын 12-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

23 УСТАВДЫК КАПИТАЛ (УЛАНДЫСЫ)

2023-жылдын 1-августунда Улуттук банктын 2022-жылдагы бөлүштүрүү үчүн пайдасы 10 186 889 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын ичинен 9 168 200 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 1 018 689 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган (2022-жылы: 2021-жыл үчүн 9 192 509 миң сом өлчөмүндө таза пайда бекитилген, анын ичинен 8 273 258 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 919 251 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган).

Мамлекеттик бюджетке чегерилген сумма жана милдеттүү резерв Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттарынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, алар акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчёттон алынып салынган.

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары Улуттук банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууга багытталган. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчётто камтылган өздүк капитал катары карайт.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамында каралган 4 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок (2022-жылдын 31-декабрына карата: 4 000 000 миң сом).

24 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК ЧЫГАША

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайыздык кирешелер		
Банктардагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер	2 052 181	1 096 685
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	1 336 748	353 859
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	1 327 025	877 795
Банктардагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер	1 120 765	732 040
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	81 861	197 609
Башкалар	70 970	81 992
	5 989 550	3 339 980
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(6 280 366)	(2 420 519)
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	(1 627 633)	(1 335 975)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(510 860)	(254 963)
Башкалар	(22 978)	(59 873)
	(8 441 837)	(4 071 330)
	(2 452 287)	(731 350)

25 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВДИ (ТУЗУУ)/КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ ЖАНА БАШКА РЕЗЕРВДЕР

	Кассадагы, банктаргагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (8-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү)			Кардарларга берилген кредиттер			Башка жыйынды киреше аркылуу адиет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	1-стадия	Жыйын-тыгында
	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер			Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер			Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер						
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	15 561	200 410	5 643	-	-	153 244	26 579	232 929	989 761	-	11 373	-	1 781 404
Резердин суммасындагы өзгөрүү													
- Биринчи стадияга которуу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга которуу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга которуу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	111
Чыгымдардын ордун толтуруу/ (активдерди резервдердин эсебинен алып салуу) ордун толтуруу	-	-	-	-	-	108	-	-	-	-	-	-	108
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	3 587	61 552	-	-	-	-	-	-	-	-	26	-	117 978
Эсептен алып салынгандарды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(5 148)	(95 031)	(5 643)	-	-	(108)	(26 579)	(232 929)	(989 761)	-	(11 373)	-	(25 337) (1 391 909)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-	6 091	-	-	-	-	-	-	6 091
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	14 000	166 931	-	-	-	159 335	-	-	-	-	26	-	238 656 578 948

25 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВДИ (ТҮЗҮҮ)/КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ ЖАНА БАШКА РЕЗЕРВДЕР (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (8-эскертүү)		Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү)		Кардарларга берилген кредиттер		Башка жыйынды киреше аркылуу адиет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)		Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)						
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	1-стадия	2-стадия					
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	14 483	160	407	-	63 914	343 419	151 597	43 651	83 463	1 235 474	-	10 862	-	67 813	2 015 243
Резервдин суммасындагы өзгөрүү															
- Биринчи стадияга которуу	-	-	-	-	317 629	(317 629)	-	55 510	(55 445)	(65)	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга которуу	(200 250)	200 250	-	-	-	-	(137 494)	299 766	(162 272)	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга которуу	(3 848)	-	3 848	-	-	-	(7)	(264 681)	264 688	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	429	10	1 137	-	(128 124)	-	73 769	207 336	269 247	(62 146)	-	3 234	-	30 210	395 102
Чыгымдардын орду толтуруу/ (активдерди резервдердин эсебинен алып салуу)	-	-	-	-	-	-	99	-	-	62 146	-	-	-	-	62 245
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	207 371	-	-	-	-	-	22 451	572	-	-	-	-	-	47 881	278 275
Эсептен алып салынгандарды эске алганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(2 671)	-	-	-	(253 419)	(25 790)	(99)	(31 193)	(37 834)	(438 733)	-	(2 723)	-	-	(792 462)
Башка өзгөрүүлөр	47	(10)	251	-	-	-	1 647	(108)	(248)	(178 578)	-	-	-	-	(176 999)
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	15 561	200 410	5 643	-	-	153 244	26 579	232 929	989 761	-	-	11 373	-	145 904	1 781 404

25 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВДИ (ТҮЗҮҮ)/ КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ ЖАНА БАШКА РЕЗЕРВДЕР (УЛАНДЫСЫ)

	Башка финансылык активдер (15-эскертүү)				Шарттуу милдеттенмелер (22, 29-эскертүүлөр)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	Жыйынтыгында
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	6 978	1 125	75 465	117 314	137 386	338 268
Резервдин суммасындагы өзгөрүү						
- Экинчи стадияга которуу	(145)	145	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга которуу	-	(31)	31	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	-	2 776	-	-	2 776
Активдерди резервдердин эсебинен эсептен алып салуу	-	-	-	-	(48 115)	(48 115)
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	640	27	50 240	-	12 670	63 577
Эсептен алып салынгандарды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(1 784)	(380)	(31)	(117 314)	(1 515)	(121 024)
Башка өзгөрүүлөр	(47)	47	(55)	-	-	(55)
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	5 642	933	128 426	-	100 426	235 427

	Башка финансылык активдер (15-эскертүү)				Шарттуу милдеттенмелер (22, 29-эскертүүлөр)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	Жыйынтыгында
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	7 336	-	52 760	116 121	123 522	299 739
Резервдин суммасындагы өзгөрүү						
- Экинчи стадияга которуу	(1 125)	1 125	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	(156)	-	458	1 193	(23 613)	(22 118)
Активдерди резервдердин эсебинен эсептен алып салуу	-	-	-	-	(25 278)	(25 278)
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	1 378	-	22 755	-	47 630	71 763
Эсептен алып салынгандарды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(455)	-	(508)	-	(905)	(1 868)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	16 030	(5 554)
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	6 978	1 125	75 465	117 314	137 386	338 268

26 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	13 447 960	11 898 214
Чет өлкө валютасы менен жүргүзүлгөн “spot” бүтүмдөрүнөн алынган пайда	1 391 373	349 110
	14 839 333	12 247 324

27 БАШКА КИРЕШЕЛЕР ЖАНА ЧЫГАШАЛАР

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Башка кирешелер		
Өлчөнгөн куймаларды жана нумизматикалык баалуулуктарды сатуудан түшкөн киреше	369 297	766 454
Башкалар	151 175	152 349
	520 472	918 803
Башка чыгашалар		
Өлчөнгөн куймалардын жана нумизматикалык баалуулуктардын өздүк наркын таануу боюнча чыгашалар	(335 090)	(572 203)
Башкалар	(16 666)	(9 399)
	(351 756)	(581 602)

28 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	1 363 235	1 043 142
Социалдык фондго төлөөлөр	233 083	177 452
	1 596 318	1 220 594
Башка административдик чыгашалар		
Амортизация жана эскилиги жеткендер	230 124	258 010
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	144 126	151 149
Күзөт иштери	104 883	61 400
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	38 861	36 194
Кесиптик кызмат көрсөтүүлөр	31 375	22 677
Иш сапарына кеткен чыгашалар	22 174	16 043
Жарыялоолор жана жазылуулар	17 961	19 342
Персоналды окутуу	13 398	10 707
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	10 616	8 784
Кеңсе буюмдары	7 632	6 727
Ижарага чыгашалар	4 001	2 933
Башкалар	41 613	32 911
Жыйынтыгында, административдик чыгашалар	2 263 082	1 847 471

29 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Салык салуу

Кыргыз Республикасында салык системасы салыштырмалуу жаңы жана мыйзам ченемдеринин, расмий түшүндүрмөлөрдүн жана сот чечимдеринин бат-бат өзгөрүшү менен мүнөздөлөт, алар кээ бир учурларда так эмес, карама-каршы жана ар башка чечмелөөлөрдү камтыйт. Салыктар салык органдары тарабынан текшерүү жана изилдөө предметинен болуп саналат, алар айыптык төлөм белгилөө жана жазалоо укугуна ээ. Салык мыйзамдары бузулган учурда, салык органдары тарабынан алты жыл өткөндөн кийин кошумча салыктар, айыптык төлөмдөр же жазалоо боюнча эч кандай милдеттенмелер жүктөлбөйт.

(а) Салык салуу, уландысы

Бул жагдайлар Кыргыз Республикасында салык боюнча тобокелдиктерди жаратууда, алар башка өлкөлөргө караганда кыйла маанилүү болуп саналат. Жетекчилик салык милдеттенмелери Кыргыз Республикасынын колдонуудагы салык мыйзамдарына, расмий түшүндүрмөлөргө жана сот чечимдерине ылайык шайкеш келтирилген деп эсептейт. Ошондой болсо да, тиешелүү органдар тарабынан бул жоболордун чечмелениши айырмалынышы мүмкүн жана эгерде алар өз позициясынын укук ченемдүүлүгүн далилдей алса, анын консолидацияланган финансылык отчетко карата таасири олуттуу болушу ыктымал.

Жетекчилик, эгерде Улуттук банкка жана “Керемет Банк” ААКка карата доо жана даттаануулар боюнча акыркы милдеттенме орун алса, анда ал Топтун консолидацияланган финансылык абалына же келечектеги ишинин жыйынтыгына олуттуу деле таасирин тийгизбейт деп болжолдойт.

(б) Сот доолору

Топ ишкердикти жүргүзүү процессинде үчүнчү жактар мезгил-мезгили менен Топко дооматтарды коюшу мүмкүн. Жетекчилик 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча териштирүүлөрдүн натыйжасында, Топ олуттуу чыгым тартпайт деп эсептеген жана ага жараша, баалоо милдеттенмелерин тааныган эмес.

29 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер, гарантиялар жана башка финансылык контракттар

“Кепилдик фонд” ААК өнөктөш банктарынын жана финансылык мекемелеринин карыз алуучуларына финансылык гарантияларды берүүдө.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча номиналдык же контракттык суммалар төмөнкүлөрдү түзгөн:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Колдонулбаган кредиттик линиялар боюнча милдеттенмелер	-	146 081
Финансылык гарантиялар	3 304 747	2 131 613
Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баалануучу резерв	(100 426)	(137 386)
Жыйынтыгында, кредиттик мүнөздөгү милдеттенмелер	3 204 321	2 140 308

Финансылык гарантиялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өзгөрүүлөрүнө талдап-иликтөөлөр төмөнкүдөй чагылдырылган:

	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар
2022-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	137 386
Резервдин таза өзгөрүүсү	(36 960)
2023-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	100 426
	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар
2021-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	123 522
Резервдин таза өзгөрүүсү	13 864
2022-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	137 386

(г) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрүнө мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес.

Топ толук камсыздандырууну камсыз кылмайынча, белгилүү бир активдерди жоготуу же жок кылуу Топтун ишине жана финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

“Керемет Банк” ААК Кыргыз Республикасынын депозиттерди коргоо системасынын катышуучусу болуп саналат, ал Депозиттерди коргоо боюнча агенттиги тарабынан жүзөгө ашырылат жана Кыргыз Республикасынын “Банктык аманаттарды (депозиттерди) коргоо жөнүндө” мыйзамына ылайык жөнгө салынат. Гарантиялык учур келип жеткенде мыйзамдарга ылайык ар бир аманатчыга/жеке адамга депозиттер боюнча пайыздарды кошо алганда, 1 млн сомдон ашпаган өлчөмдө компенсация төлөнөт.

30 ПАЙДА САЛЫГЫ

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Туунду уюмдарга салык салынууга тийиш. Салык чени ушул юрисдикциядагы салык мыйзамдарына ылайык, Кыргыз Республикасындагы юридикалык жактардын төлөөгө карата салык салынуучу пайдасынан 10 пайызды түзөт.

Чыгашалардын айрым түрлөрү салык салуу максаттарында эсепке алынбагандыгына байланыштуу, ошондой эле салык салынбаган киреше орун алгандыктан, Топто белгилүү бир туруктуу салык айырмалары келип чыгат.

Кийинкиге калтырылган салык консолидацияланган финансылык отчеттун максатында салык салуу максаты үчүн аныкталган активдердин эсепке алуу наркы менен милдеттенмелердин ортосундагы убактылуу айырмадан алынган таза салык натыйжасын чагылдырат. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата орун алган убактылуу айырма, негизинен, кирешелерди жана чыгашаларды эсепке алуу боюнча ар башка методдорго/мөөнөттөргө, ошондой эле айрым активдерди эсепке алуу менен салык наркы ортосундагы айырмадан келип чыккан убактылуу айырмаларга байланыштуу.

	<u>2023-жылдын 31-декабры</u>	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>
Учурдагы пайда салыгы боюнча чыгаша	(70 245)	(39 597)
Убактылуу айырманын келип чыгуусунан жана калыбына келүүсүнөн улам калтырылган салык активдеринин/милдеттенмелеринин өлчөмүнүн өзгөрүшү	14 319	(13 423)
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча чыгашалар	<u>(55 926)</u>	<u>(53 020)</u>

30 ПАЙДА САЛЫГЫ (УЛАНДЫСЫ)

Төмөндө 10 пайыз ченемдик чен боюнча эсептелген пайда салыгы боюнча чыгашаларды пайда салыгы боюнча айкын чыгашаларга ылайык келтирүү үчүн эсептөөлөр келтирилген:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Салык салынганга чейинки пайда	9 999 633	9 688 037
Белгиленген чен боюнча салык (10%)	(999 963)	(968 804)
Улуттук банктын операциялары боюнча салык салынбаган киреше	1 243 606	1 018 689
Башка туруктуу айырмалар	(299 569)	(102 905)
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча чыгашалар	(55 926)	(53 020)

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кийинкиге калтырылган салык активдери/(милдеттенмелер) төмөнкүдөй берилген:

	2023-жылдын 31-декабры	Пайда же чыгым жөнүндө консолидация- ланган отчетто	2022-жылдын 31-декабры	Пайда же чыгым жөнүндө консолидация- ланган отчетто	2021-жылдын 31-декабры
Негизги каражаттар	(2 958)	10 681	(13 639)	446	(14 085)
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	-	36 450	(36 450)	1 196	(37 646)
Кардарларга берилген кредиттер	-	2 049	(2 049)	31 844	(33 893)
Башка финансылык милдеттенмелер	3 027	(1 645)	4 672	1 832	2 840
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	1 026	(1 635)	2 661	1 274	1 387
Финансылык гарантиялар	-	-	-	(366)	366
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	-	-	(3 980)	3 980
Келечектеги мезгилдерге которулган салык чыгымдары	-	(29 711)	29 711	(47 710)	77 421
Башка активдер жана милдеттенмелер	2 630	(1 870)	4 500	2 041	2 459
Жыйынтыгында, кийинкиге калтырылган таза салык активдери/(милдеттенмелери)	3 725	14 319	(10 594)	(13 423)	2 829

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Топтун ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин маанилүү элементи болуп саналат. Топ өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Топтун тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаты Топ дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө, ошондой эле чектөөлөрдү белгилөөгө жана тиешелүү контролдоону камсыз кылууга, тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталып жаткан банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Топтун жетекчилиги, тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын талаптагыдай иштеши, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылып кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

Топтун башкармасы, комитеттер жана комиссиялар монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле Топтун контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2022-жылдын 19-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык резервди тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары – Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Топтун ликвиддүүлүгүн жана активдеринин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Операциялар Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфельдерге бөлүнөт.

Топтун тобокелдиктери иштин жүрүшүндө дуушарланууга мүмкүн болгон, күтүлүүчү чыгым катары да, статистикалык моделдердин негизинде көбүрөөк айкын чыгымдарды баалоону түшүндүргөн күтүлбөгөн чыгым катары да чагылдырган метод аркылуу бааланат. Моделдерде мурдагы тажрыйбадан алынган жана экономикалык шарттарды эске алуу менен корректировкаланган болжолдоолордун маанилери колдонулат. Топ “өтө начар сценарийлердин” да моделин түзөт, алар келип чыгуу ыктымалдыгы төмөн болуп саналган жагдайлар башталган учурда орун алышы мүмкүн.

Иштин бардык түрлөрү боюнча алынган маалымат тобокелдиктерди талдоо, контролдоо жана алдын ала аныктоо максатында изилденет жана иштелип чыгат. Көрсөтүлгөн маалымат түшүндүрмөлөрү менен Башкармага сунушталат.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Тобокелдиктин концентрацияланышы бир катар контрагенттер иштин окшош түрлөрүн жүргүзгөн, же алардын иши бир географиялык региондо жүргүзүлгөн, же болбосо контрагенттер ушул сыяктуу экономикалык мүнөздөмөлөргө ээ болгон учурда келип чыгат, жана экономикалык, саясий жана башка шарттарда өзгөрүүлөрдүн натыйжасында, бул контрагенттердин келишимдик милдеттенмелерди аткаруу жөндөмдүүлүгүнө ушул сыяктуу таасирин тийгизет. Тобокелдиктин концентрацияланышы Топтун ишинин натыйжасына белгилүү бир тармакка же географиялык регионго таасирин тийгизген өзгөрүүлөрдүн салыштырмалуу таасирин чагылдырат.

Тобокелдиктин ашыкча концентрацияланышына жол бербөө максатында, Топтун саясатында жана жол-жобосунда диверсификацияланган портфелди колдоого багытталган атайын принциптер камтылат. Тобокелдиктин концентрацияланышы тескөөгө алынат.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик, рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Топ бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Топ финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү мүмкүн, бирок аны төмөндөтүшү да мүмкүн же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн баа берүү катары чагылдырат.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2023-жылдын 31-декабры	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2022-жылдын 31-декабры
Пайыздык активдер		
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар		
<i>“Ностро” түрүндөгү эсептер</i>		
- АКШ долларында	5,30	4,30
- евродо	3,84	1,97
- канада долларында	4,82	3,92
- кытай юанында	0,25	0,35
- корей вонасында	0,10	0,10
- швейцария франкында	1,13	(0,02)
- АКУда	4,10	2,92
- австралия долларында	4,35	3,10
- япон йенинде	(0,22)	(0,04)
- англия фунт стерлингинде	5,12	3,45
- сингапур долларында	-	2,40
- орус рублинде	6,00	4,00
- кыргыз сомунда	4,53	4,90
<i>Мөөнөттүү депозиттер</i>		
- АКШ долларында	5,65	4,77
- англия фунт стерлингинде	5,18	3,40
- австралия долларында	4,50	3,32
- кытай юанында	2,46	1,75
- сингапур долларында	4,04	3,35
- кыргыз сомунда	7,92	6,88
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	-	4,00
Кардарларга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	-	14,61
- АКШ долларында	-	14,90
- орус рублинде	-	14,12
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- АКШ долларында	4,53	4,41
- австралия долларында	4,61	2,98
- канада долларында	4,33	4,20
- англия фунт стерлингинде	-	3,29
- кытай юанында	3,07	0,85
- кыргыз сомунда	-	11,82
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- кыргыз сомунда	12,90	11,92
Пайыздык милдеттенмелер		
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	11,00	10,11
- АКШ долларында	-	0,34
- орус рублинде	-	3,35
Кардарлардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	-	12,19
- АКШ долларында	-	2,32
- орус рублинде	-	2,00
- евродо	-	1,60
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	13,37	13,77
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер		
	4,10	2,92
Ижара боюнча милдеттенмелер		
- кыргыз сомунда	-	12,70
- АКШ долларында	-	3,20

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн, пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2023-жылдын 31-декабры		2022-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	(359 467)	-	(98 939)
Чендердин азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	359 467	-	98 939

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө, жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция кездешет. Бул жерде ошондой эле көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Топ активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Топтун финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Топтун финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, Топтун аракеттеринде инвестициялык активдерди сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келиши мүмкүн.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Топ бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги – бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Топтун 2023-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицанда чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунг стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйын-тыгында, 2023-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык активдер											
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	2 814 421	81 302 566	3 799 593	174 450	673 295	15 809 946	3 471 913	13 896 850	3 726 415	1 796 129	127 465 578
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	19 693 854	-	5 293 667	714 954	-	-	10 623 202	-	-	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	14 330 901	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14 330 901
Башка финансылык активдер	375 739	-	-	-	-	-	-	-	-	-	375 739
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык активдер	17 521 061	100 996 420	3 799 593	5 468 117	1 388 249	15 809 946	3 471 913	24 520 052	3 726 415	1 796 129	178 497 895

31 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы**

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйын-тыгында, 2023-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлгү банкноттор жана монеталар	207 251 028	-	-	-	-	-	-	-	-	-	207 251 028
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 231 623	2 767 395	-	-	-	-	-	-	-	-	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 179 078	187 791	64 396	-	-	-	-	143 014	32 315	30 384	42 636 978
Кардарлардын каражаттары	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	53 283 397	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53 283 397
Алынган кредиттер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	10 204 524	-	-	-	-	10 204 524
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Башка финансылык милдеттенмелер	261 394	3 233	394	135	-	-	-	-	-	524	265 680
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык милдеттенмелер	359 206 520	2 958 419	64 790	135	-	10 204 524	-	143 014	32 315	30 908	372 640 625
Таза баланстык позиция	(341 685 459)	98 038 001	3 734 803	5 467 982	1 388 249	5 605 422	3 471 913	24 377 038	3 694 100	1 765 221	(194 142 730)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Топтун 2022-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйын-тыгында, 2022-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык активдер											
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	2 109 626	78 880 521	2 388 820	1 735 688	624 213	19 682 154	1 727 476	12 942 545	1 284 495	1 628 894	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	6 250 050	243 721	-	-	-	-	-	-	-	-	6 493 771
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	691 406	28 936 889	-	6 203 845	657 408	-	1 302 131	1 267 665	-	-	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11 348 563	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11 348 563
Башка финансылык активдер	605 631	175	14 389	-	-	-	-	-	25 524	-	645 719
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык активдер	23 532 044	108 061 306	2 403 209	7 939 533	1 281 621	19 682 154	3 029 607	14 210 210	1 310 019	1 628 894	183 078 597

31 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы**

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйын-тыгында, 2022-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлүгү банкноттор жана монеталар	197 935 938	-	-	-	-	-	-	-	-	-	197 935 938
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	49 746 978	7 094 059	457	-	-	-	-	-	7 111	-	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	30 270 363	600 731	794 328	-	-	-	-	-	121 234	22 046	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	4 246 464	836 452	59 850	-	-	-	-	41 296	82 352	1 821	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 159 748	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34 159 748
Алынган кредиттер	181 371	-	-	-	-	-	-	-	-	-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	16 171 080	-	-	-	-	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	12 128	115 699	-	-	-	-	-	-	-	-	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	223 951	25 255	39 487	-	-	-	-	-	7 580	16	296 289
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык милдеттенмелер	316 776 941	8 672 196	894 122	-	-	16 171 080	-	41 296	218 277	23 883	342 797 795
Баланстык позиция	(293 244 897)	99 389 110	1 509 087	7 939 533	1 281 621	3 511 074	3 029 607	14 168 914	1 091 742	1 605 011	(159 719 198)
Туунду финансылык милдеттенмелер	(138 450)	(157 117)	-	-	-	-	-	-	-	-	(18 667)
Таза баланстык позиция	(293 106 447)	99 231 993	1 509 087	7 939 533	1 281 621	3 511 074	3 029 607	14 168 914	1 091 742	1 605 011	(159 737 865)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Топтун көз карашы боюнча отчёттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Топто валюта тобокелдигине тиешелүү, Топтун негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчётторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2023-жылдын 31-декабры		2022-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	9 803 800	-	9 923 200
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	2 437 704	-	1 416 892
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	546 798	-	793 954
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	373 481	-	150 909
Орус рублинин курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	369 410	-	109 174
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	347 192	-	302 961
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	138 825	-	128 162
Башка валюталардын курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	176 522	-	160 501

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган учурда, кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Ошондой эле бул жерде көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордон же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Топ финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топ чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон. Алтын 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча сактоо жайында жайгашкан физикалык жана эсептердеги алтын менен берилген. Алтын ФОЭСтин талаптарына ылайык финансылык актив катары каралбаса да, банк эсепке алуу саясатында алтынды адилет наркы боюнча баалоону болжолдогондуктан, физикалык алтындын баасынын өзгөрүшүнө байланыштуу тобокелдиктерге дуушар болот.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын сомго эквиваленттүү суммаларда өсүшү же төмөндөшү башка жыйынды кирешени жана капиталды төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2023-жылдын 31-декабры		2022-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	12 741 362	-	8 183 383
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(12 741 362)	-	(8 183 383)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Топтун контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюшунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Топ тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыккан, мында эл аралык резервдерди тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service агенттигинин жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) стандарттары боюнча да жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Топтун кардарларга кредиттерди кошпогондо, финансылык активдери Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – AAA. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли AAAдан BBBга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча BBB рейтинг менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок BBBдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Топтун бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Топтун кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчёттогу финансылык активдердин дүң баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

Отчёттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	13 511 707	6 799 869
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар*	106 667 629	102 947 751
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	159 335	2 680 012
Кардарларга берилген кредиттер	-	7 743 040
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар, үлүштүк инструменттерге инвестицияларды эске албаганда	36 325 677	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	14 569 557	11 494 467
Башка финансылык активдер	510 740	846 601
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	171 744 645	171 571 084

* Суммада кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Топ тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Топтун кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө үч категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Байкоо алдындагы карыз
3	Нарксызданган карыз

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	102 731 197	-	-	102 731 197
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	3 936 432	-	3 936 432
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	-	-
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	102 731 197	3 936 432	-	106 667 629
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(14 000)	(166 931)	-	(180 931)
Баланстык нарк	102 717 197	3 769 501	-	106 486 698

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	-	-	-	-
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	-	-	-
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	159 335	159 335
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	-	-	159 335	159 335
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(159 335)	(159 335)
Баланстык нарк	-	-	-	-

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	36 325 677	-	-	36 325 677
Жыйынтыгында, баланстык наркы	36 325 677	-	-	36 325 677

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	14 569 557	-	-	14 569 557
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	14 569 557	-	-	14 569 557
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(238 656)	-	-	(238 656)
Баланстык нарк	14 330 901	-	-	14 330 901

	2023-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финан-сылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	329 694	-	-	-	329 694
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	52 620	-	-	52 620
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	128 426	-	128 426
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	329 694	52 620	128 426	-	510 740
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(5 642)	(933)	(128 426)	-	(135 001)
Баланстык нарк	324 052	51 687	-	-	375 739

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	100 528 659	-	-	100 528 659
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	2 412 240	-	2 412 240
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	6 852	6 852
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	100 528 659	2 412 240	6 852	102 947 751
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(15 561)	(200 410)	(5 643)	(221 614)
Баланстык нарк	100 513 098	2 211 830	1 209	102 726 137

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	2 526 768	-	-	2 526 768
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	-	-	-
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	153 244	153 244
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	2 680 012
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(153 244)	(153 244)
Баланстык нарк	2 526 768	-	-	2 526 768

	2022-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Кардарларга берилген кредиттер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	5 156 122	-	-	-	5 156 122
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	989 266	-	-	989 266
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	1 441 783	155 869	1 597 652
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	5 156 122	989 266	1 441 783	155 869	7 743 040
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(26 579)	(232 929)	(989 761)	-	(1 249 269)
Баланстык нарк	5 129 543	756 337	452 022	155 869	6 493 771

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	39 059 344	-	-	39 059 344
Жыйынтыгында, баланстык наркы	39 059 344	-	-	39 059 344

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	11 494 467	-	-	11 494 467
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	11 494 467	-	-	11 494 467
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(145 904)	-	-	(145 904)
Баланстык нарк	11 348 563	-	-	11 348 563

	2022-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	480 908	-	-	-	480 908
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	103 012	-	-	103 012
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	76 611	186 070	262 681
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	480 908	103 012	76 611	186 070	846 601
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 978)	(1 125)	(75 465)	(117 314)	(200 882)
Баланстык нарк	473 930	101 887	1 146	68 756	645 719

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2023-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2023 -жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер 2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	2 680 012
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Эсепке алууларды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(2 526 768)	-	-	(2 526 768)
Активдерди резервдердин эсебинен калыбына келтирүү	-	-	-	-
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	6 091	6 091
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	-	-	159 335	159 335
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(159 335)	(159 335)

	2023-жыл				Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Кардарларга берилген кредиттер					
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	5 156 122	989 266	1 441 783	155 869	7 743 040
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Таануу токтотулган финансылык активдер*	(5 156 122)	(989 266)	(1 441 783)	(155 869)	(7 743 040)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	-	-	-	-	-
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	-	-	-

* Суммада 2023-жыл ичинде берилген жана орду жабылган кредиттер камтылган

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2023-жыл			Жыйын-тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча баланстык наркы	39 059 344	-	-	39 059 344
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	84 483 273	-	-	84 483 273
Таануу токтотулган финансылык активдер	(88 430 780)	-	-	(88 430 780)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	1 213 840	-	-	1 213 840
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык наркы	36 325 677	-	-	36 325 677

	2023-жыл			Жыйын-тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	11 494 467	-	-	11 494 467
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	5 239 717	-	-	5 239 717
Таануу токтотулган финансылык активдер	(2 374 355)	-	-	(2 374 355)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	209 728	-	-	209 728
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	14 569 557	-	-	14 569 557
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(238 656)	-	-	(238 656)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2023-жыл				Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер					
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	480 908	103 012	76 611	186 070	846 601
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Экинчи стадияга которуу	(8 201)	8 201	-	-	-
Үчүнчү стадияга которуу	-	(1 755)	1 755	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	42 072	-	51 870	-	93 942
Таануу токтотулган финансылык активдер	(221 879)	(21 922)	(1 755)	(186 070)	(431 626)
Башка өзгөрүүлөр	36 794	(34 916)	(55)	-	1 823
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	329 694	52 620	128 426	-	510 740
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(5 642)	(933)	(128 426)	-	(135 001)

31 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы**

Төмөндөгү таблицада 2022-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2022 -жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер 2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	6 807 770
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү Биринчи стадияга которуу	1 524 326	(1 524 326)	-	-
Экинчи стадияга которуу	(37 249)	37 249	-	-
Активдерди резервдердин эсебинен (алып салуу)/ калыбына келтирүү	-	-	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	-	-	-	-
Эсепке алууларды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(3 835 972)	(293 433)	-	(4 129 405)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	1 647	1 647
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	2 680 012
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(153 244)	(153 244)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Кардарларга берилген кредиттер					
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 462 062	1 186 084	2 053 807	-	7 701 953
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга которуу	570 586	(559 837)	(10 749)	-	-
- Экинчи стадияга которуу	(952 607)	1 403 413	(450 806)	-	-
- Үчүнчү стадияга которуу	(3 007)	(852 788)	855 795	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер*	3 963 667	263 516	-	115 664	4 342 847
Таануу токтотулган финансылык активдер*	(2 890 914)	(446 832)	(871 752)	(21 941)	(4 231 439)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	6 335	(4 290)	(134 512)	62 146	(70 321)
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	5 156 122	989 266	1 441 783	155 869	7 743 040
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(26 579)	(232 929)	(989 761)	-	(1 249 269)

* Суммада 2022-жыл ичинде берилген жана орду жабылган кредиттер камтылган.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча баланстык наркы	72 482 524	-	-	72 482 524
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	96 086 835	-	-	96 086 835
Таануу токтотулган финансылык активдер	(131 536 309)	-	-	(131 536 309)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	2 026 294	-	-	2 026 294
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык наркы	39 059 344	-	-	39 059 344

	2022-жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	9 167 177	-	-	9 167 177
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	2 348 268	-	-	2 348 268
Таануу токтотулган финансылык активдер	(112 113)	-	-	(112 113)
Башка өзгөрүүлөр	91 135	-	-	91 135
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	11 494 467	-	-	11 494 467
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(145 904)	-	-	(145 904)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл				Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Башка финансылык активдер					
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	588 144	-	54 005	116 121	758 270
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Экинчи стадияга которуу	(103 012)	103 012	-	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	46 128	-	24 346	1 825	72 299
Таануу токтотулган финансылык активдер	(50 352)	-	(1 751)	-	(52 103)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	11	68 124	68 135
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	480 908	103 012	76 611	186 070	846 601
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 978)	(1 125)	(75 465)	(117 314)	(200 882)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзүүгө багытталган.

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2023-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	23 793 297	38 421 573	20 939 520	44 311 188	127 465 578
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-	-
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	1 773 852	-	34 551 825	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	14 330 901	-	-	-	14 330 901
Башка финансылык активдер	375 739	-	-	-	375 739
Жыйынтыгында финансылык активдер	38 499 937	40 195 425	20 939 520	78 863 013	178 497 895

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2023-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	207 251 028	-	-	-	207 251 028
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	-	-	-	-
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	57 837 754	-	1 066 515	94 749	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	-	-	42 636 978
Кардарлардын каражаттары	-	-	-	-	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	53 283 397	-	-	-	53 283 397
Алынган кредиттер	-	-	-	-	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	10 204 524	10 204 524
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-
Башка финансылык милдеттенмелер	257 588	7 844	248	-	265 680
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	361 266 745	7 844	1 066 763	10 299 273	372 640 625
Таза баланстык позиция	(322 766 808)	40 187 581	19 872 757	68 563 740	(194 142 730)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы**

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	22 487 769	37 401 886	27 777 419	35 337 358	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	6 493 771	-	-	-	6 493 771
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	691 406	6 739 207	-	31 628 731	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11 348 563	-	-	-	11 348 563
Башка финансылык активдер	620 369	-	25 350	-	645 719
Жыйынтыгында финансылык активдер	44 168 646	44 141 093	27 802 769	66 966 089	183 078 597

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2022-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	197 935 938	-	-	-	197 935 938
Туунду финансылык милдеттенмелер	18 667	-	-	-	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 489 647	1 871	299 509	57 578	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	4 605 645	102 923	559 667	-	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 159 748	-	-	-	34 159 748
Алынган кредиттер	181 371	-	-	-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	16 171 080	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	127 827	-	-	-	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	238 088	3 572	9 629	-	296 289
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	325 610 633	108 366	868 805	16 228 658	342 816 462
Таза баланстык позиция	(281 441 987)	44 032 727	26 933 964	50 737 431	(159 737 865)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Топтун финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши финансылык мекемелерде орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши финансылык мекемелер үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Топ төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясат Топтун жетекчилиги тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Топ каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү.

Топтун активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөө, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын жана “Керемет Банк” ААКтын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

2023-жылдын 31-декабрына карага төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2023-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду финансылык милдеттенмелер							
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 999 018	-	-	-	-	58 999 018	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	-	-	-	42 636 978	42 636 978
Карларлардын каражаттары	-	-	-	-	-	-	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	46 465 540	5 301 310	2 012 200	-	-	53 779 050	53 283 397
Алынган кредиттер	-	-	-	-	-	-	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 131 147	73 377	-	-	-	10 204 524	10 204 524
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	-
Башка финансылык милдеттенмелер	149 702	786	12 749	96 352	6 090	265 680	265 680
	158 382 385	5 375 473	2 024 949	96 352	6 090	165 885 250	165 389 597

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул консолидацияланган финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы**

2022-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талан боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2022-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду финансылык милдеттенмелер	18 667	-	-	-	-	18 667	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 816 781	2 420	-	34 415	886	56 854 502	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	31 808 702	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	3 246 634	242 991	383 354	869 270	722 592	5 464 841	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 429 200	5 995 800	-	-	-	34 425 000	34 159 748
Алынган кредиттер	4 013	-	-	-	234 640	238 653	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	16 171 080	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	6 052	11 153	15 120	34 165	64 684	131 174	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	192 407	14 553	6 712	76 549	6 068	296 289	296 289
	136 614 340	6 346 113	405 186	1 014 399	1 028 870	145 408 908	144 880 524

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул консолидацияланган финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчётто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2023-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	115 002 955	10 339 711	1 098 955	1 023 957	-	-	127 465 578
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-	-	-	-
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	-	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10 506 371	10 042 789	7 284 146	6 260 230	2 232 141	-	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	193 149	1 818 199	4 178 532	8 141 021	-	14 330 901
Башка финансылык активдер	35 129	6 219	29 105	170 527	134 759	-	375 739
	125 544 455	20 581 868	10 230 405	11 633 246	10 507 921	-	178 497 895

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө моонотүсүз	2023-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүтүгүлөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	207 251 028	207 251 028
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	-
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 999 018	-	-	-	-	-	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	-	-	-	-	42 636 978
Кардарлардын каражаттары	-	-	-	-	-	-	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	46 207 702	5 176 655	1 899 040	-	-	-	53 283 397
Алынган кредиттер	-	-	-	-	-	-	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 131 147	73 377	-	-	-	-	10 204 524
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	-
Башка финансылык милдеттенмелер	149 703	786	107 551	7 382	258	-	265 680
	158 124 548	5 250 818	2 006 591	7 382	258	207 251 028	372 640 625
Таза баланстык позиция	(32 580 093)	15 331 050	8 223 814	11 625 864	10 507 663	(207 251 028)	(194 142 730)

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчётто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтсүз	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	98 713 059	20 837 485	2 075 841	1 378 047	-	-	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	127 200	2 399 568	-	-	-	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	246 519	360 835	1 429 591	3 226 415	1 230 411	-	6 493 771
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	12 232 227	21 189 071	3 369 249	2 261 820	6 977	-	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	86 791	14 563	1 470 737	6 147 255	3 629 217	-	11 348 563
Башка финансылык активдер	193 407	32 308	37 209	199 210	183 585	-	645 719
	111 472 003	42 561 462	10 782 195	13 212 747	5 050 190	-	183 078 597

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүлөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	197 935 938	197 935 938
Туунду финансылык милдеттенмелер	16 247	2 420	-	-	-	-	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 816 734	-	30 985	886	-	-	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	-	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	3 245 718	238 612	1 159 886	622 584	1 435	-	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 306 200	5 853 548	-	-	-	-	34 159 748
Алынган кредиттер	-	-	-	122 691	58 680	-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	-	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	5 788	10 681	47 658	63 700	-	-	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	192 407	14 553	83 261	6 068	-	-	296 289
	136 483 680	6 199 010	1 321 790	815 929	60 115	197 935 938	342 816 462
Таза баланстык позиция	(25 011 677)	36 362 452	9 460 405	12 396 818	4 990 075	(197 935 938)	(159 737 865)

32 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (мындан ары – ЭВФ) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы өлкөнүн ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында ЭВФ менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын консолидацияланган финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	21 186 036	20 251 132
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(21 095 953)	(20 165 024)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(56 778)	(58 292)
	(21 152 731)	(20 223 316)

33 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана Кыргыз Республикасынын менчигинде турат. Топ жогоруда аталган Мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

33 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Топ Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша, 124 617 миң сомду жана 86 343 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша, 6 313 миң сомду жана 7 043 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша, 100 миң сомду жана 88 миң сомду түзгөн.

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Төмөндө таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген, алар ушул консолидацияланган финансылык отчетто өз алдынча чагылдырылбайт:

	Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	Ассоциацияланган уюм	2023-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет			
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	94 354	-	94 354
Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	-	676 676	676 676

Башка байланыштуу тараптар менен 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	Ассоциацияланган уюм	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	28 585	-	28 585
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	273 115	273 115
Комиссиялык кирешелер	-	-	-
Башка кирешелер	-	1 068	1 068
Башка чыгашалар	-	(481)	(481)

33 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар, уландысы

Башка байланыштуу тараптар менен 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө келтирилген, алар ушул консолидацияланган финансылык отчетто өзүнчө чагылдырылбайт:

	Ассоциацияланган уюм	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет		
Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	458 266	458 266

Башка байланыштуу тараптар менен 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	Ассоциацияланган уюм	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	25 927	-	25 927
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	130 972	130 972
Комиссиялык кирешелер	-	100	100
Башка кирешелер	-	1 100	1 100
Башка чыгашалар	-	(469)	(469)

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизация- ланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адиет наркы боюнча бааланган	2023-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2023-жылдын 31-декабры, адиет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	42 759 248	84 706 330	-	127 465 578	127 465 578
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-	-
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	36 325 677	-	36 325 677	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	14 330 901	-	-	14 330 901	14 330 901
Башка финансылык активдер	375 739	-	-	375 739	375 739
	57 465 888	121 032 007	-	178 497 895	178 497 895
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	207 251 028	-	-	207 251 028	207 251 028
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	-	-	-	-
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 999 018	-	-	58 999 018	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	-	42 636 978	42 636 978
Кардарлардын каражаттары	-	-	-	-	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	53 283 397	-	-	53 283 397	53 283 397
Алынган кредиттер	-	-	-	-	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 204 524	-	-	10 204 524	10 204 524
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-
Башка финансылык милдеттенмелер	265 680	-	-	265 680	265 680
	372 640 625	-	-	372 640 625	372 640 625

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизация- ланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адиет наркы боюнча бааланган	2022-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2022-жылдын 31-декабры, адиет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	50 844 267	72 160 165	-	123 004 432	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	2 526 768	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	6 493 771	-	-	6 493 771	5 866 567
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	39 059 344	-	39 059 344	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11 348 563	-	-	11 348 563	10 808 506
Башка финансылык активдер	645 719	-	-	645 719	645 719
	71 859 088	111 219 509	-	183 078 597	181 911 336
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	197 935 938	-	-	197 935 938	197 935 938
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	-	18 667	18 667	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 848 605	-	-	56 848 605	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	31 808 702	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	5 268 235	-	-	5 268 235	5 608 535
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 159 748	-	-	34 159 748	34 159 748
Алынган кредиттер	181 371	-	-	181 371	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	-	-	16 171 080	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	127 827	-	-	127 827	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	296 289	-	-	296 289	296 289
	342 797 795	-	18 667	342 816 462	343 156 762

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-биринен көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты тагыраак аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Топ көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2023-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	84 706 330	-	-	84 706 330
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	36 325 677	-	-	36 325 677
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	-	-	-

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	72 160 165	-	-	72 160 165
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	38 367 938	691 406	-	39 059 344
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	18 667	-	18 667

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2023-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 978 880	21 780 368	-	42 759 248
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	-	-
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	14 330 901	-	14 330 901
Башка финансылык активдер	-	375 739	-	375 739
	-	-	-	-
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	207 251 028	-	207 251 028
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	58 999 018	-	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	42 636 978	-	42 636 978
Кардарлардын каражаттары	-	-	-	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	53 283 397	-	53 283 397
Алынган кредиттер	-	-	-	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	10 204 524	-	10 204 524
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-
Башка финансылык милдеттенмелер	-	265 680	-	265 680

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДилЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 278 295	30 565 972	-	50 844 267
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	2 526 768	-	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	5 866 567	5 866 567
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	10 808 506	-	10 808 506
Башка финансылык активдер	-	645 719	-	645 719
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	197 935 938	-	197 935 938
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	56 848 605	-	56 348 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	31 808 702	-	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	-	5 608 535	-	5 608 535
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	34 159 748	-	34 159 748
Алынган кредиттер	-	181 371	-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	16 171 080	-	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	127 827	-	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	-	296 289	-	296 289

35 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта кандайдыр бир башкы макулдашуу же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

36 ОТЧЁТТУК МЕЗГИЛДЕН КИЙИН ОРУН АЛГАН ЖАГДАЙЛАР

Кыргыз Республикасынын 2024-жылдын 1-мартындагы №63 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун акцияларынын пакетин сатып алуусу жөнүндө” Мыйзамы менен Министрлер Кабинетинин атынан Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги Улуттук банктан “Керемет Банк” ААКтын бардык жөнөкөй добуш берүүчү акцияларынын 97,45 пайызын түзгөн “Керемет Банк” ААКтын 84 770 588 даана акцияларынын пакетин сатып алгандыгы аныкталган.

“Керемет Банк” ААКтын сатып алынып жаткан акцияларынын пакетинин адилет наркы жана баасы 7 126 432 миң сом өлчөмүндө аныкталган.

2024-жылдын 26-февралында “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пайдасын которуу маселелери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна сунушталган, ага ылайык Улуттук банктын 2023-жылдын жыйынтыгы боюнча алынган пайдасы республикалык бюджеттин кирешесине 100 пайыз өлчөмүндө которулат.

Бул консолидацияланган финансылык отчетту чыгаруу күнүнө карата, жогоруда баяндалган окуялардан башка, ФОЭСтин (IAS) “Отчёттук мезгилден кийин орун алган жагдайлар” деп аталган 10-стандартына ылайык ачып берүү талап кылынган башка олуттуу окуялар же операциялар болгон эмес.

8-ГЛАВА. 2023-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ	118
ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТ	
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчёт	122
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчёт	123
Жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчёт	124
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёт	125
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчёт	127
Өзүнчө финансылык отчётко карата эскертүүлөр	129

ул. Ибраимова 103
БЦ «Виктори», 7 этаж
Бишкек, 720011
Кыргызская Республика

T: +996 (312) 90 05 05
Ф: +996 (312) 91 05 05
contact@bakertilly.kg
www.bakertilly-ca.com

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына жана Аудит боюнча комитетине

Аудитордун ой-пикири

Биз, 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчёттон, көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчёттон, жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчёттон, капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчёттон жана көрсөтүлгөн датага карата бүткөн жыл ичинде акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача маалыматты кошо алганда, өзүнчө финансылык отчётко карата эскертүүлөрдөн турган Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары – Улуттук банк) өзүнчө финансылык отчётуна аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген өзүнчө финансылык отчётто Улуттук банктын 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча өзүнчө финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилерин, ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл ичиндеги анын өзүнчө финансылык натыйжалары менен өзүнчө акча каражаттарынын жылышы, өзүнчө финансылык отчётко карата 2-эскертүүдө көрсөтүлгөн өзүнчө финансылык отчётту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин милдеттерибиз корутундунун “Өзүнчө финансылык отчётко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги” бөлүгүндө чагылдырылган. Биз, Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңеш тарабынан кабыл алынган Кесипкөй бухгалтерлердин эл аралык этика кодексине (мындан ары – Кодекс) жана Кыргыз Республикасында финансылык отчётко жүргүзүлгөн аудитке тиешелүү этикалык талаптарга ылайык, Улуттук банкка көз каранды эмеспиз жана биз ушул талаптарга жана Кодекске ылайык башка этикалык милдеттерди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин пикирди билдирүүгө негиз болуу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Улуттук банктын 2023-жыл үчүн жылдык отчётуна камтылган башка маалыматтар

Башка маалыматтарга Улуттук банктын 2023-жыл үчүн жылдык отчётуна камтылган маалыматтар кирет, бирок ага өзүнчө финансылык отчёт жана ал боюнча биздин аудитордук корутунду кирбейт. Башка маалыматтар үчүн жоопкерчилик жетекчиликке жүктөлөт.

Өзүнчө финансылык отчёт жөнүндө биздин пикир башка маалыматтарга таркатылбайт жана биз бул маалымат боюнча кандай болбосун формада ишенимдүүлүктү билдирген корутунду бербейбиз.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга жана башка маалымат менен өзүнчө финансылык отчет ортосунда же аудиттин жүрүшүндө биз ээ болгон маалыматтар ортосунда олуттуу дал келбестиктер жок экендигин, ошондой эле башка маалыматтарда башкача олуттуу бурмалоолор камтылбай тургандыгын кароого милдеттүүбүз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалыматтар кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Бизде мындай фактылар тууралуу маалымат жок.

Маанилүү жагдай – эсепке алуу принциптери

Биз көңүлүнүздөрдү өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүгө бурабыз, анда эсепке алуу принциптери чагылдырылган. Өзүнчө финансылык отчет Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын талаптарын сактоодо Улуттук банкка көмөк көрсөтүү максатында даярдалган.

Демек, бул өзүнчө финансылык отчет башка максаттар үчүн жараксыз болушу мүмкүн. Биздин бул маселе боюнча модификацияланган пикирибиз жок.

Башка маалыматтар

Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетуна аудит башка аудитор тарабынан жүргүзүлгөн, ал 2023-жылдын 14-апрелинде бул отчет тууралуу модификацияланбаган аудитордук корутундусун билдирген.

Жетекчиликтин жана Аудит боюнча комитеттин өзүнчө финансылык отчету үчүн жоопкерчилиги

Жетекчилик өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык өзүнчө финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган өзүнчө финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо жетекчилик, Улуттук банкты жоюу, анын ишин токтотуу ниетин билдирген учурларды кошпогондо же жетекчиликтин мындан башка альтернативасы жок болсо, Улуттук банк өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө баа берүү, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүү жана бухгалтердик эсепке алуунун негиздери катары иш үзгүлтүксүздүгү боюнча принциптердин колдонулушу үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Аудит боюнча комитет Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетун даярдоо процессин көзөмөлдөө үчүн жооптуу болуп саналат.

Консолидацияланган финансылык отчётко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат – өзүнчө финансылык отчётто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталарга жол берүүдөн улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо. Жеткиликтүү ишеним толук ишенимде болуу дегенди түшүндүрөт, бирок Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит олуттуу бурмалоолорду дайым аныктай тургандыгын гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасында келип чыгышы мүмкүн жана пайдалануучулар ушул өзүнчө финансылык отчёттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерге алардын өз-өзүнчө же биригип таасирин тийгизиши ыктымалдыгын болжолдосок, алар олуттуу болуп эсептелинет.

Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен өзүнчө финансылык отчётто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Жогоруда белгиленген алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;
- аудит үчүн мааниге ээ ички контролдоо системасы түшүнүгүн, Улуттук банктын ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирди билдирүү максатында эмес, жагдайларга ылайык келген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын талаптагыдай мүнөзүнө, жетекчилик тарабынан эсептелген баалоо маанилеринин жана тиешелүү маалыматтардын чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- жетекчилик тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча колдонулган жол берүүнүн укук ченемдүүлүгү боюнча тыянак чыгарып, алынган аудитордук далилдердин негизинде Улуттук банк өз ишин үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгү боюнча олуттуу шектенүүлөр жаралышы мүмкүндүгүнөн улам жаралган жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик орун алышы мүмкүндүгү же жоктугу жөнүндө тыянак чыгарабыз. Эгерде олуттуу белгисиздик жагдайы орун алгандыгы жөнүндө тыянакка келсек, биз аудитордук корутундуда өзүнчө финансылык отчётто маалыматтарды талапка ылайык чечмелөөгө көңүл бурууга же маалымат талаптагыдай чечмеленбесе, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет. Бирок келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Улуттук банк өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготууга алып келиши мүмкүн;

- бүтүндөй өзүнчө финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана мазмунунун чагылдырылышына, анын ичинде маалыматтардын чечмеленишине, ошондой эле өзүнчө финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз;
- өзүнчө финансылык отчет жөнүндө ой-пикирибизди билдирүү үчүн Улуттук банктын финансылык маалыматы боюнча жетиштүү талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Биз Улуттук банкта аудит жүргүзүү, контролдоо жана аудитти жетектөө үчүн жоопкерчиликтүү болуп саналабыз. Аудитордук ой-пикир үчүн жооптуу болуп аудитор эсептелинет.

Биз жетекчилик жана Аудит боюнча комитет менен маалымат алмашуу аркылуу өз ара иш алып барабыз, ошондой эле аудиттин пландаштырылган көлөмү жана мөөнөтү жана аудитор көңүл бурган олуттуу маселелер, анын ичинде биз аудит процессинде аныктаган ички контролдук системасындагы олуттуу кемчиликтер жөнүндө маалыматтарды беребиз.

Биз ошондой эле жетекчиликке жана Аудит боюнча комитетке көз карандысыздыкка карата бардык тиешелүү этикалык талаптарды аткаргандыгыбыз жана аудитордун көз карандысыздыгына таасирин тийгизиши мүмкүн деген бардык негиздүү мамилелер жана башка маселелер жөнүндө, ал эми зарыл учурларда – бардык тиешелүү алдын алуу чаралары жөнүндө кабарлаганыбызды билдиребиз.

Кубат Алымкулов

Долбоор боюнча өнөктөш

Сертификатталган бухгалтер, FCCA (Улуу Британия)

Кыргыз Республикасынын аудиторунун

2009-жылдын 19-октябрындагы № А0069 сертификаты

Аудит боюнча өнөктөш,

Директор, “Бейкер Тилли Бишкек” ЖЧК

“Бейкер Тилли Бишкек” ЖЧК Аудиторлордун, аудитордук уюмдардын, кесиптик аудитордук бирикмелердин бирдиктүү мамлекеттик реестринин “Ачык кызыкчылык субъекттеринин, ири ишкердик субъекттеринин аудитине жол берилген аудитордук уюмдардын реестринде” катталган. Жеке каттоо номери 2101510, 2023-жылдын 9-августу.

2024-жылдын 15-апрели,

Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

Нурлан Бекенов

Долбоор боюнча өнөктөш

2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчёт

(миң сом)

	Эскер- түүлөр	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	7	127 413 613	81 833 825
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	8	124 651 157	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9	-	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10	36 325 677	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11	10 203 674	5 007 033
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	12	7 446 676	11 798 316
Сагуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	13	7 126 432	-
Негизги каражаттар	14	2 007 563	2 002 524
Материалдык эмес активдер		31 964	27 559
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	15	127 985 566	133 962 227
Башка активдер	16	2 870 350	1 372 105
Жыйынтыгында, активдер		446 062 672	396 421 201
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	17	207 251 028	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	18	58 999 018	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	19	42 636 978	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	20	54 281 514	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	21	10 204 524	16 171 080
Башка милдеттенмелер		266 413	198 073
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		373 639 475	339 374 009
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	22	4 000 000	4 000 000
Милдеттүү резерв		8 262 982	7 244 293
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв		47 886 430	35 858 965
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв		(162 271)	(242 955)
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		12 436 056	10 186 889
Жыйынтыгында, капитал		72 423 197	57 047 192
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		446 062 672	396 421 201

Куленбеков К.Э.
Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Башкы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

129-208-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчёт
(миң сом)

	Эскертүүлөр	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	23	5 271 206	2 634 184
Пайыздык чыгашалар	23	(8 470 422)	(4 096 533)
Таза комиссиялык чыгаша	23	(3 199 216)	(1 462 349)
Комиссиялык кирешелер		127 827	89 261
Комиссиялык чыгашалар		(31 852)	(38 827)
Таза комиссиялык киреше		95 975	50 434
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди (түзүү)/калыбына келтирүү	24	(85 555)	166 670
Туунду уюмга инвестициялардын наркызданышынын чыгымды калыбына келтирүү	12	2 541 376	750 063
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	25	14 839 343	12 247 482
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш		273 115	130 972
Башка кирешелер	26	814 214	1 019 643
Таза пайыздык эмес киреше		18 382 493	14 314 830
Операциялык киреше		15 279 252	12 902 915
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаууга кеткен чыгашалар		(584 686)	(609 319)
Административдик чыгашалар	27	(1 914 763)	(1 532 849)
Башка чыгашалар	26	(343 747)	(573 858)
Операциялык чыгашалар		(2 843 196)	(2 716 026)
Жыл ичиндеги пайда		12 436 056	10 186 889

Куленбеков К.Э.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

129-208-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчёт
(миң сом)

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	12 436 056	10 186 889
Белгилүү шарттарды аткарууда кийинки мезгилдердеги пайданын же чыгымдын курамына кайра классификацияланууга тийиш болгон башка жыйынды киреше /(чыгым)		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	25 475 425	3 608 173
- пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялардан реализацияланган таза пайда	(13 447 960)	(11 898 214)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза пайда/(чыгым)	80 684	(144 739)
Жыл ичиндеги башка жыйынды пайда/(чыгым)	12 108 149	(8 434 780)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше	24 544 205	1 752 109

Куленбеков К.Э.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

129-208-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган пайыздар		3 929 186	2 070 484
Төлөнгөн пайыздар		(8 248 642)	(3 804 994)
Алынган комиссиялык төлөмдөр		127 827	89 261
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр		(31 852)	(38 827)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	25	1 391 383	349 268
Башка кирешелер		394 877	704 016
Эмгек акы боюнча чыгашалар		(1 229 784)	(922 640)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаатууга кеткен чыгашалар		(697 818)	(142 152)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик жана башка чыгашалар		(759 938)	(921 090)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып чыгышы		(5 124 761)	(2 616 674)
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/ азаюусу			
Алтын		22 490 639	-
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар		8 350 540	20 914 918
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		2 526 768	4 496 416
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		3 166 609	35 511 150
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас		(40 062 496)	(128 781 523)
Башка активдер		(1 385 733)	3 667
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азаюусу)			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар		8 440 880	58 887 928
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары		676 367	18 423 977
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары		(4 992 033)	(10 253 070)
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		19 725 329	15 685 193
Башка милдеттенмелер		(28 358)	8 906
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза агылып кирүүсү		13 783 751	12 280 888

129-208-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёт (уландысы)

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(156 824)	(223 679)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды сатып алуу		(4 999 999)	(2 105 911)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан алынган пайыздар		557 429	369 732
Алынган дивиденддер		467 799	262 759
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		(4 131 595)	(1 697 099)
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып кириши/ (чыгышы)		-	-
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүшү		9 652 156	10 583 789
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		33 437	(198 052)
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		3 436 841	(3 332 058)
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	8	92 335 455	85 281 776
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	8	105 457 889	92 335 455
Акчалай эмес операциялар			
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин пайдасына ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган, АКУ боюнча милдеттенмелерди өткөрүп берүү	21	(6 584 371)	(12 219 462)

Куленбеков К.Э.
Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Башкы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

129-208-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет
(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында
2023-жылдын 1-январына карата калдык	4 000 000	7 244 293	35 858 965	(242 955)	10 186 889	57 047 192
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	12 436 056	12 436 056
Башка жыйынды финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза пайда	-	-	-	80 684	-	80 684
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	-	-	25 475 425	-	-	25 475 425
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(13 447 960)	-	-	(13 447 960)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	-	-	12 027 465	80 684	12 436 056	24 544 205
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (22-эскертүү)	-	-	-	-	(9 168 200)	(9 168 200)
Уставдык капиталды толуктоо (22-эскертүү)	-	-	-	-	-	-
Милдеттүү резервге которуу (22-эскертүү)	-	1 018 689	-	-	(1 018 689)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	-	1 018 689	-	-	(10 186 889)	(9 168 200)
2023-жылдын 31-декабрына карата калдык	4 000 000	8 262 982	47 886 430	(162 271)	12 436 056	72 423 197

129-208-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчёт (уландысы)

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында
2022-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	8 325 042	44 149 006	(98 216)	9 192 509	63 568 341
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	10 186 889	10 186 889
Башка жыйынды финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(144 739)	-	(144 739)
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	-	-	3 608 173	-	-	3 608 173
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(11 898 214)	-	-	(11 898 214)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа						
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (22-эскертүү)	-	-	-	-	(8 273 258)	(8 273 258)
Уставдык капиталды толуктоо (22-эскертүү)	2 000 000	(2 000 000)	-	-	-	-
Милдеттүү резервге которуу (22-эскертүү)	-	919 251	-	-	(919 251)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	2 000 000	(1 080 749)	-	-	(9 192 509)	(8 273 258)
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	4 000 000	7 244 293	35 858 965	(242 955)	10 186 889	57 047 192

Куленбеков К.Э.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Башкы бухгалтер

2024-жылдын 17-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

129-208-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчёттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2023-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТКО КАРАТА ЭСКЕРТҮҮЛӨР

(миң сом)

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат, ал 1992-жылдын 12-декабрында “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Улуттук банк 2022-жылы Улуттук банктын ишин жөнгө салган мыйзам актыларын Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келтирүү боюнча иштерди жүргүзгөн. 2022-жылдын 30-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамын кабыл алган, бул Мыйзам 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген жана учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзамга ылайык жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасынын натыйжалуу, ишенимдүү жана коопсуз иштешине өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта резервдерин тескөө; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын 5 областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 721 жана 702 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		Ишкердик түрү
	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры	
“Керемет Банк” ачык акционердик коому	97,45	97,45	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
“Кепилдик фонд” ачык акционердик коому	91,22	91,22	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр
“Кыргыз инкассациясы” жабык акционердик коому	100,00	100,00	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК ассоциацияланган уюмга салынган инвестицияларга ээ (акциялардын 46,71 пайызы).

Ушул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банк Башкармасынын 2024-жылдын 17-апрелиндеги токтому менен бекитилген.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу калыптанып келе жаткан өлкө болуу менен Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, Кыргыз Республикасында финансылык-чарба иштерин жүргүзүү экономикасы өнүгүп жаткан өлкөлөргө мүнөздүү тобокелдиктер менен байланыштуу. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы Кыргыз Республикасынын экономикасын эл аралык капитал рынокторундагы туруксуз жагдайдын таасирине дуушар болушун шарттайт.

Сунушталган өзүнчө финансылык отчётто Кыргыз Республикасында бизнес жүргүзүү шарттарынын Улуттук банктын ишине жана финансылык абалына кандай таасир тийгизип жатканына жетекчиликтин көз карашы чагылдырылган. Экономикада келечекте орун алышы ыктымал болгон шарттардын айкын таасири жетекчиликтин аларга баа берүүсүнөн айырмаланышы ыктымал.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ ЖАНА ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНДАГЫ ӨЗГӨРҮҮЛӨР

(а) Жалпы бөлүк

Бул өзүнчө финансылык отчёт Улуттук банктын өзүнчө финансылык абалын жана ишинин натыйжалуулугун Улуттук банктын эсепке алуу саясатына ылайык ишенимдүү берүү максатында жана Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын жоболорун эске алуу менен даярдалды.

“Ишенимдүү берүү” концепциясы тандалган концепциянын талаптарына ылайык келүүнү билдирет, ошондой эле:

- финансылык отчётту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу жетекчиден маалыматты ушул концепцияда каралган көлөмгө караганда көбүрөөк көлөмдө ачып берүүнү талап кылышы мүмкүндүгүн түшүндүрөт, же;
- финансылык отчётту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу үчүн концепциянын талаптарынан жетекчинин четтөөсү талап кылынышы мүмкүндүгүн айкын формада тааныйт. Мындай четтөөлөр өзгөчө сейрек жагдайларда гана талап кылынышы мүмкүн деп болжолдонот.

Улуттук банктын эсепке алуу саясаты Финансылык отчёттун эл аралык стандарттары (мындан ары - ФОЭС) боюнча кеңеш тарабынан чыгарылган жана Финансылык отчёттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчётту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген, төмөнкүлөрдү эске албаганда:

- алтын рыноктук нарк боюнча кайра бааланат, ал эми эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары пайда саналса, анда ал башка жыйынды киреше аркылуу таанылат. Эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары чыгым саналса, анда ал пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчётто таанылат, буга мурда таанылган таза реализацияланбаган пайда эсептен чыгарылган учурлар кирбейт, мындай болбосо ал башка жыйынды киреше катары таанылат. Алтындын жана чет өлкө валютасындагы активдердин, милдеттенмелердин жыйынды позициясынын бөлүгүн таанууну токтотууда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчётто таанылат;

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЁТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ ЖАНА ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНДАГЫ ӨЗГӨРҮҮЛӨР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Жалпы бөлүк, уландысы

– башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделинин мүнөздөмөлөрү болгон учурда классификацияланат, мисалы, өткөн мезгилдерде сатуу көлөмүнүн жоктугу же аздыгы, бул активдерди тескөө ыкмасын жана маалыматтын кызыккан тарапка кандайча берилишин толук чагылдырат. Тандалган классификациядан жана баалуу кагаздарды кыска мөөнөттүү мезгилде сатуу ниетинен улам, бул финансылык активдер акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёттун операциялык иши бөлүгүндө көрсөтүлгөн.

Бул өзүнчө финансылык отчёт – Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчёту.

Улуттук банктын туунду уюмдары бул өзүнчө финансылык отчётто консолидацияланбайт. Туунду уюмдарга инвестициялар нарксызданышынан кийин топтолгон чыгымдарды эсептен чыгаруу менен сатып алуу баасы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк, ошондой эле Улуттук банктын жана анын туунду уюмдарынын консолидацияланган финансылык отчётун даярдайт. Бул өзүнчө финансылык отчёт чыгарууга 2024-жылдын 17-апрелинде Улуттук банк Башкармасы тарабынан бекитилген консолидацияланган финансылык отчёт менен чогуу каралууга тийиш.

Бул өзүнчө финансылык отчёт Улуттук банк жакынкы келечекте өз ишин улантат деген көз караштан улам даярдалган.

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул өзүнчө финансылык отчёт 3-эскертүүдө (а) көрсөтүлгөндөй, адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана өзүнчө финансылык отчёттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Өзүнчө финансылык отчётко камтылган статьялар Улуттук банк анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрөнүн валютасында өлчөнөт (“функционалдык валюта”). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Улуттук банк жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана анын ишине байланыштуу башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдырат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул өзүнчө финансылык отчёттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Финансылык маалымат сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

(a) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Бул жерде алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын өзүнчө финансылык отчётто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчёттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчётто капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчётто эске алынат.

(ii) Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын жана башка жалпы таанылган эл аралык стандарттардын талаптарына ылайык келген куйма түрүндөгү алтын, good delivery эл аралык сапат стандарттарынын сапаттык өзгөчөлүктөрүнө ээ, бирок Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын сертификаты менен тастыкталбаган куйма түрүндөгү алтын, ошондой эле алтын түрүндө запас түптөө максатында, өндүрүштүк жана башка максаттарда, ошондой эле баалуу металлдар менен операцияларды арттыруу жана баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү үчүн сатылып алынган, стандартка туура келбеген куйма, пластина, гранул жана башка түрдөгү алтын саналат.

Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын талаптарына жооп берген, алтын куйма түрүндөгү алтындын запасы алтындын курамына кайра классификацияланышы мүмкүн. Алтын түрүндөгү запас кайра классификацияланган учурда, кайра баалоонун жыйынтыктарын башка жыйынды кирешенин курамында чагылдыруу менен рыноктук наркы боюнча кайра бааланат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар ички баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түзүү үчүн дайындалган. Алар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларында колдонулбайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Улуттук банктын функционалдык валютасына операциялар жүргүзүлгөн күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчёттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчёттук күнгө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчёттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт.

Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер адилет наркты аныктоо күнүнө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчётто капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар, уландысы

Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчётто чагылдырылат.

Алмашуу курстары

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өзүнчө финансылык отчётту даярдоодо Улуттук банк тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
АКШ доллары/сом	89,0853	85,6800
Евро/сом	98,5328	91,4377
Атайын карыз алышуу укугу/сом	119,5599	114,0271
Канада доллары/сом	67,2951	63,3025
Австралия доллары/сом	60,7695	58,2453
Англия фунт стерлинги/сом	113,4902	103,2958
Кытай юаны/сом	12,5343	12,3378
Орус рубли/сом	0,9935	1,1763
Алтындын трой унциясы/сом	183 729,5227	155 282,1480

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёттун максаттары үчүн акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын жана адилет наркынын олуттуу өзгөрүү тобокелдигине дуушар болбогон “ностро” түрүндөгү эсептерди камтыйт жана ал Улуттук банк тарабынан кыска мөөнөттүү милдеттенмелерди жөнгө салуу үчүн колдонулат.

Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

(г) Финансылык активдер

Финансылык активдер Улуттук банк келишим боюнча тиешелүү финансылык инструмент боюнча тарап катары иш алып барган шартта, Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчёттунда чагылдырылат. Улуттук банк, финансылык активдерди сатып алуу жана сатуу утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, аларды бүтүм келишилген күн боюнча чагылдырат.

(и) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепке алууда таанылган бардык финансылык активдер баштапкы таануудан кийин Улуттук банктын бизнес-моделине ылайык амортизацияланган же адилет наркы боюнча бааланууга тийиш, бул финансылык активдерди жана акча агымдары келишиминде каралган мүнөздөмөлөрдү башкаруу үчүн зарыл, мында чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер жана “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга резервди эсептөө жөнүндө” жобого ылайык классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар эске алынбайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Улуттук банк ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, мындай инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Улуттук банк башка жыйынды кирешенин курамында үлүштүк инструменттерге инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта (“адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы”), Улуттук банк мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделде финансылык активдерди тескөө келишиминде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделине салыштырганда, активдердин тез сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт. Улуттук банк тарабынан өткөн мезгилдерде сатуунун көлөмүнүн жоктугу же аздыгы, ошондой эле келечектеги күтүүлөр өзүнчө эмес, финансылык активдерди тескөөнүн белгиленген максатына жетишкендиги жана акча каражаттардын агымдарынын ишке ашырылышы боюнча бирдиктүү, толук талдап-иликтөөнүн алкагында каралат, жана жогоруда көрсөтүлгөн фактыны бул активдерди которуу шарты катары кайра классификациялоонун критерийи деп кабыл алынбайт.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептери (8-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү).

Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептердеги калдыкты колдоого алуу ликвиддүүлүктү тескөө максатында жүзөгө ашырылат. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептерден төлөмдөр Улуттук банк өз функциясын аткаруусу үчүн күндөлүк операцияларды камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестицияларды жумшоонун негизги максатынан болуп ликвиддүүлүктү жана эл аралык резервдин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестициялар Улуттук банктын функцияларын аткаруу максатында финансы рынокторунда мөөнөтүнөн мурда сатылышы мүмкүн. Натыйжада жетекчилик, бул статьялар бизнес-моделдин алкагында топтоо жана сатып өткөрүү үчүн кармалып турат, демек, башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат деп аныктаган.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайдалар же чыгымдар буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгымдын курамына которулуп, активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструментти колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (8-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (16-эскертүү).

Баштапкы баа берүүдөн кийин финансылык активдер амортизацияланган наркы боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымды алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен методу аркылуу бааланат.

Кайра классификациялоо. Улуттук банк ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар Улуттук банктын финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген бизнес-моделдеги өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө келтирилген “Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу” бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Улуттук банк пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдерди тааныйт:

- банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (8-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү);
- дебитордук карыз (16-эскертүү).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (төмөндө өзүнчө каралган түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо) баалануучу резерв аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийинки (“биринчи стадия”) 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган бардык учурлардын натыйжасында келип чыгат (“экинчи стадия” жана “үчүнчү стадия”).

Финансылык инструментти бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмү көлөмүндө баалануучу резервди түзүү аны баштапкы таануу учурунан тартып инструмент боюнча кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда же болбосо финансылык инструмент дефолтко учураган шартта түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча резервдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөм көлөмүндө түзүлөт.

Сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча, Улуттук банк баштапкы таануу учурунан тартып активдин бардык колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын бардык өзгөрүлгөн өлчөмдөрүн баалоо резерви катары тааныйт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгым курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмдөрү алгылыктуу динамикага ээ болгон учурда мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$ECL = EAD * LGD * PD, \text{ мында}$$

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоо фактысы аныкталган шартта, Улуттук банк нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген бардык финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт. Кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда Улуттук банк кийинки 12 ай ичинде гана эмес, инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде баалануучу резервдин өлчөмүнө баа берет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата “экинчи стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Улуттук банк отчёттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструменти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчёттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Улуттук банк өткөн мезгилдер үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Улуттук банктын болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата “үчүнчү стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кеңири маалымат төмөндө келтирилген.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Нарксыздануу белгилери Moody’s Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, (мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody’s, Fitch, S&P) эл аралык рейтингдик агенттиктердин, Улуттук банктын контрагенттеринин финансылык отчётторун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлин аныктоого мүмкүндүк берген башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- баштапкы таануудагы рейтингте салыштырганда жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан көп рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Ваа2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Улуттук банктын контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагент катары менен 2 (эки) жыл же андан жогору мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымга туш болсо;
- Улуттук банктын төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айып пулдар, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчёттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Ностро эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча орточо жылдык калдыкка барабар (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген), ал Улуттук банктын отчёттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчёттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар. Банктык жайгаштыруулар боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоого келтирүү коэффициенти катары финансылык актив боюнча натыйжалуу пайыздык чен саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар катары Улуттук банкка келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары менен Улуттук банк контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик чыгымдардын кыйла жогорулашынын белгилеринен болуп бул эмитенттердин суверендүү рейтингинин баштапкы таануудагы рейтингге салыштырмалуу эл аралык рейтингдик агенттиктин шкаласы боюнча 2 (эки) же андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөшү саналат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келишимдик акча агымдарынын келтирилүүчү наркына барабар. Банктардагы эсептер жана депозиттер боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоо үчүн дисконттоо коэффициенти финансылык актив боюнча натыйжалуу пайыздык чен болуп саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар келишимге ылайык Улуттук банкка таандык боло турган акча агымдары менен Улуттук банк контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү болуп саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөшү амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу начарлашынын белгиси болуп саналат.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгиси катары төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздар калдыгына келтирилген наркка барабар.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн дефолт учурунда жоготуулар көрсөткүчү Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине дал келген дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолт келип чыгуу тобокелдигинин төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. берилген кредит биринчи стадияга кирет, мында акыркы инстанция кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүк системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредит кирбейт.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Эгерде, банктын же финансылык уюмдун отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдыгы көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк системасында дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун 40 же 10 пайызына кирсе, анда бул факт банктын жана эл аралык уюмдун кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Берилген кредиттин кредиттик нарксыздануу белгиси катары келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарабагандык болуп саналат:

- “овернайт” кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Банктарга жана башка эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - [\sum_{i=1}^n Collateral_i * (1 - Disc\_factor_i)]}{EAD}, \text{ мында}$$

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

Collateral_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

Disc_factor_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык уюмдардын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

(iii) *Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчётто күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервди көрсөтүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчётто төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

- амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүн баланстык наркынан алып салынган катары;
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган карыздык инструменттер үчүн: күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв инвестицияларды кайра баалоо боюнча резервдин курамында кайра баалоо суммасын таануу менен активдердин баланстык наркына киргизилет.

(i) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу*

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнү ортосунда финансылык актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле убакыт ичинде, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу, уландысы*

Финансылык активдерди модификациялоодо Улуттук банк бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Улуттук банк сапаттык жана сандык факторлорду иликтеп чыгат. Эгерде келтирилген нарк маанилери ортосунда айырма 10 пайыздан жогору болсо, Улуттук банк кайра каралган шарттар баштапкы шарттардан кыйла айырмаланып, таанууну токтотууга алып келет деп эсептейт.

Улуттук банк модификацияланган финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттык жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат.

Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишим шарттары өзгөргөн учурда Улуттук банк баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчёттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуу мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

Улуттук банк тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта гана (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык актив жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда, финансылык активди таанууну токтотот. Эгерде Улуттук банк активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өз үлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүндүгү өлчөмүндө чагылдырат. Эгерде Улуттук банк өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми өткөрүп берүүдө алынган акча каражаттарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Улуттук банк өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчёттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруу ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайда же чыгым курамына кошулат.

Улуттук банк карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Башка финансылык эмес активдер ар бир отчёттук күнгө карата абал боюнча нарксыздануу белгилеринин болушу боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин ордун толтуруу наркы катары сатуу боюнча чыгашалар жана пайдалануудан алынган баалуулуктар эсептен алынгандан кийинки адилет нарктын эң эле жогору өлчөмү саналат. Пайдалануудан баалуулукту аныктоодо келечекте алуу болжолдонгон акча каражаттарынын агымы салык салууга чейинки дисконттоо ченин пайдалануу менен ошол учурга карата келтирилген алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Акча каражаттарынын агылып киришин шарттабаган, башка активдер менен шартталган акча каражаттардын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон активдердин орду толтурулуучу наркы, актив аларга таандык болгон, акча каражаттарын топтогон активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын топтогон активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуучу наркынан ашса, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксызданышынан келип чыккан бардык чыгымдар пайда же чыгым курамында чагылдырылат жана орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр болгондо гана калыбына келтирилүүгө тийиш. Активдердин нарксызданышынан келип чыккан кандай болбосун чыгым, активдин баланстык наркы мындай баланстык нарктан ашпаган (амортизацияны жана эскиргендерди алып салуу менен), нарксыздануудан келип чыккан чыгым өзүнчө финансылык отчётто чагылдырылбаган шартта түптөлө турган көлөмдө калыбына келтирилүүгө тийиш.

(е) Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар

Туунду уюмдарга инвестициялар нарксыздануудан келип чыккан чыгымды эсептен чыгаруу менен баштапкы наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банктын ассоциацияланган уюмдарга инвестициялары үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектиси боюнча пайдасында же чыгымында камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестиция объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестиция объектисинен алынган дивиденддер инвестициянын баланстык наркын азайтат.

Улуттук банк инвестициялар объектисинин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксызданышына каралган резервди эсептөө

Улуттук банк ар бир отчёттук мезгилдин акырына карата туунду уюмга инвестициялардын нарксыздануусунун кандайдыр бир белгилери жоктугун аныктоого тийиш. Кандай болбосун мындай белги аныкталган учурда Улуттук банк туунду уюмга инвестициялардын ордун толтуруу суммасын баалайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар, уландысы

Туунду уюмга инвестициялардын ордун толтуруу наркы эсептен чыгарууга сарптоолорду жана пайдалануудан баалуулукту эсептен чыгаруудан кийин адилет наркы менен бул өлчөмдөрдүн кайсынысы жогору болгондугуна жараша (эсептен чыгарууга сарптоолорду эсептен чыгаруудан кийин адилет наркы жана пайдалануудан баалуулук) аныкталат. Эгерде акча каражаттарын топтогон активдин баланстык наркы анын ордун толтуруу суммасынан жогору болсо, актив нарксыздаган катары эсептелинип, ал орду толтурулуучу сумма чегинде эсептен чыгарылат.

Улуттук банк нарксыздоо суммасын кеңири пландарга жана болжолдуу эсептөөлөргө жараша аныктайт, алар акча каражаттарын топтогон ар бир бирдик боюнча өз-өзүнчө даярдалат, ага айрым активдер кирет. Болжолдуу эсептөөлөр пландык көрсөткүчтөрдү пайдалануу менен он жылга түзүлөт.

Туунду уюмга инвестициялардын нарксызданышынан келип чыккан чыгымдар пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат. Ар бир отчеттук күнгө карата Улуттук банк гудвилди эске албаганда, инвестициялардын нарксызданышынан улам мурда таанылган чыгымдар жоктугу же азайгандыгы белгилери бар же жогун аныктайт. Эгерде мындай белги аныкталса, Улуттук банк инвестициялардын орду толтурулуучу суммасын эсептеп чыгат. Нарксызданышынан улам мурда таанылган чыгымдар инвестициялардын ордун толтуруу суммасы нарксыздоодон улам чыгым акыркы жолу таанылган убактан тартып пайдаланылган жол берүүлөрдө өзгөрүүлөр орун алган шартта гана калыбына келтирилет. Калыбына келтирүү суммалары, инвестициянын баланстык наркы анын ордун толтуруу суммасынан ашпагандай, ошондой эле мурдагы жылдар ичинде нарксызданышынан улам келип чыккан чыгым таанылбаган учурда, ал боюнча мындай инвестиция тааныла турган баланстык нарктан ашпай турган өлчөмдө чектелген. Наркты мындай калыбына келтирүү пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат.

(ж) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер

Узак мөөнөттүү активдер жана колдонуудан калган активдер тобу, эгерде алардын баланстык наркы, негизинен, өндүрүштүк иште пайдалануу процессинде эмес, сатуу учурунда орду жабылса, анда сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Эгерде, актив (же колдонуудан калуучу топ) мындай активдерди (же колдонуудан калуучу топту) сатуунун адаттагы, типтүү болуп саналган шарттарында гана аны учурдагы абалында тез арада сатуу үчүн жеткиликтүү болсо, анда аталган шарт аткарылган катары саналат, ошол эле учурда активди сатуу ыктымалдуулугу жогору деңгээлде болууга жана аны сатуу үчүн каралган катары классификацияланган учурдан тартып бир жыл ичинде сатып өткөрүүгө тийиш.

(з) Негизги каражаттар

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен баштапкы наркы боюнча өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(з) Негизги каражаттар, уландысы

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуу болжолдонгон мөөнөт ичинде эскилиги жеткендиги боюнча бирдей ченемде чегерүү методу боюнча чегерилет жана пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объект сатылып алынган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн аны куруу иштери аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт. Негизги каражаттардын ар кандай объектилерин пайдалуу колдонуу мөөнөттөрү төмөндө келтирилген:

Имараттар	75 жыл
Курулмалар	20 жыл
Эмерек жана жабдуулар	7 жыл
Компьютердик жабдуулар	7 жыл
Транспорт каражаттары	7 жыл
Аймакты ыңгайлаштыруу	10 жыл

(и) Материалдык эмес активдер

Сатылып алынган материалдык эмес активдер өзүнчө финансылык отчётто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуу болжолдонгон мөөнөтү ичинде эскилиги жеткенди бирдей чегерүү методу боюнча эсептелет жана пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдерди пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5 жылдан ашпаган мөөнөттү түзөт.

(к) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Улуттук банк келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчётто чагылдырылат. Улуттук банк бүтүм келишилген күн боюнча финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Улуттук банктын бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(к) Финансылык милдеттенмелер, уландысы

Улуттук банк менен кредитор ортосунда карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Улуттук банк учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Улуттук банк, эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка пайда же чыгымдын курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайдаларда же чыгымдарда таанылууга тийиш.

(л) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Жүгүртүүгө чыгарылбаган банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен сарптоолор, алар жүгүртүүгө чыгарылганга чейин башка активдер курамында эсепке алынат.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто өзүнчө статья катары чагылдырылат.

(м) Уставдык капитал жана резерв

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү резерв пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгү республикалык бюджетке чегерилгенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү резерв баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

(н) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылган ишке чегерилүүчү бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(о) Кирешелердин жана чыгашалардын таанылышы

Комиссиялык кирешелер жана чыгашалар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат көрсөтүү сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификациялангандарды эске албаганда, бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайдалар же чыгымдар эсептеринде “Таза пайыздык киреше” курамында “Пайыздык кирешелер” жана “Пайыздык чыгашалар” катары чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчёттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамында камтылат.

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуу мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгерде колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тигил же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптар төлөгөн жана алган суммалар, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор баштапкы таануу учурунда пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксызданбаган болуп саналган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдин өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервди эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (РОСІ) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(п) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди өзүнчө финансылык отчёттон алып салат, себеби бул активдер Улуттук банктын активдери болуп саналбайт.

(р) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет жана финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчётто, чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укук, ошондой эле же өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат. Чегерүүнү ишке ашыруу укугу келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайдан көз каранды болбоого жана юридикалык жактан бардык төмөндө келтирилген жагдайлардан корголууга тийиш:

- адаттагы иштин жүрүшүндө;
- дефолт учурунда; жана
- уюмдун, же контрагенттердин биринин кудуретсиздиги же банкроттугу учурунда.

ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчётто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Жаңы стандарттар, колдонуудагы стандарттарга жана түшүндүрмөлөргө карата оңдоолор жана түшүндүрмөлөр

Улуттук банк өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо өз ишинде колдонгон жана 2023-жылдын 1-январынан башталган жылдык отчеттук мезгилдер үчүн күчүнө кирген бардык жаңы жана кайра каралган стандарттарды кабыл алган.

Төмөндө чыгарылган, бирок Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчету жарыяланган күнгө карата күчүнө кире элек стандарттар, түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр келтирилет. Стандарттар күчүнө кирген күндөн тартып колдонула турган болсо, Улуттук банк бул стандарттарды, түзөтүүлөрдү жана түшүндүрмөлөрдү колдонууну көздөйт.

- ФОЭСтин (IAS) “Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчет” жана ФОЭСтин (IFRS) “Финансылык инструменттер: маалыматты ачып берүү” деп аталган 7-стандарттарына түзөтүүлөр, аларды сунуштоо жабдуучуларды каржылоо механизмдеринин ачыктыгын жана алардын милдеттенмелерге жана акча агымдарына тийгизген таасирин жогорулатууга багытталган маалыматты ачып берүү талаптарын киргизет;
- ФОЭСтин (IAS) “Финансылык отчетту берүү” деп аталган 1-стандартына түзөтүүлөр отчеттук күнгө карата болууга жана олуттуу мааниге ээ болууга тиеше болгон милдеттенмелерди кеминде 12 ай мөөнөткө төлөнү кийинкиге калтыруу укугунун негизинде, кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү деп классификациялоону талап кылат. Бул укукка отчеттук датага карата же ага чейин аткарылууга тийиш болгон ковенанттар гана таасир этиши мүмкүн;
- ФОЭСтин (IAS) “Ижара” деп аталган 16-стандартына түзөтүүлөр өзгөрүлмө төлөмдөрдү эсепке алуунун жаңы моделин киргизет жана сатуучу-ижарачылардан кайрадан ижарага алуу менен сатуу операцияларын кайра баалоону талап кылат жана кайра эсептөөнү талап кылышы мүмкүн;
- ФОЭСтин “Туруктуу өнүгүүгө байланыштуу финансылык маалыматты ачып берүүгө жалпы талаптар” деп аталган 1-S стандартын жана “Климаттын өзгөрүшүнө байланыштуу маалыматты ачып берүү” деп аталган 2-S стандартынишке киргизүү, алар корпоративдик башкаруу, стратегия жана тобокелдиктерди тескөө чөйрөлөрүндө туруктуу өнүгүүгө байланыштуу бардык темалар боюнча банктык отчеттун негизин камсыз кылышат. Бул стандарттар инвесторлордун келечектеги акча агымдарына баа беришине таасир эте турган маалыматты ачып берүүгө да багытталган.

Улуттук банктын пикири боюнча жогоруда көрсөтүлгөн стандарттардын колдонулушу кийинки мезгилдерде Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбейт.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Улуттук банктын эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик башка булактардан алуу мүмкүн болбогон активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кайра каралып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансылык активдердин бардык категориялары боюнча чыгымдарды баалоо пикирди колдонууну талап кылат, атап айтканда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды аныктоо учурунда жана кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйүшүн баалоо учурунда келечектеги акча агымдарынын келип чыгуу көлөмүн жана мөөнөтүн жана камсыз кылуу наркын баалоо зарыл. Мындай эсептөө баалары бир катар факторлордон көз каранды болот, аларды өзгөртүү күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын баа берүү резервдеринин ар кандай суммаларына алып келиши мүмкүн. Улуттук банктын күтүлүүчү кредиттик чыгымдарын эсептөөлөр өзгөрүлмө баштапкы маалыматтарды жана алардын өз ара көз карандыларды тандоо боюнча бир катар жол берүүлөрдү камтыган татаал моделдердин жыйынтыгы болуп саналат. Пикирлер жана эсептөө баа берүүлөрү деп эсептелген күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдеринин элементтерине төмөнкүлөр кирет:

- Дефолт ыктымалдыгын аныктоо үчүн (PD) Улуттук банк тарабынан колдонулуучу ички кредиттик рейтингди ыйгаруу системасы;
- Улуттук банк тарабынан кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйгөндүгүн баалоо үчүн колдонулуучу критерийлер, анын натыйжасында финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар бүтүндөй мөөнөт ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар менен бирдей суммада бааланууга жана сапаттуу баа берилиши зарыл;
- Ар кандай формулаларды жана баштапкы маалыматтарды тандоону кошо алганда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдерин иштеп чыгуу;
- Макроэкономикалык сценарийлер жана экономикалык маалыматтар ортосундагы өз ара байланыштарды, ошондой эле дефолтко учуроо ыктымалдыгынын көрсөткүчтөрүнө (PD), дефолттун тобокелдикке дуушарлануу көлөмүнө (EAD) жана дефолтко учуроодо жоготууларга (LGD) таасирин аныктоо; жана
- Болжолдуу макроэкономикалык сценарийлерди тандоо жана күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баа берүү моделдери үчүн экономикалык баштапкы маалыматтарды алуу үчүн ыктымалдуулукту эске алуу менен аларга баа берүү.

Толук маалымат 24-эскертүүдө берилген.

Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксызданышына каралган резервди эсептөө

Улуттук банк беш жылдан ашык убакыт аралыгындагы финансылык бюджеттер/ болжолдоолор боюнча маалыматтарга негизделген акча каражаттарынын агымдарын болжолдоолорду колдонот.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Олуттуу жол берүүлөр, уландысы

Финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар, уландысы

Беш жылдан ашык убакыт аралыгындагы акча каражаттарынын агымы акыркы жылдар ичинде өсүш арымынын туруктуу көрсөткүчүн колдонуу менен финансылык бюджеттер/болжолдоолор боюнча маалыматтарга негизделген акча каражаттарынын агымын болжолдоолорду экстраполяциялоо жолу менен болжолдонот.

Туунду уюмга инвестицияларды колдонуудан баалуулуктарды аныктоодо, акча каражаттарынын болжолдонгон келечектеги агымдары дисконттоо ченин колдонуу менен алардын ошол учурдагы наркына дисконттолот, ал акчанын убактылуу наркына жана бул активге мүнөздүү тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баасын чагылдырат.

6 КЛАССИФИКАЦИЯЛОО БОЮНЧА ӨЗГӨРТҮҮЛӨР

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетту 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн берилген өзүнчө финансылык отчетту сунуштоо формасына ылайык келтирүү үчүн, ага классификациялоо боюнча өзгөртүүлөр киргизилген. Ушул өзүнчө финансылык отчеттун сунушталып жаткан формасы Улуттук банктын финансылык абалын тагыраак чагылдырат. Бул өзгөртүүлөр Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетундагы финансылык натыйжаны өзгөрткөн жок.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетко классификациялоо боюнча өзгөртүүлөрдүн таасири төмөнкүдө көрсөтүлгөн.

(миң сом)

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчеттун статьялары	Классификациялоо өзгөртүлгөнгө чейин	Өзгөртүүлөрдүн таасири	Классификациялоо өзгөргөндөн кийин
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	2 552 192	81 992	2 634 184
Башка кирешелер	1 101 635	(81 992)	1 019 643

(миң сом)

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттун статьялары	Классификациялоо өзгөртүлгөнгө чейин	Өзгөртүүлөрдүн таасири	Классификациялоо өзгөргөндөн кийин
Алынган пайыздар	1 988 492	81 992	2 070 484
Башка кирешелер	786 008	(81 992)	704 016

7 АЛТЫН

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы эсептердеги жана куйма түрүндөгү алтын	127 413 613	81 833 825
	127 413 613	81 833 825

Чет өлкө банктарындагы эсептердеги жана куйма түрүндөгү алтын Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык.

Алтындын чет өлкө банктарындагы депозиттерде концентрацияланышы

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Fitch Ratings Inc. (мындан ары – Fitch) эл аралык агенттиги тарабынан ыйгарылган А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтинг менен чет өлкө банктарындагы эсептериндеги алтынга ээ (2022-жылы: Улуттук банк АА-деңгээлиндеги кредиттик рейтинг менен чет өлкө банктарындагы эсептериндеги алтынга ээ болгон).

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын өздүк капиталынын 10 пайызынан ашкан чет өлкө банктарындагы эсептериндеги алтын калдыгына ээ.

8 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери		
- ААА кредиттик рейтинги менен	2 189 137	32 271 115
- А- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	34 189 664	7 708 996
- В- дан ВВВга чейинки кредиттик рейтинги менен	36 886	29 490
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	3 922 446	1 353 329
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери	40 338 133	41 362 930
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(170 308)	(203 760)
	40 167 825	41 159 170
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- АА- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	8 399 257	10 258 510
- А- дан А+ чейинки кредиттик рейтинги менен	10 794 352	12 593 166
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	19 193 609	22 851 676
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(341)	(588)
	19 193 268	22 851 088
Эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер		
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп	15 809 958	19 682 157
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	28 501 250	11 318 843
- эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	-	4 336 363
Жыйынтыгында, эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер	44 311 208	35 337 363
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(20)	(5)
	44 311 188	35 337 358
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 978 876	20 175 290
Жыйынтыгында, кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	124 651 157	119 522 906

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык уюмдарда концентрацияланышы

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, АА+ кредиттик рейтингине ээ үч банкта жана башка финансылык уюмдарда (2022-жылдын 31-декабрына карата: Адан АААга чейинки кредиттик рейтинги менен беш банкта жана башка финансылык уюмдарда) эсептер боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө алганда өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 70 511 246 миң сомду (2022-жылдын 31-декабрына карата: 83 860 736 миң сомду) түзгөн.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 24-эскертүүдө чечмеленген.

8 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёттун максаттары үчүн төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери	40 167 825	41 159 170
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	28 501 242	11 318 841
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп	15 809 946	19 682 154
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 978 876	20 175 290
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчёттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	105 457 889	92 335 455

Акча каражаттарынын эквиваленттери мөөнөтү өткөн катары саналбайт.

9 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	-	2 526 768
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	159 335	153 244
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди эсептен алып салганга чейинки кредиттер	159 335	2 680 012
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(159 335)	(153 244)
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	2 526 768

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтинг агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтинг агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 24-эскертүүдө чечмеленген.

9 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин күрөөлүк камсыздоосу жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2023-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %	2022-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	-	-	2 526 768	100
	-	-	2 526 768	100

Жогорку таблицада чагылдырылган сумма, кредиттердин баланстык наркы менен чектелген жана милдеттүү түрдө камсыздоонун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоонун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркына эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттерге ээ эмес.

10 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	<u>2023-жылдын 31-декабры</u>	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
AA+ кредиттик рейтингиндеги Канада Өкмөтүнүн казына облигациялары	-	5 053 240
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	-	5 053 240
Кредиттик рейтинг ыйгарылбаган эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздары	34 551 825	31 628 731
AAA кредиттик рейтингдеги агенттик баалуу кагаздар	1 773 852	1 685 967
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	<u>36 325 677</u>	<u>38 367 938</u>

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

2022 жана 2023-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк үлүшү өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан бир контрагентке ээ. 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча аталган контрагентке карата кредиттик тобокелдикке дуушарлануусу 25 344 500 миң сомду (2022-жылдын 31-декабрына карата: 27 209 612 миң сом) түзөт.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 24-эскертүүдө чечмеленген.

11 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	<u>2023-жылдын 31-декабры</u>	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>
В- кредиттик рейтингиндеги Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигациялары	10 415 925	5 104 038
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(212 251)	(97 005)
	<u>10 203 674</u>	<u>5 007 033</u>

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 24-эскертүүдө чечмеленген.

12 ТУУНДУ ЖАНА АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюм	Баланстык нарк
2022-жылдын 1-январы	10 604 993	334 464	10 939 457
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	108 796	108 796
Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксыздануусунан чыгымды калыбына келтирүү	750 063	-	750 063
2022-жылдын 31-декабры	11 355 056	443 260	11 798 316
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	233 416	233 416
Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксыздануусунан чыгымды калыбына келтирүү	2 541 376	-	2 541 376
Туунду уюмга инвестицияны сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификациялоо	(7 126 432)	-	(7 126 432)
2023-жылдын 31-декабры	6 770 000	676 676	7 446 676

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик кылуу үлүшү, %	2023-жылдын 31-декабры	Ээлик кылуу үлүшү, %	2022-жылдын 31-декабры
“Керемет Банк” ААК	Банктык кызмат көрсөтүүлөр	97,45	7 126 432	97,45	4 585 056
“Кепилдик фонд” ААК	Гарантияларды сунуштоо боюнча кызмат көрсөтүүлөр	91,22	6 050 000	91,22	6 050 000
“Кыргыз инкассациясы” ЖАК	Баалуулуктарды ташып жеткирүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр	100,00	720 000	100,00	720 000
“Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК	Процессингдик кызмат көрсөтүүлөрү	46,71	676 676	46,71	443 260
			14 573 108		11 798 316

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ААКга салынган инвестиция сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификацияланган.

Улуттук банктын бардык туунду жана ассоциацияланган уюмдары катталган жана өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзүшөт.

2022-жылдын 30-апрелинде “БПБ” ЖАКтын 263 520 миң сом өлчөмүндөгү өткөн жылдардын бөлүштүрүлбөгөн пайдасы жөнөкөй ээси көрсөтүлгөн акцияларды акционерлердин уставдык капиталдагы үлүштөрүнө пропорционалдуу чыгаруу аркылуу “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүүгө багытталган. Жүгүртүлүүчү акциялардын санын көбөйтүүнүн жыйынтыгында “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталында Улуттук банктын үлүшү өзгөргөн жок.

12 ТУУНДУ ЖАНА АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк тарабынан туунду уюмга салынган инвестициянын 2 541 376 миң сом өлчөмүндө нарксызданышынан чыгымды калыбына келтирген (2022-жылдын 31-декабрына карата: 750 063 миң сом өлчөмүндө туунду уюмга салынган инвестициянын нарксызданышынан чыгымды калыбына келтирген).

Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификацияланган туунду уюмга салынган инвестициянын нарксызданышына резервдин жылышы төмөнкүдө көрсөтүлгөн:

2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча туунду уюмга инвестициянын нарксызданышына резерв	(4 381 581)
Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксызданышына резервди калыбына келтирүү	750 063
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча туунду уюмга инвестициянын нарксызданышына резерв	(3 631 518)
Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксызданышына резервди калыбына келтирүү	2 541 376
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер менен байланыштуу кайра классификациялоо	1 090 142
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча туунду уюмга инвестициянын нарксызданышына резерв	-

13 САТУУ ÜЧÜN КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТÜÜ АКТИВДЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	7 126 432	-
	7 126 432	-

2023-жылдын 27-декабрында Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун акцияларынын пакетин сатып алуусу жөнүндө” Мыйзамынын долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна сунушталган.

Кыргыз Республикасынын 2024-жылдын 1-мартындагы № 63 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун акцияларынын пакетин сатып алуусу жөнүндө” Мыйзамы менен Министрлер Кабинетинин атынан Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги Улуттук банктан “Керемет Банк” ААКтын бардык жөнөкөй добуш берүүчү акцияларынын 97,45 пайызын түзгөн “Керемет Банк” ААКтын 84 770 588 даана акцияларынын пакетин сатып алгандыгы аныкталган.

“Керемет Банк” ААКтын сатып алынып жаткан акцияларынын пакетинин адилет наркы жана баасы 7 126 432 миң сом өлчөмүндө аныкталган.

14 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

	Жер	Имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
Бааштапкы нарк							
2023-жылдын 1-январына карата калдык	200 250	969 800	638 754	508 835	79 395	527 826	2 924 860
Сатып алуулар	-	-	99 999	11 144	1 139	99 576	211 858
Колдонуудан калгандар	-	-	(100 690)	(16 413)	(36 935)	(2 845)	(156 883)
Ордунан которулгандар	-	58 679	15 092	338	-	(84 667)	(10 558)
2023-жылдын 31-декабрына карата калдык	200 250	1 028 479	653 155	503 904	43 599	539 890	2 969 277
Амортизация							
2023-жылдын 1-январына карата калдык	-	(200 434)	(304 180)	(365 585)	(52 137)	-	(922 336)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	-	(23 666)	(89 112)	(72 011)	(8 627)	-	(193 416)
Колдонуудан калгандар	-	-	100 690	16 413	36 935	-	154 038
2023-жылдын 31-декабрына карата калдык	-	(224 100)	(292 602)	(421 183)	(23 829)	-	(961 714)
Баланстык нарк							
2023-жылдын 31-декабрына карата	200 250	804 379	360 553	82 721	19 770	539 890	2 007 563

14 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер	Имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
Баштапкы нарк							
2022-жылдын 1-январына карата калдык	200 250	941 722	615 703	634 594	79 395	393 112	2 864 776
Сатып алуулар	-	2 916	58 317	14 643	-	179 823	255 699
Колдонуудан калгандар	-	(1 625)	(52 616)	(140 402)	-	(972)	(195 615)
Ордунан которулгандар	-	26 787	17 350	-	-	(44 137)	-
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	200 250	969 800	638 754	508 835	79 395	527 826	2 924 860
Амортизация							
2022-жылдын 1-январына карата калдык	-	(179 327)	(265 311)	(424 201)	(40 795)	-	(909 634)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	-	(22 732)	(91 426)	(81 779)	(11 342)	-	(207 279)
Колдонуудан калгандар	-	1 625	52 557	140 395	-	-	194 577
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	-	(200 434)	(304 180)	(365 585)	(52 137)	-	(922 336)
Баланстык нарк							
2022-жылдын 31-декабрына карата	200 250	769 366	334 574	143 250	27 258	527 826	2 002 524

2023-жыл ичинде 10 558 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган (в 2022-жылы: болгон эмес).

Негизги каражаттар объектилерин сатып алууга же курууга байланыштуу насыялар боюнча капиталдаштырылган сарптоолор 2023 жана 2022-жылдар ичинде болгон эмес.

2023 жана 2022-жылдын 31-декабрына карата алынган кредиттер боюнча күрөөгө коюлган негизги каражаттар болгон эмес.

15 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨГҮ ЗАПАСТАР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Алтын түрүндөгү запастар	122 139 214	129 853 589
Монетардык эмес алтын	5 846 352	4 108 638
	127 985 566	133 962 227

Улуттук банк тарабынан 2023-жыл ичинде баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түптөө максатында эл аралык резервдин курамына кирбеген алтын менен операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запастар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларына катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

16 БАШКА АКТИВДЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	416 349	490 263
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(55 896)	(51 872)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	360 453	438 391
Берилген аванстар	1 628 518	121 278
Запастар	776 940	723 773
Нумизматикалык баалуулуктар	96 210	80 738
Башкалар	8 229	7 925
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	2 509 897	933 714
	2 870 350	1 372 105

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 24-эскертүүдө чечмеленген.

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча берилген аванстарда 1 171 миң сом суммасындагы бүтө элек курулуштун объектиси боюнча курулуш-монтаждоо жумуштарын аткарууга мамлекеттик менчиктеги формасына ээ болгон ишканага алдын ала төлөө камтылат.

17 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана монеталарга төмөнкүлөр камтылган:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	210 545 932	203 271 649
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(3 294 904)	(4 461 502)
	207 251 028	198 810 147

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар дегенден улам, калктын колундагы жана уюмдардагы жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүнүү зарыл.

18 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	45 510 202	34 669 420
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктардын жана финансылык уюмдардын эсептери	11 747 956	17 773 593
Башка финансылык уюмдардын эсептери	1 740 860	5 592 377
	58 999 018	58 035 390

2023-жылдын 31-декабрына карата Улуттук банкта эки коммерциялык банктын эсептери боюнча өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан калдык катталган (2022-жылдын 31-декабрына карата: төрт коммерциялык банктар). Бул банктардын эсептериндеги калдыктардын жалпы көлөмү 2023-жылдын 31-декабрына карата 17 510 937 миң сомду (2022-жылдын 31-декабрына карата: 32 342 616 миң сом) түзгөн.

19 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттарына Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептериндеги каражаттар кирет.

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Улуттук валютада	42 179 078	30 270 363
Чет өлкө валютасында	457 900	1 538 339
	42 636 978	31 808 702

20 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкүдөй төлөө мөөнөтүнө жана баланстык наркына ээ баалуу кагаздар кирет:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	42 349 561	14 751 096
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	8 107 492	7 543 234
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 182 күн болгон ноталары	3 504 778	-
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 7 күн болгон ноталары	319 683	-
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	-	12 056 287
	54 281 514	34 350 617

Улуттук банк акча-кредит саясатын жүргүзүү максатында баалуу кагаздарды чыгарууга жана алар менен кабыл алынган эл аралык тажрыйбага ылайык операциялардын бардык түрлөрүн ишке ашырууга укуктуу. Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары саналат.

21 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 204 524	16 171 080

Атайын карыз алуу укуктарын (мындан ары – АКУ) бөлүштүрүү, алардын суммасын эл аралык валюта фондунун (мындан ары – ЭВФ) мүчөсү болгон өлкөлөрдүн эл аралык резервдерин толуктоо жана ликвиддүүлүгүн колдоо максатында ЭВФтин мүчөсү болгон өлкөлөрдүн ортосунда анын чечими боюнча АКУ суммаларын шартсыз бөлүштүрүү болуп саналат. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өнүгүү саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылган (30-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайын бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген. Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргыз Республикасын кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон.

2021-жылы COVID-19 пандемиясынын терс таасирин жөнгө салуу зарылдыгына байланыштуу, ЭВФ катышуучу өлкөлөрдүн арасында АКУну бөлүштүргөн, жыйынтыгында 2021-жылдын 23-августунда Кыргыз Республикасы бөлүштүрүлгөн АКУнун өлчөмүн 170 222 миң АКУга көбөйткөн. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

2022-жылдын 13-майында Улуттук банк тарабынан Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине 2021-жылы ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн АКУну өткөрүп берүү жөнүндө макулдашууга кол коюлган. Ага ылайык, бөлүштүрүлгөн АКУ Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын ордун жабуу максатына колдонулат.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк тарабынан Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине тиешелүүлүгүнө жараша 56 386 миң АКУ жана 113 836 миң АКУ өткөрүлүп берилген. 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын жана Финансы министрлигинин ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелери тиешелүүлүгүнө жараша 84 737 миң АКУ жана 170 222 миң АКУ (2022-жылдын 31-декабрына карата: тиешелүүлүгүнө жараша 141 123 миң АКУ жана 113 836 миң АКУ) түзгөн.

21 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчётто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

	2023-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2023-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасынын курсун корректи- ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	-	623 633	(6 590 189)	10 204 524
	16 171 080	-	623 633	(6 590 189)	10 204 524
	2022-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2022-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасынын курсун корректи- ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080
	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080

(i) ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчётто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр Улуттук банк тарабынан ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине өткөрүлүп берилген АКУ жана чегерилген пайыздар боюнча өзгөрүүлөрдү өзүнө камтыйт.

22 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан 2022-жылдын 30-июнунда бекитилген жана 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы Улуттук банктын милдеттүү резервинин эсебинен 2 000 000 миң сомго көбөйтүлгөн. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын уставдык капиталы 4 000 000 миң сомду түзгөн.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү резерв

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан төмөн болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайда чегерилбейт. Бул учурда пайда Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан он пайызына чейинкини түзсө, анда пайданын жетимиш пайызы республикалык бюджеттин кирешесине которулат. Пайданын Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетинин кирешесине чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин он пайызына барабар же андан ашык болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын жүз пайызы которулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын 12-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

2023-жылдын 1-августунда Улуттук банктын 2022-жылдагы бөлүштүрүү үчүн пайдасы 10 186 889 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын ичинен 9 168 200 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 1 018 689 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган (2022-жылы: 2021-жыл үчүн 9 192 509 миң сом өлчөмүндө таза пайда бекитилген, анын ичинен 8 273 258 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 919 251 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган).

Мамлекеттик бюджетке чегерилген сумма жана милдеттүү резерв Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттарынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, алар акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттон алынып салынган.

22 УСТАВДЫК КАПИТАЛ (УЛАНДЫСЫ)

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары Улуттук банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууга багытталган. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамында каралган 4 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок (2022-жылдын 31-декабрына карата: 4 000 000 миң сом).

23 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК ЧЫГАША

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайыздык кирешелер		
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер	2 048 142	1 094 129
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	1 336 748	352 335
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер	959 785	550 893
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	773 700	357 226
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	81 861	197 609
Башкалар	70 970	81 992
	5 271 206	2 634 184
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(6 308 951)	(2 445 722)
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	(1 627 633)	(1 335 975)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(510 860)	(254 963)
Башкалар	(22 978)	(59 873)
	(8 470 422)	(4 096 533)
	(3 199 216)	(1 462 349)

24 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВДИ (ТУЗУУ)/КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (8-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү)			Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарксы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар			Амортизацияланган нарксы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)			Башка финансылык активдер (16-эскертүү)			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	4 095	200 258	-	-	-	153 244	3	-	97 005	6 538	1 125	44 209	506 477			
Резервдин суммасындагы өзгөрүү	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Биринчи стадияга которуу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Экинчи стадияга которуу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(145)	145	-	-			
Үчүнчү стадияга которуу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(31)	31	-			
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	-	-	-	-	-	-	-	111	-	-	2 776	2 887			
Чыгымдардын ордун толтуруу/ (активдерди резервдердин эсебинен алып салуу)	-	-	-	-	-	108	-	-	-	-	-	-	108			
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	1 122	61 552	-	-	-	-	26	-	115 135	504	27	2 752	181 118			
Эсептен алып салынганларды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(1 479)	(94 879)	-	-	(108)	(3)	-	-	-	(1 570)	(380)	(31)	(98 450)			
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-	6 091	-	-	-	(47)	47	(54)	6 037			
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	3 738	166 931	-	-	-	159 335	26	-	212 251	5 280	933	49 683	598 177			

24 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВДИ (ТҮЗҮҮ)/КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (8-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (9-эскертүү)			Башка жыйынды киреше аркылуу адиет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар			Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)			Башка финансылык активдер (16-эскертүү)			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	6 692	160	-	63 914	343 419	151 597	9	-	-	54 667	7 122	-	43 811	-	-	671 391
Резервдин суммасындагы өзгөрүү																
Биринчи стадияга которуу	-	-	-	317 629	(317 629)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Экинчи стадияга которуу	(200 103)	200 103	-	-	-	-	-	-	-	-	(1 125)	1 125	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	-	-	(128 124)	-	-	-	-	-	(840)	(156)	-	448	-	-	(128 672)
Чыгымдардын ордун толтуруу/ (активдерди резервдердин эсебинен алып салуу)	-	-	-	-	-	99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	198 900	-	-	-	-	-	3	-	-	43 178	1 152	-	448	-	-	243 681
Эсептен алып салынгандарды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(1 394)	(5)	-	(253 419)	(25 790)	(99)	(9)	-	-	-	(455)	-	(508)	-	-	(281 679)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-	1 647	-	-	-	-	-	-	10	-	-	1 657
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	4 095	200 258	-	-	-	153 244	3	-	-	97 005	6 538	1 125	44 209	-	-	506 477

25 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	13 447 960	11 898 214
Чет өлкө валютасы менен жүргүзүлгөн “spot” бүтүмдөрүнөн алынган пайда	1 391 383	349 268
	14 839 343	12 247 482

26 БАШКА КИРЕШЕЛЕР ЖАНА ЧЫГАШАЛАР

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Башка кирешелер		
Туунду уюмдарга инвестициялардан түшкөн киреше	428 100	240 583
Өлчөнгөн куймаларды жана нумизматикалык баалуулуктарды сатуудан түшкөн киреше	369 297	766 454
Башкалар	16 817	12 606
	814 214	1 019 643
Башка чыгашалар		
Өлчөнгөн куймалардын жана нумизматикалык баалуулуктардын өздүк наркын таануу боюнча чыгашалар	(335 090)	(572 203)
Башкалар	(8 657)	(1 655)
	(343 747)	(573 858)

27 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	1 108 304	809 534
Социалдык фондго төлөөлөр	190 134	138 209
	1 298 438	947 743
Башка административдик чыгашалар		
Амортизация жана эскилиги жеткендер	206 223	244 123
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	132 809	140 317
Күзөт иштери	104 883	61 400
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	37 903	35 485
Кесиптик кызмат көрсөтүүлөр	28 555	19 885
Иш сапарына кеткен чыгашалар	19 454	13 326
Жарыялоолор жана жазылуу	16 649	17 228
Персоналды окутуу	12 948	10 112
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	10 616	7 517
Кеңсе буюмдары	6 882	6 171
Башкалар	39 403	29 542
Жыйынтыгында, административдик чыгашалар	1 914 763	1 532 849

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Улуттук банктын ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин олуттуу элементи болуп саналат. Банк өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Улуттук банктын тобокелдиктерди тескөө саясаты банк дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, чектөөлөрдү белгилөөгө жана тиешелүү контролдоону камсыз кылууга, ошондой эле тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталган банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Улуттук банктын жетекчилиги тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын талаптагыдай иштеши, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

Улуттук банк Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар Улуттук банктын монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле аталган банктын контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2022-жылдын 19-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык резервди тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары – Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Улуттук банктын ликвиддүүлүгүн жана активдеринин сакталышын камсыз кылуу саналат. Операциялар Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын-валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле тобокелдикти кабыл алуудан улам алынган кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

Улуттук банк бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Улуттук банк финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

(i) *Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги*

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү мүмкүн, бирок аны төмөндөтүшү да мүмкүн, же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн баа берүү катары чагылдырат.

Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2023-жылдын 31-декабры	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2022-жылдын 31-декабры
--	--

Пайыздык активдер

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар

“Ностро” түрүндөгү эсептер

- АКШ долларында	5,30	4,30
- евродо	3,84	1,97
- канада долларында	4,82	3,92
- англия фунт стерлингінде	5,12	3,45
- орус рублинде	6,00	4,00
- кытай юанында	0,25	0,35
- сингапур долларында	-	2,40
- корей вонасында	0,10	0,10
- швейцария франкында	1,13	(0,02)
- АКУда	4,10	2,92
- австралия долларында	4,35	3,10
- япон йенинде	(0,22)	(0,04)

Мөөнөттүү депозиттер

- АКШ долларында	5,65	4,77
- англия фунт стерлингінде	5,18	3,40
- австралия долларында	4,50	3,32
- сингапур долларында	4,04	3,35
- кытай юанында	2,46	1,75

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер

- кыргыз сомунда	-	4,00
------------------	---	------

28 **ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)****(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы**

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2023-жылдын 31-декабры	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2022-жылдын 31-декабры
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- АКШ долларында	4,53	4,41
- австралия долларында	4,61	2,98
- канада долларында	4,33	4,20
- англия фунт стерлингинде	-	3,29
- кытай юанында	3,07	0,85
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- кыргыз сомунда	13,49	13,51
Пайыздык милдеттенмелер		
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	11,00	10,00
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	13,37	13,77
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	4,10	2,92

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2023-жылдын 31-декабры		2022-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	(359 467)	-	(85 939)
Чендердин азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	359 467	-	85 939

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр, уландысы

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө, жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция кездешет. Бул жерде ошондой эле көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Улуттук банк активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Улуттук банктын финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Улуттук банктын финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, Улуттук банктын аракеттеринде инвестициялык активдерди сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келиши мүмкүн.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(ii) Валюта тобокелдиги**

Улуттук банк бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги – бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жагкандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга дал келбейт.

Улуттук банктын 2023-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2023-жылдын 31-декабры
Финансылык активдер											
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	81 302 566	3 799 593	174 450	673 295	15 809 946	3 471 913	13 896 850	3 726 415	1 796 129	124 651 157
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	19 693 854	-	5 293 667	714 954	-	-	10 623 202	-	-	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10 203 674	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10 203 674
Башка финансылык активдер	360 453	-	-	-	-	-	-	-	-	-	360 453
Жыйынтыгында, финансылык активдер	10 564 127	100 996 420	3 799 593	5 468 117	1 388 249	15 809 946	3 471 913	24 520 052	3 726 415	1 796 129	171 540 961

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

- (б) Рыноктук тобокелдик, уландысы
(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2023-жылдын 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлөгү банкногтор жана монеталар	207 251 028	-	-	-	-	-	-	-	-	-	207 251 028
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 231 623	2 767 395	-	-	-	-	-	-	-	-	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 179 078	187 791	64 396	-	-	-	-	143 014	32 315	30 384	42 636 978
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	54 281 514	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54 281 514
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	10 204 524	-	-	-	-	10 204 524
Башка финансылык милдеттенмелер	240 575	3 233	394	135	-	-	-	-	-	524	244 861
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	360 183 818	2 958 419	64 790	135	-	10 204 524	-	143 014	32 315	30 908	373 617 923
Таза баланстык позиция	(349 619 691)	98 038 001	3 734 803	5 467 982	1 388 249	5 605 422	3 471 913	24 377 038	3 694 100	1 765 221	(202 076 962)

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

- (б) Рыноктук тобокелдик, уландысы
(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюга тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2022-жылдын 31-декабры
Финансылык активдер											
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	77 842 072	2 239 818	1 735 688	624 213	19 682 154	1 727 458	12 894 955	1 150 218	1 626 330	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	28 936 889	-	6 203 845	657 408	-	1 302 131	1 267 665	-	-	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 007 033	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 007 033
Башка финансылык активдер	438 391	-	-	-	-	-	-	-	-	-	438 391
Жыйынтыгында, финансылык активдер	7 972 192	106 778 961	2 239 818	7 939 533	1 281 621	19 682 154	3 029 589	14 162 620	1 150 218	1 626 330	165 863 036

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2022-жылдын 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлөгү банкногтор жана монеталар	198 810 147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	50 972 987	7 062 403	-	-	-	-	-	-	-	-	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	30 270 363	600 731	794 328	-	-	-	-	-	121 234	22 046	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 350 617	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	16 171 080	-	-	-	-	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	173 198	12 562	-	-	-	-	-	-	-	16	185 776
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	314 577 312	7 675 696	794 328	-	-	16 171 080	-	-	121 234	22 062	339 361 712
Таза баланстык позиция	(306 605 120)	99 103 265	1 445 490	7 939 533	1 281 621	3 511 074	3 029 589	14 162 620	1 028 984	1 604 284	(173 498 676)

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаяусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Улуттук банктын көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Улуттук банкта валюта тобокелдиги тууралуу, Улуттук банктын негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2023-жылдын 31-декабры		2022-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	9 803 800	-	9 910 327
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	2 437 704	-	1 416 262
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	546 798	-	793 954
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	373 481	-	144 549
Орус рублинин курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	369 410	-	102 899
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	347 192	-	302 959
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	138 825	-	128 162
Башка валюталардын курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	176 522	-	160 427

Кыргыз сомунун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган шартта кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Ошондой эле бул жерде көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордон же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Улуттук банк финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон. Алтын 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча сактоо жайында жайгашкан физикалык жана эсептердеги алтын менен берилген. Алтын ФОЭСтин талаптарына ылайык финансылык актив катары каралбаса да, банк эсепке алуу саясатында алтынды адилет наркы боюнча баалоону болжолдогондуктан, физикалык алтындын баасынын өзгөрүшүнө байланыштуу тобокелдиктерге дуушар болот.

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын сомго эквиваленттүү суммаларда өсүшү же төмөндөшү башка жыйынды кирешени жана капиталды төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчёттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2023-жылдын 31-декабры		2022-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	12 741 362	-	8 183 383
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(12 741 362)	-	(8 183 383)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Улуттук банктын контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюшунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Улуттук банк тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыккан, мында эл аралык резервдерди тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service агенттигинин жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) стандарттары боюнча да жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – AAA. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли AAАдан ВВВга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча ВВВ рейтингинен менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок ВВВдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттогу финансылык активдердин дүң баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

Отчёттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	13 511 707	6 799 869
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар*	103 842 950	99 551 969
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	159 335	2 680 012
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	36 325 677	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10 415 925	5 104 038
Башка финансылык активдер	416 349	490 263
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	164 671 943	152 994 089

* Суммада кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Улуттук банктын кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө үч категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Байкоо алдындагы карыз
3	Нарксызданган карыз

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	99 906 519	-	-	99 906 519
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	3 936 431	-	3 936 431
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	99 906 519	3 936 431	-	103 842 950
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(3 738)	(166 931)	-	(170 669)
Баланстык нарк	99 902 781	3 769 500	-	103 672 281

	2023-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	-	-	-	-	-
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	-	-	-	-
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	159 335	-	159 335
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	-	-	159 335	-	159 335
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(159 335)	-	(159 335)
Баланстык нарк	-	-	-	-	-

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	36 325 677	-	-	36 325 677
Жыйынтыгында, баланстык наркы	36 325 677	-	-	36 325 677

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	10 415 925	-	-	10 415 925
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	10 415 925	-	-	10 415 925
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(212 251)	-	-	(212 251)
Баланстык нарк	10 203 674	-	-	10 203 674

	2023-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	314 046	-	-	314 046
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	52 620	-	52 620
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	49 683	49 683
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	314 046	52 620	49 683	416 349
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(5 280)	(933)	(49 683)	(55 896)
Баланстык нарк	308 766	51 687	-	360 453

28 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	98 186 867	-	-	98 186 867
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	1 365 102	-	1 365 102
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	98 186 867	1 365 102	-	99 551 969
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(4 095)	(200 258)	-	(204 353)
Баланстык нарк	98 182 772	1 164 844	-	99 347 616

	2022-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктардагы жана эл аралык уюмдардагы каражаттар					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	2 526 768	-	-	-	2 526 768
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	-	-	-	-
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	153 244	-	153 244
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	-	2 680 012
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(153 244)	-	(153 244)
Баланстык нарк	2 526 768	-	-	-	2 526 768

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

2022-жылдын 31-декабры			
1-стадия	2-стадия	3-стадия	
12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар			
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	38 367 938	-	-
Жыйынтыгында баланстык наркы	38 367 938	-	38 367 938

2022-жылдын 31-декабры			
1-стадия	2-стадия	3-стадия	
12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар			
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	5 104 038	-	-
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	5 104 038	-	5 104 038
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(97 005)	-	-
Баланстык нарк	5 007 033	-	5 007 033

2022-жылдын 31-декабры			
1-стадия	2-стадия	3-стадия	
12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Башка финансылык активдер			
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	342 110	-	-
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	103 012	-
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	45 141
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	342 110	103 012	45 141
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 538)	(1 125)	(44 209)
Баланстык нарк	335 572	101 887	932

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2023-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2023-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	-	2 680 012
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Биринчи стадияга которуу	-	-	-	-	-
Экинчи стадияга которуу	-	-	-	-	-
Эсептен алып салууларды кошпогондо, таануу токтотулган финансылык активдер	(2 526 768)	-	-	-	(2 526 768)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	6 091	-	6 091
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	-	-	159 335	-	159 335
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(159 335)	-	(159 335)

	2023-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2023-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	38 367 938	-	-	38 367 938
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	84 483 273	-	-	84 483 273
Эсептен алып салууларды кошпогондо, таануу токтотулган финансылык активдер	(87 739 374)	-	-	(87 739 374)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	1 213 840	-	-	1 213 840
2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык наркы	36 325 677	-	-	36 325 677

28 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы**

Төмөндөгү таблицада 2022-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2022-жыл				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	384 235	7 192 005
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Биринчи стадияга которуу	1 524 326	(1 524 326)	-	-	-
Экинчи стадияга которуу	(37 249)	37 249	-	-	-
Эсептен алып салууларды кошпогондо, таануу токтотулган финансылык активдер	(3 835 972)	(293 433)	-	(384 235)	(4 513 640)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	1 647	-	1 647
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	-	2 680 012
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(153 244)	-	(153 244)

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча баланстык наркы	71 602 189	-	-	71 602 189
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	96 086 835	-	-	96 086 835
Эсептен алып салууларды кошпогондо, таануу токтотулган финансылык активдер	(131 347 380)	-	-	(131 347 380)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	2 026 294	-	-	2 026 294
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстык наркы	38 367 938	-	-	38 367 938

	2022-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	3 010 634	-	-	3 010 634
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	2 034 963	-	-	2 034 963
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	58 441	-	-	58 441
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	5 104 038	-	-	5 104 038
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(97 005)	-	-	(97 005)

28 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы**

	2022-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	490 887	-	45 056	535 943
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Экинчи стадияга которуу	(103 012)	103 012		-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	44 085	-	1 825	45 910
Таануу токтотулган финансылык активдер	(89 850)	-	(1 751)	(91 601)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	11	11
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	342 110	103 012	45 141	490 263
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 538)	(1 125)	(44 209)	(51 872)

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзүүгө багытталган.

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2023-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 978 876	38 421 573	20 939 520	44 311 188	124 651 157
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	1 773 852	-	34 551 825	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10 203 674	-	-	-	10 203 674
Башка финансылык активдер активдер	360 453	-	-	-	360 453
Жыйынтыгында финансылык активдер	31 543 003	40 195 425	20 939 520	78 863 013	171 540 961
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	207 251 028	-	-	-	207 251 028
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	57 837 754	-	1 066 515	94 749	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	-	-	42 636 978
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	54 281 514	-	-	-	54 281 514
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	10 204 524	10 204 524
Башка финансылык милдеттенмелер	236 769	7 844	248	-	244 861
Жыйынтыгында финансылык милдеттенмелер	362 244 043	7 844	1 066 763	10 299 273	373 617 923
Таза баланстык позиция	(330 701 040)	40 187 581	19 872 757	68 563 740	(202 076 962)

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 175 290	37 401 886	26 608 372	35 337 358	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	6 739 207	-	31 628 731	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча баалуу кагаздарга инвестициялар	5 007 033	-	-	-	5 007 033
Башка финансылык активдер активдер	438 391	-	-	-	438 391
Жыйынтыгында финансылык активдер	28 147 482	44 141 093	26 608 372	66 966 089	165 863 036
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	198 810 147	-	-	-	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	57 693 981	-	283 830	57 579	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 350 617	-	-	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	16 171 080	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	182 053	3 469	254	-	185 776
Жыйынтыгында финансылык милдеттенмелер	322 845 500	3 469	284 084	16 228 659	339 361 712
Таза баланстык позиция	(294 698 018)	44 137 624	26 324 288	50 737 430	(173 498 676)

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Улуттук банктын финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши Улуттук банкты кошо алганда, финансылык мекемелерде орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши финансылык мекемелер үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Улуттук банк төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Улуттук банктын ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясаты Улуттук банк Башкармасы тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Улуттук банк каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, Улуттук банк ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү.

Улуттук банктын чет өлкө валютасындагы активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- чет өлкө валютасындагы акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөө, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2023-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		1 жылдан ашкан		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2023-жылдын 31-декабры, баланстык нарк	
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 999 018	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58 999 018	-	-	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42 636 978	-	-	42 636 978
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	46 465 540	6 321 310	2 012 200	-	-	-	-	-	-	-	54 799 050	-	-	54 281 514
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 131 147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10 204 524	-	-	10 204 524
Башка финансылык милдеттенмелер	131 150	70	12 749	94 802	94 802	6 090	6 090	6 090	6 090	6 090	244 861	244 861	244 861	244 861
	158 363 833	6 394 757	2 024 949	94 802	94 802	6 090	6 090	6 090	6 090	6 090	166 884 431	166 884 431	166 884 431	166 366 895

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул өзүнчө суммасында ушул натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

2022-жылдын 31-декабрына карага төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		1 жылдан ашкан		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2022-жылдын 31-декабры, баланстык нарк	
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 035 390	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58 035 390	-	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31 808 702	-	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 621 200	5 995 800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34 617 000	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16 171 080	-	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	86 149	13 606	6 712	6 712	73 241	73 241	6 068	6 068	6 068	6 068	185 776	185 776	185 776	
	134 643 325	6 088 602	6 712	6 712	73 241	73 241	6 068	6 068	6 068	6 068	140 817 948	140 551 565	140 551 565	140 551 565

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул өзүнчө суммасындагы натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы**

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчётто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтсүз	2023-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	114 705 203	9 945 954	-	-	-	-	124 651 157
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10 506 371	10 042 789	7 284 146	6 260 230	2 232 141	-	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	193 149	22 270	2 494 838	7 493 417	-	10 203 674
Башка финансылык активдер	19 918	6 144	29 105	170 527	134 759	-	360 453
	125 231 492	20 188 036	7 335 521	8 925 595	9 860 317	-	171 540 961
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүтүрүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	207 251 028	207 251 028
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 999 018	-	-	-	-	-	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	-	-	-	-	42 636 978
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	46 207 702	6 174 772	1 899 040	-	-	-	54 281 514
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 131 147	73 377	-	-	-	-	10 204 524
Башка финансылык милдеттенмелер	131 150	70	107 551	5 832	258	-	244 861
	158 105 995	6 248 219	2 006 591	5 832	258	207 251 028	373 617 923
Таза баланстык позиция	(32 874 503)	13 939 817	5 328 930	8 919 763	9 860 059	(207 251 028)	(202 076 962)

28 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчётто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыг- тында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	97 262 218	20 684 544	1 576 144	-	-	-	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	127 200	2 399 568	-	-	-	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	12 228 718	21 184 741	3 367 559	1 586 920	-	-	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	-	22 362	2 381 621	2 603 050	-	5 007 033
Башка финансылык активдер	17 132	6 691	31 903	199 080	183 585	-	438 391
	109 508 068	42 003 176	7 397 536	4 167 621	2 786 635	-	165 863 036
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүтүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	198 810 147	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 035 390	-	-	-	-	-	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	-	31 808 702
Цыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 497 069	5 853 548	-	-	-	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	-	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	86 149	13 606	79 953	6 068	-	-	185 776
	134 519 194	5 946 350	79 953	6 068	-	198 810 147	339 361 712
Таза баланстык позиция	(25 011 126)	36 056 826	7 317 583	4 161 553	2 786 635	(198 810 147)	(173 498 676)

29 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес. Улуттук банк өз мүлкүнө жана жабдууларына карата, ошондой эле банктын мүлкүнө же анын ишине байланыштуу камсыздандыруу учурларынын келип чыгышынын натыйжасында, мүлккө же курчап турган чөйрөгө зыян келтирилишине байланыштуу үчүнчү тарап алдындагы милдеттенмелерге карата жарым-жартылай ордун жабуучу камсыздандырууну караштырат. Улуттук банк толук камсыздандырууну ишке ашырмайынча, кандайдыр бир активдердин жоголушу же жок кылынышы Улуттук банктын ишине жана анын финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

(б) Соттук териштирүүлөр

Улуттук банкадаттагы ишинин жүрүшүндө ага карата соттук доолордун коюлушу тобокелдигине дуушар болушу ыктымал. Улуттук банктын жетекчилиги, эгерде банка карата соттук доонун натыйжасында милдеттенмелер келип чыга турган болсо, алар банктын финансылык абалына жана операцияларынын натыйжаларына олуттуу таасир тийгизбейт деп эсептейт.

(в) Шарттуу салыктык милдеттенмелер

Кыргыз Республикасынын салык системасы ченемдик документтердин бат-бат өзгөрүп турушу, ченемдик документтерге расмий комментарийлердин берилиши жана сот органдарынын чечимдери менен мүнөздөлөт, анткени көпчүлүк учурларда салык органдары тарабынан бирдей эмес, айрым учурда дегеле карама-каршы келген, ар башка колдонулган чечмелөөлөр орун алат. Салыктардын туура эсептелиниши олуттуу айыптык төлөмдөрдү, кошумчаланган айыптык төлөмдөрдү жана пайыздык төлөмдөрдү өндүрүп алуу ыйгарым укуктарына кирген бир катар органдар тарабынан кылдат текшерүүгө алуунун жана карап чыгуунун предмети болуп саналат. Салык жылы кийинки үч календардык жыл аралыгында салык органдары тарабынан текшерүүлөр үчүн ачык бойдон калат. Ошондой болсо да, белгилүү бир жагдайларда салык жылы алты календардык жыл ичинде да ачык бойдон калышы мүмкүн.

Улуттук банк пайда салыгын жана бир катар башка салыктарды төлөөдөн бошотулгандыгы фактысын эске алсак, мүмкүн болуучу салыктык милдеттенмелер келип чыкпайт, ал эми алардын Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна таасири анчалык олуттуу эмес.

30 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (мындан ары – ЭВФ) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы өлкөнүн ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

30 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында ЭВФ менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	2023-жылдын 31-декабры	2022-жылдын 31-декабры
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	21 186 036	20 251 132
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(21 095 953)	(20 165 024)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(56 778)	(58 292)
	(21 152 731)	(20 223 316)

31 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Улуттук банк мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша, 84 355 миң сомду жана 31 992 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша, 6 313 миң сомду жана 7 043 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша, 100 миң сомду жана 88 миң сомду түзгөн.

31 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

2023-жылы башка байланыштуу тараптар менен ушул өзүнчө финансылык отчётто чагылдырылбаган төмөнкүдөй операциялар жүргүзүлгөн:

	Туунду уюмдар	Орточо пайыздык чен %	Ассоциацияланган уюм	2023-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчёт				
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	6 770 000	-	676 676	7 446 676
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	7 126 432	-	-	7 126 432
Башка активдер	662	-	-	662
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	1 786 272	11,00	-	1 786 272
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	1 151 986	14,64	-	1 151 986

2022-жылы башка байланыштуу тараптар менен ушул өзүнчө финансылык отчётто чагылдырылбаган төмөнкүдөй операциялар жүргүзүлгөн:

	Туунду уюмдар	Орточо пайыздык чен %	Ассоциацияланган уюм	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчёт				
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	11 355 056	-	443 260	11 798 316
Башка активдер	351	-	-	351
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	1 312 012	10,00	-	1 312 012
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	381 335	12,52	-	381 335

Башка байланыштуу тараптар менен 2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюмдар	2023-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчёт			
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	273 115	273 115
Пайыздык кирешелер	-	-	-
Комиссиялык кирешелер	3 806	-	3 806
Башка кирешелер	428 448	1 068	429 516
Туунду уюмга инвестициянын нарксызданышынан чыгымды калыбына келтирүү	2 541 376	-	2 541 376
Пайыздык чыгашалар	(79 891)	-	(79 891)
Башка чыгашалар	(5 332)	(481)	(5 813)

31 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Башка байланыштуу тараптар менен 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюмдар	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет			
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	130 972	130 972
Пайыздык кирешелер	7 812	-	7 812
Комиссиялык кирешелер	3 172	100	3 272
Башка кирешелер	240 904	1 100	242 004
Туунду уюмга инвестициянын нарксызданышынан чыгымды калыбына келтирүү	750 063	-	750 063
Пайыздык чыгашалар	(89 947)	-	(89 947)
Башка чыгашалар	(10 235)	(469)	(10 704)

32 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2023-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2023-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	40 172 144	84 479 013	124 651 157	124 651 157
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	36 325 677	36 325 677	36 325 677
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10 203 674	-	10 203 674	10 203 674
Башка финансылык активдер	360 453	-	360 453	360 453
	50 736 271	120 804 690	171 540 961	171 540 961
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	207 251 028	-	207 251 028	207 251 028
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 999 018	-	58 999 018	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	42 636 978	-	42 636 978	42 636 978
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	54 281 514	-	54 281 514	54 281 514
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	10 204 524	-	10 204 524	10 204 524
Башка финансылык милдеттенмелер	244 861	-	244 861	244 861
	373 617 923	-	373 617 923	373 617 923

32 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2022-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2022-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	47 362 741	72 160 165	119 522 906	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	2 526 768	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	38 367 938	38 367 938	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 007 033	-	5 007 033	4 446 976
Башка финансылык активдер	438 391	-	438 391	438 391
	55 334 933	110 528 103	165 863 036	165 302 979
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	198 810 147	-	198 810 147	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 035 390	-	58 035 390	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	31 808 702	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 350 617	-	34 350 617	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	-	16 171 080	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	185 776	-	185 776	185 776
	339 361 712	-	339 361 712	339 361 712

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-биринен көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты тагыраак аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

32 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Улуттук банк көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2023-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	84 479 013	-	-	84 479 013
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	36 325 677	-	-	36 325 677

32 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	72 160 165	-	-	72 160 165
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	38 367 938	-	-	38 367 938

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2023-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 978 876	19 193 268	-	40 172 144
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	-	-	-
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	10 203 674	-	10 203 674
Башка финансылык активдер	-	360 453	-	360 453
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	207 251 028	-	207 251 028
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	58 999 018	-	58 999 018
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	42 636 978	-	42 636 978
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	54 281 514	-	54 281 514
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	10 204 524	-	10 204 524
Башка финансылык милдеттенмелер	-	244 861	-	244 861

32 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 175 290	27 187 451	-	47 362 741
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	2 526 768	-	2 526 768
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	4 446 976	-	4 446 976
Башка финансылык активдер	-	438 391	-	438 391
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	198 810 147	-	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	58 035 390	-	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	31 808 702	-	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	34 350 617	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	16 171 080	-	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	-	185 776	-	185 776

33 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2023 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта кандайдыр бир башкы макулдашуу же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

34 ОТЧЁТТУК МЕЗГИЛДЕН КИЙИН ОРУН АЛГАН ЖАГДАЙЛАР

Кыргыз Республикасынын 2024-жылдын 1-мартындагы № 63 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун акцияларынын пакетин сатып алуусу жөнүндө” Мыйзамы менен Министрлер Кабинетинин атынан Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги Улуттук банктан “Керемет Банк” ААКтын бардык жөнөкөй добуш берүүчү акцияларынын 97,45 пайызын түзгөн “Керемет Банк” ААКтын 84 770 588 даана акцияларынын пакетин сатып алгандыгы аныкталган.

“Керемет Банк” ААКтын сатып алынып жаткан акцияларынын пакетинин адилет наркы жана баасы 7 126 432 миң сом өлчөмүндө аныкталган.

2024-жылдын 26-февралында “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пайдасын которуу маселелери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна сунушталган, ага ылайык Улуттук банктын 2023-жылдын жыйынтыгы боюнча алынган пайдасы республикалык бюджеттин кирешесине 100 пайыз өлчөмүндө которулат.

Бул өзүнчө финансылык отчётту чыгаруу күнүнө карата, жогоруда баяндалган окуялардан башка, ФОЭСтин (IAS) “Отчёттук мезгилден кийин орун алган жагдайлар” деп аталган 10-стандартына ылайык ачып берүү талап кылынган башка олуттуу окуялар же операциялар болгон эмес.